

Bulletin

2025/1.

MAGYAR KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA
MELLETT MŰKÖDŐ
ÁLLANDÓ VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG

ARBITRATION COURT ATTACHED TO THE
HUNGARIAN CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY

MAGYAR KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA MELLETT MŰKÖDŐ

ÁLLANDÓ VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG

ARBITRATION COURT

ATTACHED TO THE HUNGARIAN CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY

BULLETIN

2025/1.

Felelős szerkesztő: Dr. Berzeviczi Attila

Kiadó neve, székhelye:

Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, 1054 Budapest, Szabadság tér 7.

Kiadásért felelős személy: Csókay Ákos

ISSN 3058-633 (Online)

Szerkesztőbizottság:

Dr. Berzeviczi Attila

Prof. Dr. Boóc Ádám

Dr. Schmidt Richárd

Tartalomjegyzék

Előszó	4
Dr. Schmidt Richárd ÉPÍTŐPARI VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁS: A TSZSZ SZAKVÉLEMÉNY MELLŐZÉSE MINT ÉRVÉNYTELENÍTÉSI OK	5
PROF. DR. ÁDÁM Boóc REMARKS TO THE LIABILITY OF ARBITRATOR IN THE ROMAN LAW	15
Dr. Cseh Tamás Zoltán A KOMSTROY-ÜGY, AVAGY A JOGI PLURALIZMUS ÉS A TAGÁLLAMI SZUVERENITÁS SZŰKÍTÉSE	25
Dr. Faludi Zoltán – Dr. Csajági Tímea - Dr. Kozma Gábor ÖSSZEFÉRHETETLENSÉG SZABÁLYOZÁSA A KERESKEDELMI VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁSBAN	38
A választottbírósági törvény módosításai	51
Olcsóbb a Választottbíróság mint az állami bírósági eljárás? Változnak az állami bírósági illetékek	52
FORUM FOR INTERNATIONAL CONCILIATION AND ARBITRATION Support for proposal to discuss Adjudication in UNCITRAL Working Group II – proposal for Model Law on Adjudication and Explanatory Notes thereto – submitted by FICA - prepared by DACABI	53
Választottbírósági határozatok – Eljárásjogi kérdések	55
2024.04.10-i Elnökségi határozat (<i>kizárási határozat</i>)	55
2024.08.15-i Elnökségi határozat (<i>kizárási határozat</i>)	61
2024.08.15-i Elnökségi határozat (<i>kizárási határozat</i>)	66
Bírósági határozatok	72
A Kúria Gfv.VI.30.078/2024/4. mint felülvizsgálati bíróság ítélete (<i>érvénytelenítési eljárás</i>)	72
Fővárosi Törvényszék 9.G.41.440/2024/5. 2024 DEC 30, 3 (<i>érvénytelenítési eljárás</i>)	87
Bulletin – A Kereskedelmi Választottbíróság online folyóirata Felhívás Szerzőknek	104

Előszó

A Bulletin második számában megjelentetett határozatokhoz kapcsolódóan két kiemelt témakör szerepel. Az egyik az összeférhetetlenség. A kereskedelmi választottbíráskodás a felek intézménybe, illetve az eljáró választottbírókba vetett bizalmán alapszik, amelyből következik az alapvető etikai követelmények – így a függetlenség és a pártatlanság alapelvének – kiemelkedő fontossága is. A választottbírók elleni kizárási indítványok számának növekedése kihatással lehet az eljárások hatékonyságára és legitimitására is. Ennek megfelelően fontos áttekinteni azon etikai követelményeket, amelyek valamennyi választottbírói eljárásban érvényesülnek és amelyek értékelése elengedhetetlen a kizárási indítványok elbírálásához. Az összeférhetetlenség szabályozásának középpontjában két alapvető elvárás áll: a független és a pártatlan eljárás követelménye. Ehhez kapcsolódnak azok a kiegészítő kötelezettségek, amelyek a választottbírói eljárás garanciáját jelentik. Ide sorolható egyrészt a feltárási kötelezettség, illetve a választottbíró kizárásának lehetősége. Az itt szereplő cikkben ezen intézmények kerülnek bemutatásra, és hozzá csatlakozik három elnökségi határozat, amely választottbírókkal szembeni kizárási kérelem elbírálását tartalmazza.

A másik fontos kérdés a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara két vitarendezéssel foglalkozó szervezetének: a Választottbírósnak és a Teljesítésigazolási Szakértői Szervnek a kapcsolata. A hazai építőiparban a 2008-as gazdasági világválságot követően tapasztalható késedelmes fizetések, illetve lánctartozások elleni küzdelem jegyében a jogalkotó 2013. évben felállította a Teljesítésigazolási Szakértői Szervet (TSZSZ), mint a Magyar Kereskedelmi Iparkamara (MKIK) mellett működő, azonban attól független szervezet. A jogalkotó 2018. január 1. napjától már kifejezetten szabályozta a TSZSZ szakvélemény felhasználást választottbírói eljárásokban is, azonban e jogvitarendezési módnál kevésbé volt ambiciózus. A szabályozás szerint TSZSZ szakvéleménye választottbírói eljárásban is felhasználható. Ugyanakkor a jogalkotó 2023. június 5. napjától a választottbírói határozat érvénytelenítésének egy új okát vezette be. A Vbt. 47. § (2) bekezdés b) pont bc) alpontja alapján a választottbírói határozat érvényteleníthető, amennyiben a választottbíró a felek bármelyike által becsatolt Teljesítésigazolási Szakértői Szerv által készített szakvélemény tartalmát – a bizonyítékként történő értékelés vagy mellőzés okaira kiterjedően – ítéletében érdemben nem értékelte. Ezt a kérdéskört vizsgálja Schmidt Richárd tanulmánya, illetve a Kúria Gfv.VI.30.078/2024/4. sz. határozata.

Dr. Schmidt Richárd²

ÉPÍTŐPARI VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁS: A TSZSZ SZAKVÉLEMÉNY MELLŐZÉSE MINT ÉRVÉNYTELENÍTÉSI OK

1. A Vbt. 2023. nyári módosítása.....	6
1.1. A Teljesítésigazolási Szakértői Szerv (TSZSZ).....	7
1.2. A TSZSZ szakvéleményre alapított jogvita – aszimmetrikus rezsim.....	7
1.3. Az új érvénytelenítési ok – A Vbt. módosítása 2023. nyarától.....	8
2. Diszharmónia a választottbíráskodási nemzetközi jogi kereteivel.....	9
2.1. A választottbírói ítélet érvénytelenítési okok rendszere	9
2.2. Az Európai Egyezmény szerepe	10
3. Visszaható hatály és hivatalból való alkalmazás kérdése a Kúria döntése tükrében	11
3.1. Visszaható hatály kérdése	11
3.2. Hivatalból való alkalmazás kérdése	12
4. A 2023. évi Vbt. módosítás várható hatásai.....	12
4.1. Nemzetközi verseny - rövid távon versenyhátrány	12
4.2. Nemzeti verseny – választottbíráskodás erősödése	13
5. Összegzés	13

² Dr. Schmidt Richárd, LL.M., Ph.D. a SMARTLEGAL Schmidt & Partners alapítója és irodavezetője, a PPKE-JÁK Nemzetközi Magánjogi Tanszékének megbízott óraadója, ügyvéd, választottbíró.

EGY SZERENCSESNEK ALIGHA NEVEZHETŐ LÉPÉSSSEL A JOGALKOTÓ 2023. JÚNIUS 5. NAPJÁTÓL ÚJ ÉRVÉNYTELENÍTÉSI OKOT VEZETETT BE AZ ÉPÍTŐIPARI VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁSOKBAN HOZOTT VÁLASZTOTTBÍRÓI ÍTÉLETEKKEL SZEMBEN, MELY A TELJESÍTÉSIGAZOLÁSI SZAKÉRTŐI SZERV ÁLTAL KIADOTT SZAKVÉLEMÉNY VÁLASZTOTTBÍRÓI MÉRLEGELÉSÉNEK ELMULASZTÁSÁT SZANKCIONÁLJA. A JELEN CIKK A TÖRVÉNYMÓDOSÍTÁS BEMUTATÁSÁT KÖVETŐEN MEGVIZSGÁLJA, HOGY AZ ÚJ SZABÁLYOZÁS MENNYIBEN ILLESZKEDIK A VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁS NEMZETKÖZI JOGI KERETEIBE, ÉS HATÁSAIT ENYHÍTHETI-E AZ EURÓPAI VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI EGYEZMÉNY. EZT KÖVETŐEN MEGVIZSGÁLJUK, HOGY MIKÉNT ALKALMAZTA AZ ÚJ ÉRVÉNYTELENÍTÉSI OKOT ELSŐ ALKALOMMAL A KÚRIA EGY 2024. ÉV VÉGI DÖNTÉSÉBEN. VÉGÜL ÉRTÉKELJÜK, HOGY MELYEK A JOGSZABÁLYVÁLTOZÁS VÁRHATÓ HATÁSAI A VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁS HELYÉÉRT ÉS AZ ÜGYEKÉRT FOLYÓ NEMZETKÖZI, ILLETVE NEMZETI VERSENYBEN.

Tárgyszavak: választottbírósági ítélet, választottbírósági ítélet érvénytelenítése, érvénytelenítési perek, Európai Választottbírósági Egyezmény, TSZSZ szakvélemény

1. A Vbt. 2023. nyári módosítása

A Vbt.³ 2023. nyári módosításának ismertetése és elemzése előtt érdemes pár lépéssel hátrább lépni és röviden megvizsgálni az építőipari vitarendezések sajátos szereplőjét, a Teljesítésigazolási Szakértői Szervet (TSZSZ), valamint egy pillanatképet készíteni a TSZSZ szakvéleményére alapított peres és választottbírósági eljárások helyzetéről a Vbt. módosítást megelőzően.

³2017. évi LX törvény a választottbírászkodásról

1.1. A Teljesítésigazolási Szakértői Szerv (TSZSZ)

A hazai építőiparban a 2008-as gazdasági világválságot követően tapasztalható késedelmes fizetések, illetve lánctartozások elleni küzdelem jegyében a jogalkotó 2013. évben felállította a Teljesítésigazolási Szakértői Szervet (TSZSZ), mint a Magyar Kereskedelmi Iparkamara (MKIK) mellett működő, azonban attól független szervet, mely jogosult használni a kamarai infrastruktúrát.⁴ A TSZSZ igazságügyi szakértőket és építési ellenőröket tömörít, akiket az építésgazdaságért felelős miniszter az igazságügyért felelős miniszter egyetértésével nevez ki, azt követően, hogy e személyek egy különböző szakmai kamarákból – így az MKIK, a Magyar Mérnöki Kamara, Magyar Építész Kamara, Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara – álló bizottság által kidolgozott pályázati követelményrendszernek megfeleltek. A jogszabály szerint a TSZSZ tagjai nem utasíthatók, független szakértőként járnak el és ugyanazon összeférhetetlenségi szabályoknak vannak alávetve, mint a polgári perben eljáró szakértők.⁵ A TSZSZ két vagy három főből álló szakértői tanácsban jár el és szakvéleményt ad a vállalkozási szerződés szerint a vállalkozót terhelő munkák leírása, a teljes bizonyossággal megállapíthatóan teljesített, illetve el nem végzett munkák mennyiségi, minőségi meghatározása, illetve utóbbiak értéke tárgyában.⁶ TSZSZ szakvélemény kérhető vállalkozási szerződést biztosító mellékkötelezettség érvényesítésének műszaki indokoltságával kapcsolatban is, mely nemleges vélemény esetén a biztosíték érvényesítését megakadályozza.⁷

1.2. A TSZSZ szakvéleményre alapított jogvita – aszimmetrikus rezsim

A TSZSZ szakvéleményre alapított perrel kapcsolatos jogalkotói ambíciókat jól mutatja, hogy az 1952. évi Polgári Perrendtartás⁸ (rPp.) 2013. szeptember 1. napjától külön fejezetben szabályozta a TSZSZ szakvéleményre alapított pereket.⁹ A TSZSZ perek különös rezsimje alapvetően a kiemelt jelentőségű – az akkor szabályok szerint 400 Millió Ft pertárgyértéket meghaladó – perekre irányadó szabályokon alapult, további speciális szabályokkal. A különös rezsim részletes elemzésétől e helyen eltekintünk, csak utalunk rá, hogy a TSZSZ szakvéleményre alapított különös perek gyakorlati jelentőségét két fontos szabály adta. Egyrészt a bíróság bizonyos feltételek fennállása esetén ideiglenes intézkedéssel elrendelhetette a TSZSZ szakvéleménnyel alátámasztott követelés teljesítését.¹⁰ Másrészt az elsőfokú bíróság ítélete előzetesen végrehajtható volt.¹¹ Míg az állami bíróság eljárásában a jogalkotó bevezette a fenti különös pertípust, mintha szándékosan vonakodott volna szabályozni a TSZSZ szakvélemény kérdését a választottbírósági eljárásokban: sem a rVbt.¹² sem a TSZSZ törvény nem tartalmazott a TSZSZ szakvéleménnyel kapcsolatos szabályokat választottbírósági vitarendezés esetére.

⁴ 2013. évi XXXIV. Törvény (TSZSZ tv.); 236/2013. (VI. 30.) Korm. rendelet

⁵ TSZSZ tv. 3. § (3) bek.; 5. § (1) bek.

⁶ TSZSZ tv. 6. § (1)-(2) bek.

⁷ TSZSZ tv. 8. § (3)-(4) bek.

⁸ 1952. évi III. törvény a polgár perrendtartásról

⁹ rPp. 386/O-T. §§-ok

¹⁰ rPp. 386/Q §.

¹¹ rPp. 386/T. §

¹² 1994. évi LXXI. törvény a választottbíráskodásról

Ezt követően 2018. január 1. napján az új Polgári Perrendtartás¹³ (Pp.) és az új Választottbírósági törvény¹⁴ (Vbt.) hatálybalépésével egyidejűleg a jogalkotó már mindkét vitarendezési forma kapcsán szabályozta a TSZSZ szakvéleményre alapított eljárásokat, ugyanakkor a fenti aszimmetrikus rezsim – kisebb eltérésekkel - továbbra is fennmaradt. A TSZSZ szakvéleményre alapított peres eljárás vonatkozásában számos speciális szabály került megállapításra. A jogalkotó fenntartotta a szabályt, hogy a pert a TSZSZ szakvélemény kézbesítésétől számított 60 napon belül kell megindítani, a szakvélemény egyidejű csatolásával.¹⁵ Bizonyos feltételek fennállása esetén a TSZSZ szakvélemény által teljes bizonyossággal megállapítható tervezési, építési és kivitelezési munkák szerződés szerinti ellenértékének bírósági letétbe helyezése ideiglenes intézkedéssel elrendelhető.¹⁶ Az alapértelemzett peres eljárásban alkalmazandó határidőkhöz képest jelentősen rövidebb határidők kerültek megállapításra, az ellenkérelem, viszonkeresetlevél, beszámítást tartalmazó irat előterjesztésére, a tárgyalási időköz, valamint a tárgyalás kitűzésére vonatkozóan.¹⁷ A TSZSZ szakvélemény bizonyító ereje magasabb, mint a fél által beszerzett magánszakértői vélemény, mivel ugyanolyan bizonyítéknak minősül, mintha perben a bíróság által kirendelt szakértő terjesztette volna elő.¹⁸ Fenntartotta a jogalkotó azt a korábbi elvet, mely szerint az elsőfokú bíróság ítélete fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható, amennyiben a TSZSZ szakvéleményben meghatározott összegben marasztalja az alperest.¹⁹

A jogalkotó 2018. január 1. napjától már kifejezetten szabályozta a TSZSZ szakvélemény felhasználást választottbírósági eljárásokban is, azonban e jogvitarendezési módnál kevésbé volt ambiciózus. A szabályozás szerint TSZSZ szakvéleménye választottbírósági eljárásban is felhasználható. Ha a felek vállalkozási szerződésükben vagy önálló választottbírósági megállapodásukban választottbíróság kizárólagos döntésének vetik alá magukat, a választottbíróság eljárását kezdeményező fél a keresetlevélhez a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleményét is csatolja. A választottbíróság a szakvéleményt a bizonyítékok körében mérlegeli, szükség szerint a szakértői tanács elnökét vagy tagját a tárgyaláson meghallgatja.²⁰

1.3. Az új érvénytelenítési ok – A Vbt. módosítása 2023. nyarától

Fenti előzményeket követően a jogalkotó 2023. június 5. napjától a választottbírósági határozat érvénytelenítésének egy új okát vezette be. A Vbt. 47. § (2) bekezdés b) pont bc) alpontja alapján a választottbírósági határozat érvényteleníthető, amennyiben a választottbíróság a felek bármelyike által becsatolt Teljesítésigazolási Szakértői Szerv által készített szakvélemény tartalmát – a bizonyítékként történő értékelés vagy mellőzés okaira kiterjedően – ítéletében érdemben nem értékelt. Figyelemmel arra, hogy az új érvénytelenítési okot a jogalkotó a közrend sérelmével, és az objektív arbitrábilis hiányával együtt szabályozta, a normaszöveg nyelvtani értelmezése alapján arra lehet következtetni, hogy azt az állami bíróságnak *ex officio*, hivatalból kell figyelembe vennie.

¹³ 2016. évi CXXX. törvény

¹⁴ 2017. évi LX. törvény

¹⁵ TSZSZ Tv. 8/C. § (2) bek.

¹⁶ TSZSZ Tv. 8/D. §

¹⁷ TSZSZ Tv. 8/G. §

¹⁸ TSZSZ Tv. 8/E. §

¹⁹ TSZSZ Tv. 8/F. §

²⁰ TSZSZ tv. 8/H. §

Szemben a Vbt. 49. §-ában szabályozott eljárásújítással, az új érvénytelenítési ok alkalmazásáról a felek nem mondhatnak le érvényesen. Végül, az új érvénytelenítési okot a Vbt. 68. §-a alapján a „hatálybalépés napján folyamatban lévő ügyekben” is alkalmazni kell. Az alábbiakban röviden áttekintjük, hogy mennyiben illeszkedik az új érvénytelenítési ok a választottbírósági ítéletek jogorvoslatának rendszerébe, majd a Kúria egy friss döntése tükrében elemezzük az új szabályozás természetének és visszaható hatályának kérdését. Végül az új szabályozás várható hatásait elemezzük.

2. Diszharmónia a választottbíráskodási nemzetközi jogi kereteivel

Az alábbiakban megvizsgáljuk, hogy a Vbt. fenti módosítása hogyan illeszkedik a választottbíráskodás kortárs nemzetközi jogi kereteibe, és hogy az új érvénytelenítési ok alkalmazása esetén határon átnyúló ügyekben milyen szerepet játszhat az Európai Választottbírósági Egyezmény. Ezután értékeljük, hogy a módosítás mennyiben van összhangban a Vbt. céljával, ti. a hazai választottbíráskodás nemzetközi versenyképességének növelésével.

2.1. A választottbírósági ítélet érvénytelenítési okok rendszere

Jóllehet a választottbíráskodásnak itthon I. Szent István második dekrétumáig visszanyúló hagyományai vannak, hazánk már az 1911. évi Plósz féle polgári perrendtartás elfogadásakor is figyelemmel volt a domináns nyugat-európai trendekre. A rendszerváltást követően pedig választottbírósági jogunkat kifejezetten a Nemzetközi Kereskedelmi Választottbíráskodásról szóló UNCITRAL Modelltörvény („Modelltörvény”) rendelkezései alapján szabályoztuk mind 1994-ben, az rVbt. elfogadása idején, mind 2017. év során a Vbt. megalkotásakor. A Modelltörvény elfogadása idején, a 1980-as évek közepén a nemzetközi választottbíráskodás súlyponti kérdéseit az egyes nemzeti jogok sokszor elavultan, hiányosan és egymáshoz képest jelentős eltérésekkel szabályozták.²¹ A nemzeti szabályozások közötti eltérés hátrányosan érintheti a választottbíráskodás működőképességét és a választottbíráskodás helyének megválasztására is hatással van, mivel az ilyen bizonytalanságok miatt valamelyik fél vonakodhat beleegyezni egy adott helyszínbe, mely gyakorlati szempontból egyébként megfelelő lenne.²² A Modelltörvény alkotóinak egyik legfőbb emiatt célja az volt, hogy egységesítsék a választottbírósági eljárások irányadó szabályokat, a jogegységesítés ugyanis nagyban hozzájárul az előreláthatósághoz, jogbiztonsághoz és a tranzakciós költségek csökkentéséhez. A választottbíráskodásra vonatkozó szabályozás körében kardinális kérdés volt, hogy a választottbíróság ítéletek milyen okokból érvényteleníthetők a választottbíráskodás helye szerinti államban.

A Modelltörvény egyik nagy vívmánya, hogy kimerítően sorolja fel azon okokat, melyek az ítélet érvénytelenítése alapjául szolgálhatnak. A Modelltörvény 34. Cikk (2) bekezdésében található okok

²¹ Az UNCITRAL Titkárság Magyarázata a Nemzetközi Kereskedelmi Választottbíráskodásról szóló Modelltörvényhez. (Fordította: Schmidt Richárd – Gritta Péter). In: Burai-Kovács János (Szerk.) *A Kereskedelmi Választottbíráskodás Évkönyve 2019-2020*. Budapest, HVH-ORAC 354-381. (UNCITRAL Modelltörvény – Titkárság Magyarázata) Ld. 6-8. pontok.

²² UNCITRAL Modelltörvény - Titkárság Magyarázata 9. pont.

felsorolás a 36. Cikk (1) bekezdésében a 1958. évi New York-i Egyezmény²³ V. cikkéből kerültek átvételre. Ez a cikk a külföldi választottbírói határozatok elismerésének és megtagadásának okait szabályozza.²⁴ Ez a szabályozási módszer az 1961. évi Európai Választottbírói Egyezmény²⁵ filozófiáját követi, és azon még egy lépéssel továbbmegy, mivel a fentiek alapján a Modelltörvény a választottbírói ítélet érvénytelenítési okait a New York-i Egyezmény elismerés megtagadási okaival ekvivalens módon szabályozza.²⁶ A fenti több mint fél évszázados nemzetközi jogi keretektől való eltérés aligha nevezhető szerencsés jogalkotói lépésnek egy olyan országban, melynek célja a rendszerváltást követő utóbbi három és fél évtizedben a fenti nemzetközi jogi keretekbe történő illeszkedés volt. Fentiek alapján megalapozottak azok a kritikák, melyek kiemelik, hogy a Vbt. TSZSZ szakvéleménnyel összefüggő módosítása nem illeszthető be a választottbíráskodás kortárs nemzetközi jog keretei közé, így a törvénymódosítással – az eljárásújítás 2018. évi bevezetéséhez hasonlóan – újabb negatív értelemben vett „hungarikum” született.

2.2. Az Európai Egyezmény szerepe

Ugyanakkor, ami a magyar választottbírói ítéletek külföldi elismerését és végrehajtását illeti, az Európai Választottbírói Egyezmény rendelkezéseinek köszönhetően a kép szerencsére nem annyira lehangoló, mint amilyennek elsőre tűnik. Az Európai Választottbírói Egyezmény IX. (1) Cikke ugyanis lényegesen leszűkíti azokat az okokat, amelyek miatt a származás országában érvénytelenített választottbírói ítélet elismerése és végrehajtása megtagadható. Az Európai Választottbírói Egyezmény szerint azok az okok, amelyeket az állami bíróság az elismerési, illetve végrehajtási szakaszban a külföldi választottbírói határozat érvénytelenítésének alapjaként figyelembe vehet, alapvetően megegyeznek a New York-i Egyezmény V. Cikk (1) bekezdésében felsorolt okokkal. Természetesen a TSZSZ szakvélemény választottbírói mérlegelésének hiánya nem szerepel ezen a listán.

Emellett az Európai Választottbírói Egyezmény IX. Cikk (2) bekezdése a New York-i Egyezmény V. Cikk (1) bekezdés e) pontjának alkalmazását az Európai Választottbírói Egyezmény IX. Cikk (1) bekezdésében lévő okokra korlátozza azon államok vonatkozásában, melyek mindkét egyezmény részesei. A fentiek alapján, amennyiben egy választottbírói ítélet a TSZSZ szakvélemény mérlegelésének hiánya miatt itthon érvénytelenítésre is kerülne, egy olyan bíróság, melynek állama részese az Európai Választottbírói Egyezménynek, egy New York-i Egyezményen alapuló elismerési, illetve végrehajtási eljárásban továbbra is köteles lenne az érvénytelenített magyar választottbírói határozat elismerésére, illetve végrehajtására a fenti rendelkezések alapján. Magyarország legfontosabb kereskedelmi partnerei az Európai Választottbírói Egyezményben részes államok, melyekben a Vbt. új szabálya miatti érvénytelenítés tehát nem képezheti akadályát a határozat elismerésének, illetve végrehajtásának.

²³ A külföldi választottbírói határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, New Yorkban 1958. június 10-én kelt Egyezmény. Kihirdette: 1962. évi 25. tvr.

²⁴ UNCITRAL Modelltörvény - Titkárság Magyarázata 46-47. pontok.

²⁵ A nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodásról szóló, Genfben 1961. április 21-én kelt Európai Egyezmény. Kihirdette: 1964. évi 8.

²⁶ BOÓC ÁDÁM: Elméleti észrevételek a nemzetközi kereskedelmi választottbírói ítéletek érvénytelenítése vonatkozásában. *Jogtudományi Közlöny* 2019/9. 367.

3. Visszaható hatály és hivatalból való alkalmazás kérdése a Kúria döntése tükrében

Többen kiemelték az új szabályozás lehetséges visszaható hatályát, mivel a Vbt. záró rendelkezései szerint azt „a hatálybalépés napján folyamatban lévő ügyekben” is alkalmazni kell.²⁷ Emellett figyelemmel arra, hogy a Vbt. az új érvénytelenítési okot a Vbt. 47. § (2) bek. b) pont körében szabályozza, joggal merül fel a kérdés, hogy a közrend sérelméhez és az objektív arbitrabilitás kérdésköréhez hasonlóan egy olyan érvénytelenítési okról van szó, melyet az érvénytelenítési perben eljáró bíróságnak hivatalból kell alkalmaznia.

A fenti kérdések merültek fel közelmúltban a Kúria elé kerülő érvénytelenítési ügyben, melyet a fentiekre tekintettel célszerű alaposabban megvizsgálni.²⁸ Az alapügyben a felek között generálkivitelezési szerződés jött létre irodaház építésére, melynek teljesítési határidejét a felek 2018. december 20. napában állapították meg, a véghatáridő túllépésére pedig késedelmi kötbért kötöttek ki. A generálkivitelezési szerződésből eredő jogvitáikra a felek az MKIK mellett működő Állandó Választottbíróság eljárását kötötték ki. A megrendelő a létesítmény késedelmes átadás miatt kötbérvételezt érvényesített választottbírósági eljárásban. A felek az eljárásban szakvéleményeket – köztük TSZSZ Szakvéleményt is – csatoltak, azonban ezek ellentmondásaira figyelemmel a választottbírói tanács végül maga rendelt ki szakértőt és ítéletét ennek megállapításaira alapozta, helyt adva a kereset túlnyomó részének. A vállalkozó különböző okokra hivatkozva érvénytelenítési keresetet terjesztett elő a választottbírósági ítélet ellen, majd, a Vbt. 2023. június 5-i módosítását követően – 4 (négy) hónappal a keresetindítás után – azt a Vbt. 47. § (2) bek. b) pont bc) alpontjában foglalt új érvénytelenítési ok miatt is támadta. Az elsőfokú bíróság elutasította az érvénytelenítési keresetet. A Kúria előtti felülvizsgálati eljárásban a felperes többek között a Vbt. 68. §-ára történő hivatkozással azt is sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem alkalmazta az elsőfokú bírósági eljárás alatt hatályba lépő új érvénytelenítési okot, holott azt hivatalból is alkalmaznia kellett volna.

3.1. Visszaható hatály kérdése

A Kúria elsősorban a visszaható hatály kérdésében foglalt állást. Leszögezte, hogy a jogerős ítélet nem sérti a Vbt. 68. §-át, mivel e jogszabály azon rendelkezése, mely alapján a „rendelkezést a hatályba lépésének napján folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell” helyesen csak akként értelmezhető, hogy a választottbírósági eljárásnak, és nem az érvénytelenítési pernek kell folyamatban lennie. Ellenkező értelmezés ugyanis a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmába vezet. A Kúria külön kiemelte, hogy az állam nem alkothat olyan jogszabályt, mely a hatálybalépést megelőző időtartamra vonatkozóan állapít meg kötelezettséget, illetve a hatálybalépését megelőző magatartásra nézve állapít meg hátrányos jogkövetkezményt. Erre tekintettel a Kúria leszögezte, hogy nem kérhető számon a választottbíróságon olyan eljárás szabály be nem tartása, mely a választottbírósági ítélet meghozatalakor még nem volt hatályban.

²⁷ Vbt. 68. §

²⁸ Kúria Gfv.VI.30.078/2024/4.sz. határozat.

3.2. Hivatalból való alkalmazás kérdése

A fenti megállapításnál még érdekesebb, hogy a Kúria külön megjegyezte, hogy nem ért egyet a felülvizsgálati kérelem azon érvelésével, mely szerint a Vbt. Vbt. 47. § (2) bek. b) pont bc) alpontjában foglalt új érvénytelenítési okot az eljáró bíróságnak hivatalból kellene alkalmaznia. A Kúria ekörben kiemelte, hogy sem maga jogszabály, sem a jogszabályi rendelkezés jogalkotói indokolása nem tekinti a fenti érvénytelenítési okot hivatalból vizsgálандónak. Ez utóbbi kapcsán megjegyzést érdemel, hogy az új érvénytelenítési oknak a Vbt. 47. § (2) bekezdésének b) pontjában való elhelyezéséből azt a következtetést lehetne levonni, hogy a közrend sérelméhez és az objektív arbitrabilitás hiányához hasonlóan az új érvénytelenítési ok is *ex officio* vizsgálандó. Ennek ellenére üdvözlendő a Kúria jogértelmezése, mely alapján a fentiek szerint szerencsésnek nem mondható jogalkotási „hungarikum”-ot konzervatívan értelmezi és azt a bíróságnak csak akkor kell alkalmaznia, amennyiben a fél arra kifejezett hivatkozik.

4. A 2023. évi Vbt. módosítás várható hatásai

A fentieket követően érdemes összefoglalni, hogy a Vbt. 2023. június 5. napján hatályba lépett módosítása milyen hatásokkal járhat a hazai építőipari választottbíráskodásokra a jövőben. Mivel a hazai választottbíráskodás két versenyben is részt vesz – egyrészt egy nemzetközi versenyben más országok választottbírásgaival a választottbíráskodás helyéért, másrészt egy nemzeti versenyben az állami bíróságokkal az ügyekért - a hatásokat érdemes e két dimenzióban vizsgálni.

4.1. Nemzetközi verseny - rövid távon versenyhátrány

A nemzetközi vitarendezés területén megfigyelhető egy választottbíráskodási helyek közötti verseny, melyben meghatározók szerepet játszanak az államok, melyek választottbíráskodás-barát jogalkotással vonzóvá próbálják tenni jogrendszerüket, hogy a felek a választottbíráskodás helyeként őket válasszák.²⁹ A fenti versenyt a magyar jogalkotó is felismerte, hiszen a Vbt. elfogadásakor célul tűzte ki, hogy a magyar választottbíráskodás a külföldi választottbírásgok valódi alternatívájává váljon, annak érdekében, hogy magyar vállalkozások a külföldi partnereikkel kötött szerződéseikben nagyobb arányban tudják elérni belföldi állandó választottbírásg eljárásának kikötését, mert így a szerződésből eredő jogvitáikat számukra költségkímélőbb módon belföldön bírálják el.³⁰

Sajnos a TSZSZ szaktevéleményre vonatkozó új érvénytelenítési ok bevezetése a Vbt. jogalkotó által deklarált céljával nehezen hozhat összhangba. A választottbírásgai megállapodás általában egy nagyobb üzleti szerződés egyik kikötéseként jelenik meg, melynek egyes kérdései – így elsősorban a választottbíráskodás helye - ugyanúgy része a felek közötti alkufolyamatnak, mint a tranzakció más üzleti feltételei. Felmerül a kérdés, hogy a magyar vállalkozások számára mennyire segíti a Vbt. új szabályozása, hogy nemzetközi ügyben a választottbíráskodás helyeként Magyarországot tudják kikötni? Nem nehéz belátni, hogy egy olyan választottbírásgai ítélet érvénytelenítési ok, mely külföldön ismeretlen és a Modelltvörvény alapvető szabályozási koncepciójával – ti. érvénytelenítési okok kimerítő zárt rendszerével – ellentétes, aligha válhat olyan érvé egy üzleti tárgyalás során,

²⁹ KOROM VERONIKA: Budapest as a seat of arbitration. In: Burai-Kovács János (Szerk.) *A Kereskedelmi Választottbírásg Évkönyve 2019-2020*. Budapest, HVH-ORAC 268.

³⁰ Ld. a T/15361. Sz. törvényjavaslat általános indokolását

mellyel a magyar fél sikerrel tud érvelni amellet, hogy a választottbíráskodás helye Budapest legyen. A nemzetközi szereplők ugyanis általában óvatosan, illetve kétkedéssel tekintenek széles körben még ki nem próbált nemzeti jogintézményekre, szívesebben választva a már bejáratott megoldásokat. Így az a választottbíráskodás helyéért folytatott nemzetközi versenyben a Vbt. új szabálya – rövid távon – inkább hátrányt jelent.

4.2. Nemzeti verseny – választottbíráskodás erősödése

Ahogy a fentiekben említettük, a TSZSZ szakvéleményre alapított építőipari jogviták kapcsán régóta aszimmetrikus rezsím állt fenn. Míg a jogszabályi környezet lehetővé tette a választottbírói tanácsok számára, hogy a felek által becsatolt TSZSZ szakvéleményt teljesen figyelmen kívül hagyják, anélkül, hogy akár csak megemlítenék azt az ítéletben, addig egy TSZSZ szakvéleményre alapított perben az elsőfokú állami bíróság ugyanezen cselekménye nagy eséllyel lényeges eljárási szabálysértésnek minősült, mely az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését indokolta. A fenti aszimmetrikus jogszabályi környezet negatív hatásai a választottbíráskodásra nézve egyértelműek. A fenti aszimmetriát a jogvitarendezési szolgáltatást igénybe vevő felhasználó oldaláról szemlélve könnyen belátható, hogy a korábbi szabályozás alapján a „meglepetés ítéletek” előfordulási esélye magasabb volt TSZSZ szakvéleményre alapított választottbírói eljárásban, mint TSZSZ szakvéleményre alapított polgári perben. Ha van olyan ok, mely a feleket elriaszthatja a választottbíráskodástól, akkor az nagy valószínűséggel egy olyan „meglepetés választottbírói ítélet”, amit olyan ügyben hoztak, melyet a felperes egy támogató TSZSZ vélemény alapján kezdeményezett és végül mégis elvesztett, számára ismeretlen okok miatt. Szemben a polgári perrel, a Vbt. korábbi szabályozása alapján a fenti helyzet kialakulására választottbírói eljárásban reális elvi esély volt, míg a 2023. nyarán hatályba lépett új szabály ezt a kockázatot csökkentette. Emellett megjegyzést érdemel, hogy egy választottbírói tanács szempontjából a 2023. nyarán hatályba lépett módosítás nem tűnik túl problematikusnak. Gondos választottbírák, akik azzal szembesülnek, hogy valamelyik fél egy TSZSZ szakvéleményt csatolt be, vélhetően az ítéletben fognak néhány bekezdést szentelni, hogy annak megállapításait milyen okból fogadták el, avagy miért mellőzték. Mivel a választottbírói tanács által adott indokok – akár logikusak, akár nem – az állam bírósága által érdemben nem felülvizsgálhatók, a Vbt. új rendelkezése nem valós fenyegetés azon választottbírák számára, akik megtalálják az időt arra, hogy alaposan megindokolják az ítéletet. A Vbt. módosításának köszönhetően a meglepetés ítéletek kockázatának csökkenése okán és a várhatóan alaposabban megindokolt választottbírói ítéleteknek köszönhetően az az állami bíróságokkal az ügyekért folytatott versenyben a választottbíráskodás várhatóan erősödni fog.

5. Összegzés

A 2023. nyáron bevezetett, a választottbírói ítéletek érvénytelenítését a TSZSZ szakvélemény mellőzése miatt lehetővé tévő új Vbt. rendelkezés kapcsán kialakuló kép vegyes. Egyrészt egy olyan érvénytelenítési ok bevezetése, mely idegen a Modelltvény rendszerétől, aligha nevezhető szerencsés jogalkotói lépésnek. Ugyanakkor a Kúria 2024. évi döntése alapján üdvözlendő, hogy az új jogszabály - helyesen - nem alkalmazandó a hatálybalépését megelőzően lezárt ügyekben, de még inkább az, hogy az új érvénytelenítési okot az állami bíróság nem veheti hivatalból figyelembe. Emellett az Európai Választottbírói Egyezmény az új szabályozás negatív hatásokat nemzetközi viszonylatban az elismerés, végrehajtási szakaszban csillapítani tudja. Fentiek ellenére az új érvénytelenítési ok, mint afféle „hungarikum” rövid távon feltehetően versenyhátrányt fog okozni a

választottbíráskodás helyéért folytatott nemzetközi versenyben, mivel a külföldi szereplők általában fenntartásokkal kezelnek széles körben nem kipróbált új jogintézményeket. Ugyanakkor a hazai választottbírási eljárásokban a Vbt. által bevezetett új érvénytelenítési ok várhatóan kevesebb „meglepetés” ítélethez és több alaposabban megindokolt választottbírói ítélethez fog vezetni, mely belföldi viszonylatban a választottbíráskodás státuszát az állami bíróságokkal folytatott versenyben erősítheti, hosszútávon pedig segíthet ledolgozni a fenti említett nemzetközi versenyhátrányt is.

REMARKS TO THE LIABILITY OF ARBITRATOR IN THE ROMAN LAW

FIRST OF ALL, IT IS TO NOTE THAT ARBITRATION IN ROMAN LAW WAS A WIDELY USED METHOD OF RESOLVING DISPUTES OUTSIDE OF THE ORDINARY COURT SYSTEM. THE PARTIES INVOLVED IN A DISPUTE WOULD CHOOSE A NEUTRAL ARBITRATOR TO HEAR THEIR CASE AND MAKE A BINDING DECISION. THIS PROCESS WAS SEEN AS A QUICKER AND MORE INFORMAL WAY TO RESOLVE DISPUTES COMPARED TO THE FORMAL COURT SYSTEM.

1.

First of all it is to note that arbitration in Roman law was a widely used method of resolving disputes outside of the ordinary court system. The parties involved in a dispute would choose a neutral arbitrator to hear their case and make a binding decision. This process was seen as a quicker and more informal way to resolve disputes compared to the formal court system.

Arbitration was often used in commercial matters, such as business contracts and trade disputes. The arbitrator's decision was typically based on principles of fairness and equity, rather than strict legal rules.

Arbitration in Roman law was seen as a way to preserve social harmony and avoid lengthy and costly litigation. It was a voluntary process, and both parties had to agree to submit to the arbitrator's decision. Overall, arbitration played a significant role in the Roman legal system and was an important method of dispute resolution in ancient Rome.

When we try to define the concept of an arbitrator, it is worth referring, as a preliminary question, to Peter Stein's ideas, which basically contain two aspects.³² The first is the title and the basis on which the arbitrator could act, and what happens if he accepts the mandate and then wishes to withdraw from it. The second aspect concerned the arbitrator's judgment. Whether the award was valid and, if so, what consequences the non-complying party might face in the context of ordinary court proceedings.

³¹ PROF. DR. ÁDÁM BOÓC, PHD., full professor, Head of the Department, Deputy Dean for International and Scientific Affairs (Institute of Private Law, Faculty of Law, Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary, Budapest), E-mail: booc.adam@kre.hu

³² See: STEIN 1995. p. 218.

The first question basically concerns the *receptum arbitrii*, the arbitration contract and the arbitrator's liability. In Roman law, the making of a quasi-acceptance by the arbitrator (*receptum arbitrii*) was a significant step in the arbitration procedure. In the Roman system of private law, the *receptum arbitrii* is negotiated between *pacta*.³³ The essence of the *receptum arbitrii* is that by this act the arbitrator accepts the office of arbitrator, i.e. he undertakes to arbitrate the dispute in accordance with the request of the parties. In some respects, the *receptum arbitrii* can be seen as a forerunner of the modern arbitrator's acceptance. In this respect, Reinhard Zimmermann notes that the survival of the *receptum arbitrii* is significant. Even though, for example, the German BGB does not include it among the individual contracts, Zimmermann stresses that it is generally accepted that the arbitrator can only act on the basis of the legal relationship between him and the parties, of which the *receptum arbitrii* is an essential element.³⁴

Important aspects of the *arbiter* known and regulated by Roman law can also be found in sources that are not exclusively Roman law, or explicitly literary. The first important meaning of the term *arbiter in* Roman sources is that the *arbiter* is described as *bonus vir*. According to this formulation, the *arbiter* is a person to whom other persons, without any coercion from the state, dare to entrust the decision of their dispute.

In Cicero's *De officiis* we read the following thought: '*Homo autem iustus isque, quem sentimus virum bonum, nihil cuiquam, quod in se transferat, detrahet.*'³⁵ In this source, Cicero defines the moral category of *bonus vir* as a person who is honest, upright, who obviously steals nothing from anyone. According to Cicero, a *bonus vir* is a person who is capable of helping others, and, where appropriate, of settling disputes, and who is guided by the appropriate moral standards, and this is what may make him suitable for the role of arbitrator.

Lorenzo Gagliardi's research shows that the persons who act as arbitrators should be of the highest rank and most important personalities, educated, famous and influential people.³⁶

Taking into account the sources of Roman law, it can be assumed that the concept of *arbiter* developed at least two distinct meanings. According to the etymology of the word *arbiter*, the term derives from the verb *arbitror*, from the word *adbito*, which has the meaning *adamito*, and could be translated as he thinks, considers, decides, reveals. We may come close to deciphering the first meaning of *arbiter* by examining the second form of the ancient Roman civil law of procedure, *legis actio per iudicis seu arbitrii postulationem*, the *legis actio per iudicis seu arbitrii postulationem*.³⁷

It is clear from a study of the source text on *legis actio per iudicis seu arbitrii postulationem* that this meaning of the term arbitrator refers to an expert who possesses a certain expertise, not necessarily legal expertise, which is essential for the determination of the litigation.³⁸

³³ See in this connection: FÖLDI – HAMZA 2022²⁶ p. 542.

³⁴ See: ZIMMERMANN 1996, p. 514.; HUMBERT 1994, pp. 285 - 348.

³⁵ For the text of Cicero's *De officiis*, see: CICERO 2024, <https://www.gutenberg.org/files/47001/47001-h/47001-h.htm> (Accessed: 18.04.2024)

³⁶ See: GAGLIARDI 2008 p. 244.

³⁷ For a summary of the concept of *legis actio*, see: FÖLDI 1987 pp. 47 - 64.

³⁸ See in this connection: GAIUS 1995, p. 151.

András Földi, member of the Hungarian Academy of Sciences draws attention to the characteristics of the *arbiter* as a person with special expertise in the analysis of a source text from Ulpian (D. 14, 4, 7, 1.). Földi points out that, although he is prepared to hand over the bankrupt's property, he does not wish to take on the *molestia* of the *tributia*, because this would only give him a small part of the bankrupt's property. The jurisprudential interpretation solved the problem by recommending that the praetor should send an *arbiter*, but it is not known whether the *arbiter* sent by the praetor, as a person with special expertise, resolved the distribution of the bankrupt's assets by means of a judicial or extrajudicial procedure.³⁹

The other meaning of the word *arbiter* is in a sense close to the modern notion of arbitrator. According to this meaning, it is a dispute resolution mandated by the parties as an alternative to "state" enforcement in Roman law, where an arbitrator is appointed as a result of the parties' agreement, i.e. *compromissum*, in order to settle the parties' dispute.⁴⁰ In this context Max Kaser, in his monumental work on Roman litigation, points out that arbitration is a private law dispute resolution, not a matter of public law enforcement, and therefore Kaser does not dedicate much space to this issue.⁴¹

2.

In this sense of the word *arbiter*, the parties to a dispute enter into a *compromissum* in which they also agree to submit to the arbitrator's decision.⁴² It is very important that the *compromissum*, i.e. the conclusion of the arbitration agreement and the arbitrator's acceptance of it is a pre-condition to any acts of the arbitrator in the arbitration procedure. The following source text testifies it: '*Arbiter ex compromisso sumptus cum ante diem, qui constitutus compromisso erat, sententiam dicere non potest*' (Alf. D. 4, 8, 50). This source *expressis verbis* states that the arbitrator cannot act – i.e. obviously cannot give a judgment – until the parties to the dispute have concluded the arbitration agreement in the form of a *compromissum*.⁴³ According to Reinhard Zimmermann, the *compromissum* is in fact equivalent to an offer to a third party to act as arbitrator in the case of the parties to the dispute. According to the source of Paulus in the Digesta, a *compromissum* may be concluded by those who are also authorised to conclude contracts, but if an arbitration contract is concluded through a *procurator*, the *arbiter* may oblige the *procurator's* principal to appear in person.⁴⁴ J.A.C. Thomas also points out that if the parties did not fix their agreement with the arbitrator in the form of a *compromissum*, the award made by the arbitrator could not be binding on the parties.⁴⁵ For sources on the concept of the *arbitrator* and the characteristics of the *arbiter officium* as an arbitrator, as well as his function in the system of jurisdiction, it is worthwhile to pay attention to the famous monograph by Gerardo Brogginì.⁴⁶

³⁹ See: FÖLDI 1997. p. 162.

⁴⁰ See: ZIMMERMANN 1996. p. 514.

⁴¹ See: KASER – HACKEL 1996²p. 639. For procedural guarantees in arbitration, see in particular NOCHTA 2019. pp. 381 – 385.

⁴² For a summary see: KASER 1968⁴ p. 180.

⁴³ See Boóc 2006 p. 451.

⁴⁴ See: '*Si domini, qui invicem stipulati sint, procuratores suos agere apud arbitrium velint, potest iubere ipsos etiam adiam.*' (Paul. D. 4, 8, 32, 18.)

⁴⁵ See THOMAS 1976. p. 320.

⁴⁶ See: BROGGINI 1957.

The *compromissum* could determine how long the arbitrator had to decide, according to the Digesta it was the best to give the arbitrator the opportunity to extend the duration of the proceedings.⁴⁷ Basically, the *compromissum* sets out the limits and rules of procedure for the arbitrator. In this context, the *arbitrator* could decide not necessarily – or not exclusively – according to the provisions of the law, but also according to his sense of justice or the general principles of law.

Bearing in mind the concept of *compromissum*, it is extremely important to refer to the research of Mario Talamanca. In a *compromissum*, the parties agree on the one hand to appoint an arbitrator, to submit the dispute to arbitration according to the terms they have agreed and, possibly, to indicate the procedural rules to be followed.⁴⁸ On the other hand, they agree to define the terms of the dispute and undertake to perform all the acts necessary for the resolution of the dispute and the enforcement of the judgment.

Max Kaser points out that *compromissum* is so named because the parties to the arbitration seek to provide safeguards in the event that one of the parties is dissatisfied with the award and does not comply with it. The Emperor Iustinian, however, is content with a written arbitration agreement, even if it does not include a stipulation clause.⁴⁹

László Kecskés, member of the Hungarian Academy of Sciences points out the importance of the *receptum arbitrii*, stating that Roman law placed considerable emphasis on the concept of acceptance by the arbitrator, an institution that implied acceptance of the mandate of the arbitrator and the responsibility that went with it.⁵⁰ A similar conclusion is reached by Karl Schulte Westhoff in his doctoral thesis defended in 1909, stating that the *receptum arbitrii* was intended to be the acceptance by the arbitrator of the function of arbitrator, in view of the intention of the parties to settle the dispute by arbitration. In Westhoff's view, it can be ruled out that the *receptum arbitrii* was a *pactum praetorium*, just as it could not, in his view, be a *pactum legitimum*. According to Westhoff, when the emperor Iustinianus recognised the effect of an arbitral award as a final judgment of an ordinary court and the possibility of appeal and challenge, subject to certain conditions, he also changed the binding force of the *receptum arbitrii*.⁵¹ The importance of Emperor Iustinian's changes to the legal effect of the arbitral award is also highlighted by László Kecskés.⁵²

3.

If the arbitrator accepts the office and there are no grounds of incompetence concerning his person, such as being a slave, adolescent, insane, etc., and if there is no situation which would allow him to refuse, such as certain religious obligations, or if these incompetences exist *post arbitrium susceptum*, he will be obliged to render a judgment. If he fails to do so, the praetor, on the basis of his promise in the edictum, will hold him liable for non-compliance with the *obligation*. However, there is

⁴⁷ See D. 4, 8, 32, 21.

⁴⁸ See: FUSCO 2020 See also: M. TALAMANCA 1958. p. 56.

⁴⁹ See: KASER 1968⁴ p. 189. See also C. 2, 55, 4.

⁵⁰ See: KECSKÉS 2013. p. 195.

⁵¹ See: WESTHOFF 1909 .pp. 72 - 73.

⁵² See KECSKÉS 2013 p. 195.

no consensus as to what this *obligation* means for the arbitrator, i.e. whether the praetor intends to increase or, on the contrary, to reduce his liability.⁵³

It seems logical that in the case where the arbitrator did not rule on the case, he caused the same damage to the plaintiff as the ordinary judge who failed to rule. In this case, the praetor may bring an action similar to *actio adversus iudicem qui litem suam fecit* against the defaulting arbitrator.⁵⁴

As regards the relationship between the *receptum arbitrii* and the *compromissum*, Westhoff points out that the *receptum* presupposes the conclusion of the *compromissum*, i.e. the *receptum* can be issued by the arbitrator only after the parties have already concluded a *compromissum*. Since the arbitrator can only decide on a specific dispute, he can only perform his arbitral functions if a specific dispute arises, even if he has otherwise, at least formally, already assumed the arbitrator's functions by issuing the *receptum*. This points even more to the importance of the fact that the actual issuance of the *receptum* was possible or actually feasible after the concrete dispute arose.⁵⁵

With regard to the *receptum arbitrii*, the Roman law textbook by Földi - Hamza points out that if the person who had accepted to adjudicate the dispute by means of the *receptum arbitrii* refused to comply, the praetor could force him to pronounce judgment by means of a fine, i.e. without bringing an action against him.⁵⁶ Thomas Marky, in his Portuguese textbook, refers to the peculiarity of praetorian pacts, according to which the obligations contained *in the* pact were subject to praetorian protection.⁵⁷

Carl von Weizsäcker, in his doctoral dissertation comparing the institution of the arbitrator and the *iudex*, published in Tübingen in 1879, confirms the *receptum*-nature of the arbitration contract, although he acknowledges that it is a *sui generis* contract, especially in view of the essentially public law nature of the penalty which the praetor may impose.⁵⁸ Weizsäcker also stresses that the activity of an arbitrator is a highly intellectual activity, similar to that of a doctor, a mathematician or a writer. He points out, however, that a promise to act as arbitrator cannot fall within the normal categories of binding contracts. However, if, in order to put an end to disputes and to reinforce the parties' confidence in the arbitrator, it was desired to create a legally enforceable situation for the arbitrator, the praetor had to resort to extraordinary means, such as those granted to him by his *imperium*.⁵⁹

The source from Ulpianus, D, 4, 8, 3, states that the praetor does not force anyone to accept arbitration, since it is voluntary. However, if the person has accepted the invitation, he will be obliged to act. The source place includes that after the case has been examined and dealt with by the arbitrator on one or more occasions, and the private affairs, essentially business secrets, of both parties have been disclosed accordingly, the arbitrator will then refuse to rule (either because he has been bribed or because he is genuinely biased). Ulpianus then asks the question, can anyone deny that it is not entirely right for the praetor to intervene to force the arbitrator to fulfil the duty of office he has undertaken? Accordingly, the possibility of the Praetor imposing a fine is included in the source

⁵³ See: GARCÍA 1991. p. 149.

⁵⁴ See GARCIA 1991. p. 155.

⁵⁵ See WESTHOFF 1909 p. 67.

⁵⁶ See FÖLDI – HAMZA 2022²⁶ p. 542.

⁵⁷ See: MARKY 1995⁸ p. 129. On the life of Tamás Márky, see HAMZA: 2018. pp. 216 – 218.

⁵⁸ WEIZSÄCKER 1879 p. 64.

⁵⁹ See: Weizsäcker 1879 p. 66.

place, as explained above. This, in our view, contains the essential point of the regulation of the arbitrator's liability, the obligation to render a judgment, which, as we will refer to in other parts of this essay, is by definition the primary obligation of the modern arbitrator.

According to the monograph by Roebuck and Loynes De Fumichon, the arbitrator must conclude the dispute by issuing an award. The decision closing the case should be a judgment and not a record of the parties' agreement, even though the arbitrator would no doubt be pleased if the parties reached an agreement as a result of the hearing and the arbitration. According to the authors, one striking difference with modern practice in Roman law is that parties who had reached a settlement on their own could not ask the arbitrator to include their settlement in his award.⁶⁰ Derek Roebuck also points out that this is the opposite of the solution in ancient Greek law. In Greek law, it was explicitly possible for the parties to a dispute to have their agreement incorporated in a judgment by the arbitrator, and the agreement thus acquired the level of finality and enforceability that a judgment can provide.⁶¹

4.

It is to note that in Roman law, the arbitrator did not assume any obligations towards the state, and essentially always remained a private person. The arbitrator declared his acceptance of the office not to the praetor or other state authority, but to the parties. In addition, other specific features of the arbitration contract can also be identified. The compulsion exercised by the praetor was regularly exercised only at the request of the parties. Ultimately, the coercive measures of the praetor were a means of enforcing the arbitrator's obligations towards the parties.

In this respect, it is appropriate to consider *the receptum arbitrii* an informal performance promise by which the arbitrator promised the parties to the arbitration to settle their dispute by an award. This performance promise could be made expressly or by commencing an action. The decisive factor, however, was that the parties were free to choose the arbitrator and the arbitrator was free to decide whether to undertake this task. This invitation and acceptance is very similar to the elements of contractual invitation and acceptance, so that a certain closeness to a contract cannot be denied.

The only (actual) obligation of the arbitrator is acting as an arbitrator, and the consensual nature of this obligation can be demonstrated accordingly. The *receptum arbitrii* remains a specific legal form, subject to its own rules, which must be examined in isolation. Karl Heinz Ziegler provides a very practical definition, describing the prescription as an imperfectly established performance relationship which structurally falls within the scope of contractual obligations.⁶² It is therefore not possible to identify the *receptum arbitrii* with the modern concepts governing arbitrators, but rather it is decisive that there was a contractual legal relationship between the arbitrator and the parties, albeit mediated by praetorial constraint.⁶³

With regard to the different types of arbitration in Roman law, we must highlight Talamanca's view that the first indications of a distinction between mere *arbitrium*, in which the third party may determine

⁶⁰ See: ROEBUCK – DE LOYNES DE FUMICHON 2004, p. 144 and pp. 200-201.

⁶¹ See: ROEBUCK 2001, p.354. See also: ROEBUCK 2000 p. 27.

⁶² See: ZIEGLER 1971, p. 81.

⁶³ See: GAL 2009, pp. 17 - 18.

the content of the performance at his discretion, and *arbitrium boni viri*, in which the *bonus vir* must exercise its function on the basis of equity, which is an objective criterion and on the basis of which the arbitration may be reviewed, are to be found in the sources.⁶⁴

As regards the relationship between state arbitration and arbitration, it is worth considering the position of László Kecskés, according to whom Roman jurists showed a willingness to consider the function of the *arbitrator* as a judicial function and to establish his legal status in a similar way to that of the state court.⁶⁵

5.

As far as the modern understanding of arbitration is concerned, the position of José Luis Linares should be borne in mind, according to which the model of minimal intervention of jurisdiction in the arbitral sphere as applied by Roman law should be taken into account by the modern legislator.⁶⁶

In his monograph on the development of canon law arbitration, Jens Gal points out that one possible starting point for canon law arbitration is the distrust that the early Christian community had of the pagan Roman state and its jurisdiction.⁶⁷

In connection with the emergence of arbitration in the early Christian period, Peter Stein points out, in two source texts, that according to source C.1.4.7, those who wished to sue before the bishop, who is called *sacrae legis antistes*, could not be prevented from doing so; they could bring their purely civil suit before the bishop. C.Th. 1.27.2, a few years later, makes the same point. The bishop is not an arbitrator, but is in a similar position, and the lay faculty enforces his decisions, which are not appealable.⁶⁸

The concept of *arbiter ex compromisso*, and the rule that the *arbiter ex compromisso* is not necessarily bound by the provisions of the law, is of great importance for the survival of arbitration in canon law.⁶⁹

This is also confirmed by Durantis' work *Speculum Iudiciale*, in which the essential distinction is explicitly evident.⁷⁰ Consequently, canon law is rather more distant from the true arbitration contract than Roman law. However, Jens Gal points out that, paradoxically, the canon law situation nevertheless represents a step towards transforming the legal relationship between the arbitrator and the parties into an enforceable contract.⁷¹ Precisely because the canon law did not have a coercive rule such as the praetorian edict, this required an increasing consideration of the legal nature of the legal relationship between the parties and the arbitrator.⁷²

⁶⁴ See: TALAMANCA 1958. p. 517.

⁶⁵ See KECSKÉS 2012. p. 41.

⁶⁶ See: LINARES 2006. pp. 603 - 604.

⁶⁷ See GAL: The liability of the... p. 19.

⁶⁸ See: STEIN 1995. p. 227.

⁶⁹ See: COING: 1984. pp. 35 - 36.

⁷⁰ See Durantis *Speculum Iudiciale* (Pars I. Lib. I. Partic. I., § 1,3. and § 1,2.) in ZIMMERMANN 1996. p. 529.

⁷¹ See GAL: The liability of the... p. 22.

⁷² See in this context KECSKÉS 2004. pp. 114 - 121.

Summarizing the rules of arbitration in Roman law, taking into account the arbitrator's liability, it can be basically stated that the *receptum arbitrii* can be considered as a specific predecessor of the modern concept of arbitration contract. It is essential to underline that the possibility of the intervention of the *praetor* had a significant impact on the observance of the arbitrator's obligation to render a judgment was the determining, central element of arbitrator's liability, which, like many modern rules, can be considered the most essential part of the arbitrator's duty.

Bibliography

- BOÓC 2006 Boóc Á.: *Megjegyzések a választottbíróinak az eljárásból való kizárásáról*. Állam- és Jogtudomány 47 (2006). 9 – 24.
- BROGGINI 1957 G. BROGGINI: *Iudex Arbiterve. Prolegomena to the Officium of the Roman private judge*. Cologne-Graz, 1957.
- FUSCO 2020 S. FUSCO: *Studi sul compromissum arbitri. I. La letteratura e l'exceptio pacti*. JUS-ONLINE 5/2020 ISSN 1827-7942 Rivista di Scienze Giuridiche a cura della Facoltà di Giurisprudenza dell'Università Cattolica di Milano <https://jusvitaepensiero.mediabiblos.it/news/allegati/3%20Fusco.pdf> (Accessed: 24. 04. 2024)
- CICERO 2024 Cicero's *De officiis*, see: <https://www.gutenberg.org/files/47001/47001-h/47001-h.htm> (Accessed: 18.04.2024)
- COING 1984 H. COING: *On the development of the arbitration contract in the Ius Commune: The amicable compositio and the award ex aequo et bono*. In: *Festschrift for Heinz Hübner on the occasion of his 70th birthday on 7 November, 1984* (eds.: G. BAUMGÄRTEL – E. KLINGMÜLLER – H. J. BECKER – A. WACKE.) Berlin – New York, 1984. 35 – 46.
- FÖLDI – HAMZA 2022²⁶ FÖLDI A. – HAMZA G.: *A római jog története és intézményei*. Budapest, 2022. 26th ed.
- FÖLDI 1997 FÖLDI A.: *Kereskedelmi jogintézmények a római jogban*. Budapest, 1997.
- FÖLDI 1987 FÖLDI A.: *Megjegyzések a legis actiók kérdéséhez* Acta Facultatis Politico-Iuridicae Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös nominatae 29 (1987). pp. 47 – 64
- GAGLIARDI 2008 L. GAGLIARDI : *On the figure of the iudex privatus in Roman civil procedure A historical-sociological study based on literary sources*. RIDA 55 (2008). 241 – 266.
- GAIUS 1995 *Gaius* (manuscript, transl.: Brósz, R.), Budapest, 1995.
- GAL 2009 J. GAL: *Die Haftung des Schiedsrichters in der internationalen Handelsschiedsgerichtsbarkeit*. Tübingen, 2009.

- GARCÍA 1991 C. E. G GARCIA: *Receptum arbitri*. Anales de la Universidad de Alicante. Facultad de Derecho. N. 6, 1991. 147 – 158.
- HAMZA 2018 HAMZA G.: *Márky Tamás (Thomas Marky), a római jog Brazíliában is jól ismert tanára és művelője*. Jogelméleti Szemle 2018. évi 3. sz. http://jesz.ajk.elte.hu/2018_3.pdf (Accessed: 17. 04. 2024.) 216 – 218.
- HUMBERT 1994 M. HUMBERT: *Arbitrage et jugement à Rome*. Droit et Cultures 28 (1994). 285 – 348.
- KASER – HACKEL 1996² M. KASER – K. HACKEL: *Das römische Zivilprozessrecht*. Munich, 1996. 2nd ed.
- KASER 1968⁴ M. KASER: *Römisches Privatrecht. Ein Studienbuch*. Munich, 1968. 4th ed.
- KECSKÉS 2012 KECSKÉS L.: *A választottbíráskodás történeti alapjai*. In: *Választottbírók könyve*. (ed.: KECSKÉS L. – LUKÁCS J.) Budapest, 2012. 33 – 70.
- KECSKÉS 2004 KECSKÉS L.: *A polgári jog fejlődése a kontinentális Európa nagy jogrendszereiben*. Budapest – Pécs, 2004.
- KECSKÉS 2013 KECSKÉS L.: *Választottbíráskodás a római jogban*. Magyar Jog, 2013/4. 193 – 204.
- LINARES 2006 L.J. LINARES *Reflexión sobre la Estructura del compromissum*. In: *Liber Amicorum Juan Miquel*. Barcelona, 2006.
- MARKY 1995⁸ T. MARKY: *Curso elementar de direito Romano*. Sao Paulo, 1995. 8th ed.
- NOCHTA 2019 NOCHTA T.: *Thesis About Guarantees of a Fair Trial in Arbitration Proceedings*. In: *A Kereskedelmi Választottbíráóság évkönyve 2018*. (ed.: BURAI – KOVÁCS J.) Budapest, 2019. 381 – 385.
- ROEBUCK – DE LOYNES DE FUMICHON 2004 D. ROEBUCK – B. DE LOYNES DE FUMICHON: *Roman Arbitration*, Oxford, 2004.
- ROEBUCK 2001 D. ROEBUCK: *Ancient Greek Arbitration*, Oxford, 2001.
- ROEBUCK 2000 D. ROEBUCK: *'Best to Reconcile': Mediation and Arbitration in the Ancient Greek World*, Arbitration, The Journal of the Chartered Institute of Arbitrators, November, 2000. 27 sqq.
- STEIN 1995 P. STEIN: *Roman Arbitration: An English Perspective*, Israel Law Review 29 (1995) 215 – 227.
- TALAMANCA 1958 M. TALAMANCA.: *Ricerche in tema di "compromissum"*, Milano, 1958.
- THOMAS 1976 J.A.C. THOMAS: *Textbook of Roman Law*. Amsterdam – New York – Oxford, 1976.
- WEIZSÄCKER 1879 C. WEIZSÄCKER: *The Roman office of arbitrator compared with the officium judicis*. Tübingen, 1879. See: http://digital.bib-bvb.de/webclient/DeliveryManager?custom_att_2=simple_viewer&pid=13418483 (Accessed 18.04.2024)
- WESTHOFF 1909 K. S. WESTHOFF: *The receptum arbitrii and the liability of the arbitrator*. Leipzig, 1909.

- ZIEGLER 1971 K.H. ZIEGLER: *Das private Schiedsgericht im antiken römischen Recht*, München, 1971.
- ZIMMERMANN R. ZIMMERMANN: *The Law of Obligations: Roman Foundations of the Civilian Tradition*,
1996 Oxford, 1996.

A KOMSTROY-ÜGY, AVAGY A JOGI PLURALIZMUS ÉS A TAGÁLLAMI SZUVERENITÁS SZÚKÍTÉSE

1. Bevezetés.....	26
2. Európai Energia Charta, illetve vitarendezési szabályai.....	28
2.1. Energia Charta Egyezmény	28
2.2. ECT 26. cikke - vitarendezés	28
3. Komstroy-ügy tényállása, a meghozott ítélet	28
3.1. A Komstroy-ügy tényállása	28
3.2. Az Európai Bíróság döntése.....	29
4. Kapcsolódás az Achmea ügghöz.....	31
4.1. Achmea ügy rövid tényállási bemutatása.....	31
4.2. Az EUB döntése és indoklása	31
4.3. Hatása a Komstroy ügyre és annak meghaladása.....	32
5. Uniós törekvések az uniós és nemzetközi jog kollíziójának feloldására.....	32
Az Achmea ítéletet megelőző kollízió:	32
Achmea ítéletet követően:.....	33
Komstroy ítéletet követően:.....	33
6. A Komstroy ügy által keltett politikai vihar.....	33
Út a 26-ok Nyilatkozatáig:	33
A 26-ok Nyilatkozata:.....	34
A Magyar Nyilatkozat:	34
Kötelezettségszegési eljárás:	35
7. Összegző gondolatok	35
Gazdasági hatása:	36
Jogi hatása	36
Politikai hatása	36

⁷³ Dr. Cseh Tamás Zoltán ügyvéd, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Választottbíróság elnökségi tagja

AZ EUB NEM LÉPETT-E E TÚL EGY HATÁRT AZZAL, HOGY AZ UNIÓS JOG SZUPREMÁCIÁJÁT MÁR NEM UNIÓS TAGÁLLAMOK KÖZÖTTI JOGVITÁRA IS KITERJESZTETTE (TÁVOLI KAPCSOLAT ALAPJÁN) ÉS ALKALMAZHATATLANNÁ NYILVÁNÍTOTTA AZ ECT VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI KLAUZULÁJÁT A FOLYAMATBAN LÉVŐ ÜGYEKRE? NEM FOGJA EZ A BEFEKTETŐKET ELBIZONYTALANÍTANI? VAGY INKÁBB NEM UNIÓS LEX FORI-T FOGNAK KERESNI A NEM UNIÓS ECT TAGÁLLAMOK? MIKÉNT HATHAT EZ AZ EURÓPAI UNIÓ BEFEKTETÉSVONZÓ KÉPESSÉGÉRE, VERSENYKÉPESSÉGÉRE? NEM SÉRTI-E EZZEL A TAGÁLLAMOK, ÉS BEFEKTETŐK SZUVERENITÁSÁT, ÉS AZT, HOGY ŐK MAGUK LEHESSENEK AZ ÜGY URAI? MENNYIBEN TÖRTÉNHEK MEG AZ UNIÓS JOG EXPANZIÓJA A NEMZETKÖZI JOG ROVÁSÁRA? SZOLGÁLHAT-E ALAPJÁUL EGY EUB ÍTÉLET EGY ATTÓL FÜGGETLEN OLYAN POLITIKAI MOZGALOMNAK, MINT AZ ECT-BŐL VALÓ KILÉPÉS, ILLETVE EGY SÚLYOS KÖVETKEZMÉNYEKKEL JÁRÓ KÖTELEZETTSÉGSZEGÉSI ELJÁRÁSNAK, AMELY ABBÓL ERED, HOGY EGY TAGÁLLAM SZAKMAI, A NEMZETKÖZI JOGOT IS FIGYELEMBE VEVŐ KÜLÖN NYILATKOZATOT AD KI, AMELYBEN EGYÉBKÉNT A FŐ CÉLKITŰZÉST NEM IS KÍVÁNJA ELLEHETETLENÍTENI, MINDÖSSZESEN A MEGVALÓSÍTÁST KÍVÁNTA NEMZETKÖZI JOGI ALAPOKRA IS HELYEZNI?

1. Bevezetés

A nemzetközi beruházásvédelmi jog napjainkban jelentős átalakuláson megy keresztül, amelynek egyik kulcsfontosságú mérföldköve az **Achmea-ügyet**⁷⁴ követően a **Komstroy-ügyben**⁷⁵ hozott döntés. Az Európai Unió Bíróságának (továbbiakban: **EUB**) álláspontja és állandó ítélkezési gyakorlata⁷⁶ szerint a nemzetközi megállapodások nem sérthetik az Európai Unió működéséről szóló

⁷⁴ Európai Unió Bíróságának 2018. március 6- i C-284/16. sz. The Slovak Republic v. Achema BV ügyen hozott ítélete (ECLI:EU:C:2018:158) (a továbbiakban: Achmea ítélet vagy Achmea-ügy)

⁷⁵ Európai Unió Bíróságának 2021. szeptember 2-i C-741/19. sz. République de Moldavie v Komstroy ügyben hozott ítélete (továbbiakban: Komstroy ítélet vagy Komstroy-ügy)

⁷⁶ L.1/91 vélemény (EU:C:1991:490) 35. o.; 1/00 vélemény (EU:C:2002:231) 11 és 12. o.; C-459/03 Bizottság v. Írország ügy (EU:C:2006:345) 123. és 136. o.; Costa ítélet (EU:C:1964:66) 1159. és 1160. o.;

Szerződés (a továbbiakban: **EUMSZ**)⁷⁷ által meghatározott hatásköri rendet, valamint ebből következően az uniós jogrendszer autonómiáját, amelynek tiszteletben tartását az EUB biztosítja. Szintén az EUB állandó ítélkezési gyakorlatából ered, hogy az uniós jognak a tagállamok jogával és a nemzetközi joggal szembeni autonómiáját az Európai Unió és uniós jog alapvető jellemzői indokolják; az Európai Unió saját alkotmányos kerettel rendelkezik, és az ennek alapján létrehozott jogrend autonómiájának biztosítása érdekében az EUMSZ bírósági rendszert hozott létre megőrizve annak koherenciáját és egységességét. Az Európai Unió nemzetközi kapcsolatok terén fennálló hatáskörének gyakorlása azonban nem terjedhet addig, hogy lehetővé tegye olyan rendelkezések nemzetközi megállapodásban való előírását, amely szerint az egyik tagállam befektetője és egy másik tagállam közötti, az uniós jogra vonatkozó jogvita oly módon vonható ki az uniós igazságszolgáltatás rendszer alól, amely nem biztosítja e jog teljes érvényesülését. Ez a döntés a nemzetközi szerződések tagállamok közötti érvényesülését kérdőjelezi meg és az uniós jog **szupremáciájának és autonómiájának** is új értelmezést adott.

Amíg korábban az Achmea-ügyben az EUB kimondta, hogy az uniós tagállamok közötti kétoldalú beruházásvédelmi megállapodások (Bilateral Investment Treaties, BIT-ek) választottbírósági klauzulája összeegyeztethetetlen az uniós joggal, addig a Komstroy-ügyben már nem uniós tagállami felek közötti jogvitában mondta ki, hogy az Energia Charta Egyezmény, mint nemzetközi megállapodás választottbírósági klauzulája összeegyeztethetetlen az uniós joggal.

Vajon ezzel a döntéssel nem lépett át egy határt az EUB a nemzetközi szerződések és azok választottbírósági jogintézménye vonatkozásában? Mindenesetre döntésével már nemcsak jogi, hanem politikai szintű vitát is kiváltott. A felszólító levelet követően, 2024. július 25-én az Európai Bizottság (a továbbiakban: **EB**) kötelezettségszegési eljárást (ez mind a mai napig nem zárult még le) indított Magyarországgal szemben, mivel Magyarország egyoldalú a többiektől eltérő tartalmú nyilatkozatot adott ki. A többség ugyanis aláírt egy nyilatkozatot, miszerint Komstroy-ügy következtében az Energia Charta Egyezmény választottbírósági klauzulája a továbbiakban nem alkalmazható egy tagállam és egy másik tagállam befektetője között, az utóbbi által az első tagállamban eszközölt beruházással kapcsolatban⁷⁸. A magyar nyilatkozat⁷⁹ összefoglalóan azt rögzítette, hogy a Komstroy-ítélet csak az Európai Unión belüli, befektető és állam közötti jövőbeni választottbírósági eljárásokra vonatkozik; és ez a jövőbeni hatás csak az Energia Charta Egyezmény módosítása után kezdődik. Az Európai Tanács egyébiránt még 2024. június 28-én kezdeményezte, hogy az Európai Unió és az Euratom legkésőbb 2025. június 27. napján kilépjen az Energia Charta Egyezményből.

A jelen elemzés célja, hogy az Energia Charta Egyezményt összefoglalóan, a Komstroy-ügyre vonatkozóan bemutassa (2), a Komstroy-ügy tényállását és az ügyben meghozott ítéletet ismertesse (3), megmutassa kapcsolódását az Achmea ügghöz (4), ismertesse, hogy milyen körülmények előzték meg a jogalkotásban és jogalkalmazásban, illetve, hogy milyen hatást váltott ki (5), milyen politikai következményei lettek (6) és végül, hogy mindezekből milyen összegző gondolatok vonhatók le (7).

⁷⁷ Az Európai Unió Hivatalos Lapja, C 202, 2016. június 7., 47-389.o.

⁷⁸ 26 EU-s tagállam 2024. június 26. napján kelt nyilatkozata: „Declaration on the legal consequences of the judgement of the Court of Justice in Komstroy and common understanding on the non-applicability of Article 26 of the Energy Charter Treaty as a basis for intra-EU arbitration” (a továbbiakban: 26-ok Nyilatkozata)

⁷⁹ Id. Magyarország Kormánya Képviselőjének 2024. június 26-i Nyilatkozata – A Bíróság Komstroy-ügyben hozott ítéletének és az Energia Charta Egyezmény 26. cikke EU-n belüli választottbírósági eljárások alapjaként való alkalmazhatatlanságára vonatkozó jogkövetkezményeiről (a továbbiakban: Magyar Nyilatkozat)

2. Európai Energia Charta, illetve vitarendezési szabályai

2.1. Energia Charta Egyezmény

Az Energia Charta Egyezményt (Energy Charter Treaty, a továbbiakban: **ECT**) 1994-ben Hágában írták alá, és 1998-ban lépett hatályba. Az ECT jogilag kötelező érvényű nemzetközi szerződés, amely meghatározza a résztvevő országok közötti energiaügyi együttműködés jogi kereteit. Az ECT-nek nem csak az Európai Unió tagállamai⁸⁰, hanem Európai Unión kívüli európai országok (pl. Moldova, Ukrajna) vagy például ázsiai országok (pl. Japán) is tagjai (bár azt is szükséges megjegyezni, hogy hatályba lépése óta számos ország lépett ki az egyezményből, mint pl. Németország vagy Franciaország). Az ECT egy olyan nemzetközi megállapodás, amely multilaterális keretet hozott létre a határon átnyúló energetikai együttműködéseknek, megállapodásoknak, projekteknek. Az ECT kiterjed az energetikai együttműködések minden aspektusára, beleértve az energiakereskedelmet, az energiaszállítást, az energetikai beruházásokat és az energiahatékonyságot. Az ECT nemzetközi választottbírói vitarendezési eljárásokat tartalmaz mind a ECT szerződésben részes államok számára (más államokkal szemben), mind pedig az államok és más államok befektetői között, akik befektetéseket hajtottak végre az előbbieken területén.

2.2. ECT 26. cikke - vitarendezés

Az ECT 26. cikk [Vitarendezés, a Befektető és a Szerződő Fél közötti viták rendezése] (1) bekezdése értelmében, a vitát elsődlegesen békés úton [baráti módon] kell rendezni. Ha ez nem vezet eredményre, akkor a vita résztvevője dönthet úgy, hogy – figyelemmel az ECT 26. cikk (2) bekezdés b) pontjára, illetve a (3) bekezdésben foglalt feltételekre – a vitát az UNCITRAL Választottbírói szabályzata⁸¹ alapján felállított ad hoc választottbírói bíróság elé utalja, annak eljárási szabályai szerint. A választottbírói bíróság a döntését az ECT, továbbá nemzetközi jog alkalmazott szabályaival és elveivel összhangban hozza meg a vitás kérdésről [ECT 26. cikk (6) bekezdés].

3. Komstroy-ügy tényállása, a meghozott ítélet

3.1. A Komstroy-ügy tényállása⁸²

3.1.1. Több 1999-ben (1999. február 1. és február 24. napján) kötött energiakereskedelmi szerződés végrehajtása során egy ukrán villamosenergia-termelő, az Ukrenergo villamos energiát értékesített az Energoalians nevű ukrán villamos-energia-kereskedő részére, amely ezt - közvetítőn keresztül - tovább értékesítette a moldáviai Moldtranselectro állami vállalat számára Moldovába történő leszállítás céljából. A szállítandó villamos energia mennyiségét egymással egyébiránt az Ukrenergo és Moldtranselectro tárgyalta le közvetlenül. Az 1999 és 2000. években történő leszállítások „DAF Incoterms 1990” szerint mentek végbe, azaz Ukrajna és Moldova közös határáig. A közvetítő teljes egészében megfizette az ellenértéket a kereskedőnek, a moldáviai állami vállalat viszont csak részben fizette meg azt a közvetítő részére. A közvetítő cég ezek után az Energoaliansra engedélyezte az őt

⁸⁰ A magyar jogrendszerbe az ECT-t az Európai Energia Charta Konferencia Záróokmánya, az Európai Energia Charta Egyezmény, Döntések az Energia Charta Egyezmény tekintetében, valamint az Energiahatékonyság és kapcsolódó környezeti vonatkozásokról szóló Energia Charta Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1999. évi XXXV. törvény implementálta.

⁸¹ UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration (1985) with its amendments

⁸² Komstroy ítélet [8]- [20]

a Moldtranselectroval szemben megillető követelését. Mivel a moldáviai állami vállalat csak részben egyenlítette ki számláját, és az ennek teljesítésére irányuló moldáviai és ukrán eljárások is sikertelenül zárultak, az Energoalians arra hivatkozva, hogy Moldávia súlyosan sérti az ECT-ből eredő kötelezettségét, az ECT 26. cikk (4) bekezdésének b) pontja alapján UNCITRAL szabályzat szerinti ad hoc választottbírói eljárást kezdeményezett, követelése pedig 13.735.000 euro megfizetése volt. Az eljárás helye Párizs, Franciaország volt.

3.1.2. A választottbíró Párizsban 2013. október 25-én meghozott ítéletében megállapította hatásköre fennállását, illetve azt, hogy a Moldovai Köztársaság megsértette a nemzetközi jogi kötelezettségeit, és arra kötelezte, hogy fizesse meg az Energoalians követelését.

A Moldovai Köztársaság viszont kerestet nyújtott be a párizsi fellebbviteli bíróságra (*Cour d'appel de Paris*) kérve a választottbírói ítélet megsemmisítését közrendbe ütközés jogcímén, mivel álláspontja szerint az ad hoc választottbírói eljárásnak nem volt hatásköre az ügy vonatkozásában. A fellebbviteli bíróság a Moldovai Köztársaság javára döntött és megsemmisítette a választottbírói ítéletét arra való hivatkozással, hogy a szóban forgó követelés kizárólagos tárgya villamos-energia értékesítés; márpedig az nem jelentett vagyoni hozzájárulást Moldáviában, így pedig az ECT alapján nem minősül befektetésnek, ami megalapozhatta volna a választottbírói eljárási hatáskörét.

Az ukrán Energoalians jogutódjaként eljáró Komstroy a fellebbviteli bíróság ítélete ellen felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a francia semmitőszékre (*Cour de Cassation*), amely 2018 március 28-i ítéletével hatályon kívül helyezte a fellebbviteli bíróság ítéletét azzal az indoklással, hogy a fellebbviteli bíróság egy olyan feltétel hozzáadásával értelmezte a „befektetés” fogalmát, amit az ECT nem ír elő, és ezért az ügyet visszautalta az eltérő összetételű fellebbviteli bíróságra.

3.1.3. A francia fellebbviteli bíróság a megismételt eljárás kereti között úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti az EUB elé kérve egyúttal azt is, hogy tisztázza az ECT és az Európai Unió jogrendje közötti kapcsolatot:

1. Vajon az ECT [1. cikk (6) bekezdés] alapján „befektetésnek” minősül-e az ügyben többször hivatkozott villamos-energia szolgáltatási szerződésből származó követelés, ha az a fogadó államban nem járt semmilyen fajta vagyoni hozzájárulással?
2. Vajon az ECT [26. cikk (1) bekezdés] alapján a szerződő államokon kívül valamely gazdasági szereplő követelése az egyik szerződő fél befektetője általi megszerzése „befektetésnek” minősül-e?
3. Vajon az ECT [26. cikk (1) bekezdés] alapján befektetésnek minősíthető-e egy követelés akkor, ha az érintett energiát a másik szerződő állam területére szállították, de a befektető nem végzett ott gazdasági tevékenységet?

*Az Európai Bíróság döntése*⁸³

Előzetes kérdések: Az eljárásban az Európai Unió Tanácsa, a magyar, a finn és a svéd kormány, valamint a Komstroy azon a véleményen volt, hogy az EUB nem rendelkezik hatáskörrel a feltett kérdések megválaszolására, amennyiben az uniós jog nem alkalmazható a jogvitában, mivel a jogvitában részt vevő felek nem tagjai az Európai Uniónak.

⁸³ Komstroy ítélet [21]-[87]

Az EUB ugyanakkor ezzel összefüggésben azt mondta ki, hogy az *EUMSZ 267. cikke* értelmében, az uniós intézmények jogi aktsaival kapcsolatos kérdésekben hatáskörrel rendelkezik. Márpedig, ha az Európai Unió csatlakozott az ECT-hez (erre 1998. április 16. napján sor került), akkor annak hatályba lépéstől kezdve az az uniós jog szerves részét képezi és így azt értelmezheti, és ezt a körülmény az sem zárja ki, hogy az ECT az Európai Unió és számos más állam kötötte. Maga a EUB persze kimondta, hogy nem rendelkezik hatáskörrel arra, ha valamely nemzetközi megállapodást olyan jogvita keretében történő alkalmazása vonatkozásában értelmezzem, amely nem tartozik az uniós jog hatálya alá; ami különösen így van, ha a jogvita egy harmadik állam befektetője és egy másik harmadik állam között áll fenn.

Az EUB saját hatáskörét ezért arra alapította, hogy a felek az ECT szerint választottbírói székhelye Párizs, így a francia jog *lex foriként* az alapjogvitára alkalmazandóvá válik. Ennek megfelelően, a francia bíróságok joghatósággal rendelkeznek a Franciaországban hozott választottbírói határozatok hatályon kívül helyezése iránti eljárásban, az uniós jog pedig minden tagállam (így Franciaország) jogrendszerének részét képezi. Ebből következően, ha a választottbírói székhelye valamely tagállam, akkor az uniós jogot is tiszteletben kell tartani és az eljáró bíróságnak az *EUMSZ 19. cikke* alapján ezt biztosítani kell, és ennek alapján már tagállami bíróság diszkréciója annak eldöntése, hogy az adott ügyben szüksége van-e előzetes döntéshozatali eljárásra, az EUB pedig köteles határozatot hozni, ha a kérdés az uniós jog értelmezésére vonatkozik.

EUB hatáskörének megállapítása, és a választottbírói hatáskörének kizárása: Az EUB a fentiekre tekintettel megállapította, hogy bár a vitában két nem uniós fél állt szemben egymással, ugyanakkor az ECT az uniós jog részét képezi, ezért hatásköre kiterjed az ügyre. Az EUB leszögezte, hogy a nemzetközi megállapodások (mint amilyen az ECT) nem sérthetik az EUMSZ által meghatározott hatásköri rendet, és így az uniós jogrendszer autonómiáját, amely autonómiát az EUB biztosít. Az uniós jogot ugyanis, az a sajátosság jellemzi, hogy a EUMSZ által alkotott önálló jogforrásból származik, valamint, hogy állampolgáraikra és a tagállamokra is alkalmazandó rendelkezések sora közvetlen hatállyal bír. Az Európai Unió tehát saját alkotmányos kerettel rendelkezik. Ennek biztosítására szolgáló bírósági rendszer működik, melynek szerves része az Európai Bíróság és a tagállami bíróságok. Kérdésként merül fel tehát, hogy az *ECT 26. cikk (2) bekezdés c) pontja* szerinti választottbírói része-e ennek a bírósági rendszernek, figyelemmel a fentiekre miszerint az ECT egyébiránt uniós jogi aktus.

Az Európai Bíróság megállapította, hogy az ECT szerinti ad hoc választottbírói nem képezi részét a francia bírósági rendszernek, és a választottbírói az ECT-ben részes tagállamok bíróságaitól eltérő hatáskörrel rendelkezik, vagyis a választottbírói nem minősülhet az *EUMSZ 267. cikke* szerinti tagállami bíróságnak. Mivel pedig annak nem része, eltérően a kereskedelmi választottbíróiától (ahol ugyan a tagállami bíróság felülvizsgálata korlátozott jellegű, de a felülvizsgálat [érvénytelenítés] keretében vizsgálhatóak az alapvetően uniós rendelkezések), az ECT részes tagállamai ilyen ad hoc választottbíróiával valójában kivonják magukat saját bíróságaik, és ebből következően egy olyan bírósági jogrendszer hatálya alól, amelynek létrehozására az *EUMSZ 19. cikk* kötelezi őket. Márpedig – érvel az EUB – az a tény, hogy az *ECT 26. cikke* - az egyik tagállam befektetője egy másik tagállam elleni jogvitára - egy olyan jogi mechanizmust hozott létre, amely kizárhatja, hogy a jogvitát – noha az uniós jog értelmezésére, és alkalmazásra vonatkozik – a jog teljes érvényesülését biztosító módon döntsék el. Az Európai Unió nemzetközi kapcsolatok terén fennálló hatáskörének gyakorlása nem terjedhet ki addig, hogy lehetővé tegye olyan nemzetközi megállapodásban való előírást, amely szerint az egyik tagállam befektetője és egy másik tagállam közötti, az uniós jogra vonatkozó jogvita oly módon vonható ki az uniós igazságszolgáltatási rendszer alól, amely nem biztosítja e jog teljes érvényesülését. Mindezekre tekintettel megállapította, hogy az *ECT 26. cikk (2) bekezdésének c) pontját* úgy kell értelmezni, hogy az nem alkalmazható az egyik tagállam és egy másik tagállam

befektetője között az utóbbi által az első tagállamban megvalósított befektetésekkel kapcsolatban, vagyis álláspontja szerint a választottbíróságnak nem volt hatásköre.

Az előzetes döntéshozatali kérdésekre adott válaszok: A tartalmi, a francia fellebbviteli bíróság által feltett kérdésekben az EUB ezt követően úgy határozott, hogy az ECT 1. cikk 6 pontját és 26. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy egy villamosenergia szolgáltatási szerződésből eredő, befektetéshez nem kapcsolódó olyan követelésnek az ECT valamely szerződő felének vállalkozása általi megszerzése a másik szerződő fél állami vállalatával szemben nem minősül „befektetésnek”. Így okafogyottá válik a 2. és 3. kérdésre válaszolni.⁸⁴

Összefoglalva az EUB indokrendszerének vonalvezetését: Tekintettel arra, hogy az Európai Unió csatlakozott az ECT-hez, így az ECT az uniós jogrendszer részévé vált, az ECT addig tekinthető alkalmazhatónak, amíg az uniós (alkotmányos autonóm) jogrendszer egészével, így különösen az EUMSZ rendelkezéseivel – amely egységessége és értelmezése felett a tagállami nemzeti bíróságok és az EUB együttesen őröködnek - összeegyeztethető. Viszont, az UNCITRAL alatti választottbírósági saját szabályzata szerinti eljárás épp azt tenné lehetővé, hogy ez az uniós jogi vizsgálat elmaradjon. Ennek megfelelően, ha az adott ügy, akár legtávolabbi módon is kapcsolatba hozható (távoli közvetett kapcsolat útján) az uniós joggal (beleértve a *lex fori*-t), az ECT választottbírósági klauzulája nem alkalmazható, és ezekre ügyekre a választottbíróságnak nincs és nem lesz hatásköre. Ez a gondolatmenet egyértelműen az uniós jog szupremáciájára és expanzióra törekszik a tagállamokkal és a nemzetközi egyezményekkel szemben.

4. Kapcsolódás az Achmea ügghöz

4.1. Achmea ügy rövid tényállási bemutatása

Érdemes felidézni az Achmea ügy tényállási előzményeit: Az Achmea B.V., egy holland biztosítótársaság, amely befektetéseket eszközölt Szlovákiában, miután az ország 2004-ben megnyitotta az egészségügyi piacát. 2006-ban azonban a szlovák kormány politikai fordulatot hajtott végre, amelynek eredményeként visszaállamosították a magán egészségügyi biztosítási rendszert, és ezzel hátrányosan érintették az Achmea befektetéseit. A holland–szlovák kétoldalú beruházásvédelmi egyezmény (BIT) értelmében az Achmea választottbírósági eljárást kezdeményezett, és a vitarendezés helyszínéül Németországot választotta. Szlovákia azzal érvelt, hogy a választottbíróságnak nincs joghatósága, mivel a BIT uniós tagállamok között jött létre, és az uniós jog elsőbbsége miatt annak rendelkezései felülírják a BIT-et. A választottbíróság azonban elutasította Szlovákia érveit, és kártérítést ítélt meg az Achmea számára. Szlovákia ezt követően a német szövetségi bírósághoz fordult, amely előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezett az Európai Unió Bírósága előtt.

4.2. Az EUB döntése⁸⁵ és indoklása

Az EUB ítélete kimondta, hogy az uniós tagállamok közötti kétoldalú beruházásvédelmi megállapodások (Bilateral Investment Treaties, BIT-ek) választottbírósági klauzulája összeegyeztethetetlen az uniós joggal, és így azok nem alkalmazhatóak:

Az EUB arra hivatkozva állapította meg a választottbíróság hatáskörét, hogy az EUMSZ 267. és 344. cikke kizárólag az uniós jog alapján létrehozott bíróságok joghatóságát ismeri el; a BIT-ek szerinti

⁸⁴ Komstroy ítélet [85] – [86]

⁸⁵ Európai Unió Bírósága 2018 március 6-i C-284/16. sz ítélete

választottbíróság ugyanakkor nem tekinthető uniós jog szerinti bíróságoknak, mivel azok nem részei az EU bírósági rendszerének részét képező jogorvoslati mechanizmusoknak. Az uniós jog szupremáciája és autonómiája nem engedi meg, hogy a tagállamok saját szerződéseiken keresztül kivonják magukat az EU joghatósága alól. Ez a döntés, *de facto érvénytelenítette az EU-n belüli BIT-ekben szereplő választottbírósági mechanizmusokat*, és alapot teremtett a tagállamok közötti BIT-ek megszüntetésére.

4.3. Hatása a Komstroy ügyre és annak meghaladása

Figyelemmel a jelen elemzés 3. pontjában elmondottakra, az Achmea-ügyben hozott ítélet, illetve annak indokolása – több helyen is - hivatkozási alapjául szolgált a Komstroy-ügyben hozott ítéletnek, ugyanakkor azt lényegesen meghaladja, amikor már nemcsak Európai Unió tagállamok közötti jogvitában mondja ki a nemzetközi megállapodások (kétoldalú BIT-ek) szerinti választottbíróság hatáskörét hiányát, hanem nem Európai Unió tagállamok között is, ha bármiféle – akár távoli – kapcsolat kimutatható az ügy, és valamely tagállami jogrendszer között. A Komstroy-ügyben hozott ítélet, illetve annak indokolásában az uniós jog szupremáciájának és erőteljes – a tagállami és befektetői szuverenitás szűkítése melletti – expanziója jelenik meg a nemzetközi jogelvek ellenében.

5. Unió törekvések az uniós és nemzetközi jog kollíziójának feloldására

A Komstroy-ügyben hozott döntés – hasonlóan az Achmea-ügyben hozott ítélethez – nem egyértelműsítette az uniós és a nemzetközi jog viszonyát, sőt még inkább fokozta a két jogrendszer közötti feszültségeket és ellentmondásokat.

Az Achmea ítéletet megelőző kollízió:

Az Achmea ítéletet megelőzően, az Európai Bizottság már többször kísérletet tett a belső piaci anomáliaként titulált helyzet megszüntetésére.⁸⁶ Az Európai Bizottság egyik fő érve az intra-EU BIT-ek eltörlése mellett az, hogy ezek a megállapodások torzítják a belső piac működését azáltal, hogy bizonyos tagállamok között különleges beruházási védelmet biztosítanak, míg mások számára nem elérhetőek ezek a mechanizmusok. Ez sértheti az egyenlő bánásmód és a diszkriminációmentesség elvét, amely az uniós jog egyik alapköve. Az EB az Eastern Sugar v. Czech Republic ügyben⁸⁷ kifejtette, hogy az uniós jog értelmezésekor a választottbíróságok az Európai Unió hatáskörében nem gyakorolhatnak joghatóságot, amire a tagállamok többsége a választottbírósági hatásköri kifogásukban hivatkoztak; és ezt követően az EB beavatkozásként fellépve további érvekkel állt elő, amely még inkább relativizálta a választottbírósági döntések de jure létét.⁸⁸

⁸⁶ SZALAI ILDIKÓ: A nemzetközi beruházási konfliktusok vitarendezésének sajátos útja: az Achmea-ügy és hatása – in. Külgazdaság, LXV.évf., 2021 május-június 110.

⁸⁷ Eastern Sugar BV v. Teh Czech Republic, SCC Case No. 088/2004

⁸⁸ SZALAI 111.

A kollízió abból ered, hogy a nemzetközi jog másként közelíti meg a kérdést: a BIT-ek és a nemzetközi egyezmények (pl. ECT) célja a *befektetők védelme*, függetlenül attól, hogy az adott beruházás uniós tagállamon belül vagy kívül található. A nemzetközi beruházási választottbíróóságok nem az uniós jogra, hanem a nemzetközi jog elveire és szerződési rendelkezésekre alapozzák döntéseiket. Azaz a nemzetközi jogi oldalról a tagállami BIT-ek és a nemzetközi megállapodások addig hatályban maradnak, amíg a beruházásvédelmi megállapodás a szerződések jogáról szóló bécsi egyezmény⁸⁹(a továbbiakban: **VCLT**) 59. cikke értelmében meg nem szűnnek a VCLT 65-68 cikke lefektetett eljárási szabályok szerint. Az uniós jog ugyanakkor a *lex posteriori derogat legi priori* elv alapján közelíti meg a kérdést, vagyis nem lehet ellentét a nemzetközi megállapodások és az EUMSZ rendelkezései között, és ha ez a kollízió fennáll, akkor az alázza az uniós jog szupremáciáját és autonómiáját, és egyenlőtlen versenyfeltételek teremt a tagállamok között, ami a belső piacra torzító hatással van; így a kollíziót az uniós jog javára kell megszüntetni.

Az Európai Bizottság már **2015-ben kötelezettségszegési eljárást indított több tagállammal szemben**⁹⁰ az intra-EU BIT-ek megszüntetése érdekében, ugyanakkor ez nem vezetett igazán eredményre.

Achmea ítéletet követően:

Az Achmea-ítélet következtében az Európai Unió 23 tagállama 2020. május 5-én⁹¹ megállapodást írtak alá az intra-EU BIT-ek megszüntetéséről. Azonban a vitarendezési mechanizmusok helyettesítése továbbra is nyitott kérdés, és az intra-EU BIT után a nemzetközi megállapodások, így az ECT következtek.

Komstroy ítéletet követően:

A Komstroy ítéletet követően, amely az uniós jog alkalmazásának erőteljes expanzióját és a nemzetközi megállapodásokban foglalt választottbíróági hatáskörök erős szűkítését eredményezte, viszont már nemcsak egy kollíziós elméleti jogvitáról, hanem egy uniós politikával erőteljesen átitatott kérdésről volt szó, amelynek során egyenes út vezetett ahhoz, hogy a nemzetközi jogelvekről való szakmai vita egy kötelezettségszegési eljárásban végződjön Magyarországgal szemben.

6. A Komstroy ügy által keltett politikai vihar

Út a 26-ok Nyilatkozatáig:

A Komstroy-ügy valójában – a jogi vetületein túlmenően – alapul szolgált arra, hogy erőteljesebben kifejezésre jusson az Európai Parlament és az EB részéről az ECT-ből történő kilépés lehetősége. A Komstroy ítéletet követően felgyorsultak a kilépési folyamatok. Az EB 2023. július 7. napján nyújtotta be az Európai Uniónak az ECT-ből való kilépésről szóló tanácsi határozatra irányuló javaslatot - az Euratomra vonatkozó hasonló javaslattal együtt -, mivel úgy vélte, hogy az ECT már nem egyeztethető

⁸⁹ Vienna Convention on the Law of the Treaties; kihirdette a 1987. évi 12. tvr.

⁹⁰ Commission Asks Member States to Terminate Their Intra-EU Bilateral Investment Treaties (Press Release, IP/15/5198,2015).

⁹¹ A tagállamok közül Írország, Svédország, Finnország és Ausztria nem írta alá, mivel ők más utat választottak; és vagy már előbb megszüntették az intra EU Bitjüket vagy pedig egymás között kétoldalúan kezdték meg a folyamatot.

össze az Európai Uniónak az európai zöld megállapodás („Green Deal”) és a Párizsi Megállapodás⁹² értelmében kitűzött éghajlatpolitikai céljaival, elsősorban az azzal kapcsolatos aggályok miatt, hogy továbbra is folytatódtak a fosszilis tüzelőanyagokra épülő energetikai beruházások. Furcsa módon, az energetikai gazdasági folyamatok felelőségének az ECT-t tekintették, amikor is az ECT a jogi pluralizmus elvének alapján a befektetőknek kívánt többlet védelmet biztosítani. Nehezen indokolható meg, hogy ez a célkitűzés és jogi lehetőség miért rontotta a pl. megújulóba történő befektetési lehetőséget?

Az EB 2024. március 1-jén javaslatot tett az Európai Unió, illetve az Euratom által az ECT Konferencia ülésén képviselendő kilépésről, lehetőséget hagyva ugyanakkor az ECT-ben maradó tagállamoknak, hogy modernizálják az ECT-t. Az Európai Unió Tanácsa 2024. május 30. napján jóváhagyta azt, hogy az Európai Unió, illetve az Euratom kilépjen az ECT-ből, és meg is tették a kilépési nyilatkozatot 2024. június 28. napján.

A 26-ok Nyilatkozata:

A fentiekkel összefüggésben - a Bevezetőben már hivatkozott – 26 tagállam (Magyarország kivételével) 2024. június 26. napján nyilatkozatot írt alá, melynek keretében, a Komstroy-ügy alapján, egy közös értelmezést fogadtak el az ECT Európai Unión belüli alkalmazhatóságáról.⁹³A 26-ok Nyilatkozatában az alábbiak voltak a főbb rendelkezései:

- a) az ECT 26. cikke (befektető-állam választottbírói kikötés) sem jelenleg sem a múltban nem szolgálhatott alapul arra, hogy egy uniós befektető és egy másik uniós tagállam közötti beruházási vitát választottbírói eljárás elé vigyenek;
- b) az ECT 47. cikke („*sunset clause*”) intra-EU hatálya nem ismerhető el, és nem terjeszthető ki az Európai Unión belüli jogvitákra vagyis nem ismerhető el az, ha egy adott tagállam kilépett az ECT-ből, akkor a befektető további 20 évig védelemben részesüljön az ECT rendelkezései alapján;
- c) minden folyamatban lévő és jövőbeli, Európai Unión belüli ECT választottbírói eljárást joghatály nélküli tekintenek a felek; és az összes jelenlegi és jövőbeni intra-EU választottbírói eljárás érvénytelen; az Európai Unió szemszögéből nem tekinthetők jogszerűnek;
- d) a nyilatkozatnak inter-se hatálya, vagyis csak az aláírók egymás közötti viszonyaiban érvényes.

A Magyar Nyilatkozat:

Magyarország azonban ugyanezen a napon egy külön nyilatkozatot fogadott el. A Bevezetőben már hivatkozott Magyar Nyilatkozat egyetértett abban, hogy az EU-n belüli választottbírói eljárások alapjaként az ECT 26. cikke (2) bekezdésének c) pontja nem alkalmazható, és az úgy kell értelmezni és alkalmazni, hogy az a jövőben nem szolgálhat jogalapként az egyik tagállam és egy másik tagállam

⁹² Párizsi Éghajlatvédelmi Egyezmény vagy Párizsi Megállapodás (*Accord de Paris*) egy, az Egyesült Nemzetek Éghajlatváltozási Keretegyezmény tagjai által kötött megállapodás az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának mérséklésével, a globális felmelegedéshez történő alkalmazkodással, valamint annak pénzügyi következményeiről (2015)

⁹³ A dokumentumot 2024. június 25-i Általános Ügyek Tanácsa hagyta jóvá majd június 26-án az EU soros COREPER ülésének keretében írták alá.

beruházója között az utóbbi által az első tagállamban megvalósított beruházással kapcsolatban felmerült jogvitákra. A Magyar Nyilatkozat az uniós jog alapján elfogadta az alkalmazhatatlanságot az EU-n belüli választottbíróági eljárásokra, ugyanakkor a nemzetközi jog elveire alapítottn az az ECT jövőre nézve történő módosításával biztosítható, összhangba a VCLT 40. („*Többoldalú szerződések módosítása*”) vagy 41. („*A többoldalú szerződéseknek csak bizonyos részes felek közötti megváltoztatásáról szóló megállapodások*”) cikkével.

Kötelezettségszegési eljárás:

Az EB – egy hónappal ezt megelőző, Magyarországnak szóló felszólító („*letter of formal notice*”) levelét⁹⁴ követően - 2024. július 25. napján kötelezettségszegési eljárást indított Magyarországgal szemben a Komstroy ügygel összefüggésben. Az EB azzal indokolta a lépést, hogy Magyarország magatartása „aláássa az Unió nemzetközi szintéren képviselt álláspontját” az ECT keretében folyó tagállam közti befektető – állam választottbíróági eljárások tilalmával kapcsolatban, továbbá „ellentmond az EUB ítélkezési gyakorlatának”. Érvei a következők voltak:

- a) az EB hangsúlyozta, hogy a magyar álláspont eltér az EUB Komstroy-ügyben hozott ítéletétől, valamint a 26-ok Nyilatkozatától; ugyanis a EUB ítélete kimondta, hogy az ECT választottbíróági kikötése egyáltalán nem alkalmazható a tagállamok között, míg Magyarország ezzel szembe megy és csak korlátozott (prospektív) hatályát ismeri el;
- b) megsérti a lojális együttműködés elvét (EUSZ 4. cikk (3) bekezdés), a tagállam ugyanis köteles tartózkodni minden olyan intézkedéstől, amely az Európai Unió nemzetközi fellépést és egységes álláspontját aláássa. Magyarország egyoldalú nyilatkozata – amely eltér a 26-ok Nyilatkozatától - az EB értékelése szerint az Európai Unió nemzetközi pozícióját gyengíti, és így megsérti a lojális együttműködés kötelezettségét;
- c) az EB rámutatott, hogy Magyarország nyilatkozata nem veszi figyelembe az EUB ítéletének végleges és kötelező jellegét; a Komstroy-ügyben hozott ítélet ugyanis az uniós jog értelmezését adja, amely visszamenőleges hatállyal bír, így már a folyamatban lévő ügyekre is vonatkozik. Ezt minden tagállamnak kötelező elfogadnia (EUMSZ 344. cikk), így a magyar álláspont, amely az ítélet hatályát időben korlátozná, ezzel összeegyeztethetetlen;
- d) végül az EB külön kiemeli, hogy Magyarország különutas álláspontja töredezetté teheti az Európai Unió befektetési politikáját és aláássa a jobbiztonságot az Európai Unión belüli befektetők számára.

7. Összegző gondolatok

A Komstroy ügy nemcsak jogelméleti, jogértelmezési hanem politikai vitát is kiváltott. Tagadhatatlan, hogy az ügynek komoly gazdasági, jogi és politikai hatásai is vannak és még továbbiak is lehetnek. Kérdésként merülhet fel, hogy vajon az EUB nem lépett-e e túl egy határt azzal, hogy az uniós jog szupremáciáját már nem uniós tagállamok közötti jogvitára is kiterjesztette (távoli kapcsolat alapján) és alkalmazhatatlanná nyilvánította az ECT választottbíróági klauzuláját a folyamatban lévő ügyekre? Nem fogja ez a befektetőket elbizonytalanítani? Vagy inkább nem uniós lex fori-t fognak keresni a nem uniós ECT tagállamok? Miként hathat ez az Európai Unió befektetés vonzó képességére, versenyképességére? Nem sérti-e ezzel a tagállamok, és befektetők szuverenitását, és azt, hogy ők

⁹⁴ INFR (2024)2206)

maguk lehessenek az ügy urai? Mennyiben történhet meg az uniós jog expanziója a nemzetközi jog rovására? Szolgálhat-e alapjául egy EUB ítélet egy attól független olyan politikai mozgalomnak, mint az ECT-ből való kilépés, illetve egy súlyos következményekkel járó kötelezettségszegési eljárásnak, amely abból ered, hogy egy tagállam szakmai, a nemzetközi jogot is figyelembe vevő külön nyilatkozatot ad ki, amelyben egyébként a fő célkitűzést nem is kívánja ellehetetleníteni, mindösszesen a megvalósítást kívánja nemzetközi jogi alapokra is helyezni?

Gazdasági hatása:

Egyértelmű, hogy a Komstroy ítélet – így a nemzetközi szerződések választottbírói klauzulájának az érvénytelenítése -, és annak uniós értelmezése gazdasági szempontból is jelentős következményekkel jár. Számos befektető annak tudatában hozhatta meg a döntését, hogy egy kiszámítható, nemzetközi megállapodásban biztosított, az ő akaratától függő, de mégis a felektől független vitarendezést tud befektetése vonatkozásában igénybe venni. A külföldi befektetők gyakran **a beruházásvédelmi mechanizmusok meglétére támaszkodnak** döntéseik meghozatalakor, bíznak annak mechanizmusában, védelmi szintjében, annak szakértelmében, egyszerűségében, költséghatékonyságában. A Komstroy ítélet alapjaiban bizonytalaníthatja el a befektetőket az uniós beruházásaik tekintetében, és lex foriként is unió kívül kívánják majd rendezni jogvitájukat. Előfordulhat, hogy emiatt kevesebb befektetés érkezik az Európai Unióba. A befektetőt elbizonytalaníthatja egy olyan környezet, amely korábbi befektetése további 20 éves védelmét nem ismeri el, és nincs tekintettel a nemzetközi jogi normákra, és azonnali hatállyal alkalmazandó. Lehet, hogy az ilyen magatartás jobban aláássa az Európai Unió nemzetközi tekintélyét, és veszélyezteti az Európai Unión belüli befektetéseket, mint a Magyar Nyilatkozat tartalma, amely szakmai alapon figyelemfelhívást intézett a nemzetközi jogelvek betartására.

Jogi hatása

A jogi pluralizmus elmélete szerint az uniós jog és a nemzetközi jog egymással párhuzamosan létező, olykor versengő jogi rezsimek, amelyek bizonyos területeken eltérő normákat érvényesítenének, és így a befektetőknek még szélesebb védelmet biztosíthatnak. Az Achmea-döntés és Komstroy döntés háttérében az a mélyebb uniós törekvés áll, hogy az EU teljes kontrollt gyakoroljon a tagállamai közötti beruházási viták felett, és megszüntesse azokat a választottbírói mechanizmusokat, amelyek kikerülnek az uniós joghatóságot. Az uniós jog elsőbbségének elve azt jelenti, hogy az EU-tagállamok nem hivatkozhatnak nemzeti vagy nemzetközi jogi kötelezettségekre annak érdekében, hogy kibújjanak az uniós jog alól. Az uniós intézmények célja, hogy a jogi környezetben minden vitát az uniós bíróságok kezeljenek, ezzel biztosítva az EU jogának autonómiáját. Ezt a hatalmi pozíciót erősíti az EUB ítélkezési gyakorlata, amely a **nemzetközi jog háttérbe szorítását célozta**. Ez pedig nem jelent mást, mint egy erősen indoklásigényes jogi álláspont felhasználását expanziós törekvésre, amely jelentősen szűkíti a befektetők és a tagállamok szuverenitását.

Politikai hatása

Az ítéletek egyértelmű célja a tagállami szuverenitás szűkítése, és azt a kérdést, hogy a **szuverenitás megosztása** az uniós intézmények és a nemzetközi jogi rezsimek között milyen mértékben valósítható meg, egyértelműen az uniós jog javára döntenek el. Az EUB ítéletei szerint a tagállamok nem hozhatnak létre és nem állapodhatnak meg nemzetközi szerződésben ad hoc választottbírói klauzuláról, és ez az üggyel kapcsolatos diszkréciós jogukat jelentősen csökkenti az uniós jog, és az Európai Unió intézményeinek javára. Ez pedig már politikai állásfoglalásnak is tekinthető, melynek érvényesülése érdekében már kötelezettségszegési eljárás indult, amelyben pedig szakmai nemzetközi jogelvek ellenére végső esetben előfordulhat, hogy kártérítési fizetési kötelezettsége keletkezik Magyarországnak? Egy ilyen kérdésben ez abszurdnak és helytelennek tűnik. Lehet megfelelőbb

megközelítés lett volna a kérdésnek, ha az EUB ítéletek alapján a nemzetközi jogelveknek megfelelő módosítását (ahogy azt a Magyar Nyilatkozat is tartalmazta) kezdeményezte volna az EB az ECT-nek, nem pedig kötelezettségszegési eljárást kezdeményezni a kérdésben.

Dr. Faludi Zoltán⁹⁵ – Dr. Csajági Tímea⁹⁶ - Dr. Kozma Gábor⁹⁷
ÖSSZEFÉRHETETLENSÉG SZABÁLYOZÁSA A
KERESKEDELMI VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁSBAN

Összeférhetetlenség szabályozása a kereskedelmi választottbíráskodásban.....	38
1. Bevezetés.....	39
2. Összeférhetetlenség kérdését felvető helyzetek a gyakorlatban.....	40
3. A függetlenség és pártatlanság követelménye nemzetközi kontextusban	41
4. Az összeférhetetlenség kérdését szabályozó legfontosabb nemzetközi instrumentumok	44
4.1. Az IBA irányelvek főbb szabályai.....	44
4.2. Az IBA irányelvek megítélése és alkalmazása a gyakorlatban.....	46
5. Van-e élet az IBA irányelveken túl?	48
6. Célszerű-e a választottbírási intézményeknek külön etikai kódexet alkotni?.....	49

⁹⁵ Dr. Faludi Zoltán a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Állandó Választottbíráóság Elnökségének tagja, illetve a Wolf Theiss Faludi Ügyvédi Iroda irodavezető ügyvédje

⁹⁶ Dr. Csajági Tímea, a Wolf Theiss Faludi Ügyvédi Iroda ügyvédje

⁹⁷ Dr. Kozma Gábor, a Wolf Theiss Faludi Ügyvédi Iroda ügyvédje

ALAPVETŐ KÖVETELMÉNY, HOGY NEM ELÉG PÁRTATLANNAK LENNI, HANEM ANNAK IS KELL LÁTSZANI.

1. Bevezetés

Az összeférhetlenségi és kizárási szabályok a választottbíráskodás közbizalmi természetéből következnek.⁹⁸ A választottbírói eljárás akkor képezheti az állami bíróságok előtti igényérvényesítés valódi alternatíváját, amennyiben a felek jogvitáját a véglegesség igényével eldöntő választottbírók az eljárásuk során megfelelnek bizonyos etikai sztenderdeknek.⁹⁹ Ezen etikai követelményeket az egyes választottbírói eljárások eljárási szabályzata,¹⁰⁰ a választottbíráskodást szabályozó nemzeti jogszabályok¹⁰¹ és nemzetközi soft law dokumentumok¹⁰² rendezik.

Alapvető követelmény, hogy nem elég pártatlannak lenni, hanem annak is kell látszani. Ez általánosan garantálható, ha kiszámítható és általánosan alkalmazandó szabályok állnak rendelkezésre, amelyek képesek a gyakorlatban felmerülő változatos helyzetek megítélését elősegíteni. Általános szabálynak tekinthető, hogy a választottbírók a kinevezésüket követően minden olyan körülményt kötelesek a felek tudtára hozni, amely kihatással lehet a megítélésükre.¹⁰³ Az intézmény működésébe vetett generális bizalom követelményén túl ennek praktikus okai is vannak, így különösen a választottbírói döntés megtámadásának, utólagos érvénytelenítésének az elkerülése.

Jelen tanulmány célja annak bemutatása, hogy a nemzetközi gyakorlatban milyen példák találhatók a választottbírók összeférhetlenségének szabályozására. Erre tekintettel a tanulmány a következő szerkezet szerint épül fel. Először a problémakör kerül meghatározásra konkrét, a nemzetközi gyakorlatban tipikusan felmerülő esetek bemutatásával. Ezt követően a választottbírói eljárásokat átszövő alapvető sztenderdek, így a függetlenség és pártatlanság követelménye érvényesülésének jelentősége kerül kihangsúlyozásra, illetve azon szabályok kerülnek kifejezetten említésre, amelyek a követelmény megvalósulását biztosítani igyekeznek a választottbírói eljárásokban. Ezt követi majd az összeférhetlenségi helyzetek mibenlétével kapcsolatos, széles körben alkalmazott nemzetközi szabályok megvitatása. Végül, a jelen cikk szerzői bemutatják és értékelik azt a tendenciát, amely az egyes választottbírói intézmények önálló etikai kódexének megalkotására irányul, amely összeférhetlenségi rendelkezéseket is tartalmaz.

⁹⁸ KECSKÉS László – TILK Péter: *A választottbíráskodás és más alternatív vitarendezési eljárások jogi szabályozásának alapjai*. PTE ÁJK, Pécs, 2018. 34.

⁹⁹ NG, JAMES: *When the Arbitrator Creates the Conflict: Understanding Arbitrator Ethics through the IBA Guidelines on Conflict of Interest and Published Challenges*. *McGill Journal of Dispute Resolution*, Vol. 2, (2015) 23-42. 25. o.

¹⁰⁰ Ld. Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Működő Állandó Választottbírói eljárások eljárási szabályzatának 20. § (2) és a 23. §.

¹⁰¹ Ld. A választottbíráskodásról 2017. évi LX. törvény 13. §-a, ZPO 1036. §, ÖZPO 588. §, UK Arbitration Act 1996 (England) 24(1)(a).

¹⁰² Ide sorolható egyrészt az IBA Guidelines on the Conflicts of Interest in International Arbitration vagy a UNCITRAL Code of Conduct for Arbitration in International Investment Disputes.

¹⁰³ KECSKÉS - TILK, i. m. 34-35.

2. Összeférhetetlenség kérdését felvető helyzetek a gyakorlatban

A jelen cikk kiindulópontja, hogy az összeférhetetlenség problémája gyakran nehézséget jelent a választottbírói eljárásokban, amely egyrésztől komoly kockázatot jelenthet a választottbírói ítélet esetleges érvénytelenítésére, továbbá elismerésére és végrehajtására, másrésztől az eljáró választottbíró és az eljárást adminisztráló intézmény reputációját is veszélyeztetheti.

Napjainkban a választottbírói gyakorlatban a választottbírói és az ügyvédi, illetve szakértői tevékenység "összefonódása" képezi a leggyakrabban felmerülő problémát.¹⁰⁴ Ehhez hasonló esetkör, amikor a választottbíró az eljárás idején vagy egyébként rendszeresen képviseli vagy tanácsot ad az egyik félnek, de ebből nem származik jelentős pénzügyi bevétele vagy a választottbíró annak a jogi képviselőnek ad tanácsot, amely az egyik fél jogi képviselőjét ellátja. Az anyagi függés a választottbírói jelölésekkel kapcsolatban kiindulópontot jelent az összeférhetetlenségi helyzetek elbírálásában.

Az ügyvédi tevékenység mellett az akadémiai pálya és a választottbírói kinevezés átfedése is felmerülhet. Ez történt például az Urbaser v. Argentina ügyben is, amikor az egyik választottbíróval szembeni kizárási indítványt a korábbi akadémiai írásaira alapozták. Az egyik fél arra hivatkozott, hogy az eljáró választottbíró korábbi tanulmányában olyan véleményt formált, amely az esetben eldöntendő jogkérdésre vonatkozott. A kizárási indítvány végül elutasításra került, hiszen egy vélemény bemutatása, még ha az relevanciával is bírhat az eljárásban, nem elegendő egy választottbíró kizáráshoz.¹⁰⁵

Különleges esetnek tekinthető, amikor az LCIA gyakorlatában a választottbíró pártatlansága valójában akkor kérdőjeleződött meg igazán, amikor az egyik fél részéről benyújtott kizárási indítványra kifejezetten támadóan válaszolt. Többek között "kitalálnak", "hamisnak" és "rossz szándékúnak" bélyegezte azt a válaszában. Noha a kizárási indítvány alapját képező tények önmagukban még nem alapozták volna meg a választottbíró kizárást, a kizárási indítványra mutatott ellenséges attitűdje már megkérdőjelezte, hogy képes lett volna-e pártatlan döntést hozni.¹⁰⁶ Ily módon a választottbíró kizárára került.

Az idézett példák azt mutatják, hogy a gyakorlatban sokszínű helyzetek merülhetnek fel, amelyek felvetik az összeférhetetlenség problémáját és amelyekre vonatkozóan nehéz egy taxatív listát alkotni. Éppen ezen okból ilyen taxatív lista nem létezik. Ugyanakkor, amint az az alábbiakban bemutatásra kerül, az egyes nemzeti jogok keretjellegetű szabályozása mellett már van olyan rendkívül széles körben alkalmazott soft law szabályozás, amely komoly segítséget nyújt az ilyen érdekkonfliktusos helyzetek azonosításában, értelmezésében és helyes kezelésében. Ezen túlmenően az egyes választottbírói intézmények is adnak ki konkrét szabályzatot e helyzetek értelmezésére és kezelésére, felismerve az

¹⁰⁴ Az IBA irányelvek kifejezetten rögzítik, hogy az összeférhetetlenség elbírálásakor a választottbíró azonosnak tekintendő az ügyvédi irodájával vagy a munkáltatójával (IBA irányelvek (6)(a)). Az IBA irányelvekben szereplő listán is visszatérő elemet képez az a helyzet, ha választottbíróval valamilyen professzionális kapcsolat fűzi az egyik félhez. Ilyen az, amikor a választottbíró korábban jogi tanácsot adott, vagy szakvéleményt nyújtott a vitás ügyről valamelyik fél számára (IBA irányelvek 2.1.1). Az IBA irányelvek ezt a helyzetet a menthető vörös listán említik.

¹⁰⁵ Ezzel egyező logikát követnek az IBA irányelvek is, ahol az említett helyzet a zöld listán kapott helyet.

¹⁰⁶ NG JAMES, i. m. 33.

összeférhetlenségi helyzetek által generált kockázat eliminálásához és e helyzetek megoldásához fűződő érdek kiemelkedő jelentőségét.

3. A függetlenség és pártatlanság követelménye nemzetközi kontextusban

Amikor összeférhetlenségi helyzetről beszélünk, akkor a függetlenség és pártatlanság követelményének potenciális vagy konkrét sérelmével fenyegető, illetve járó helyzetet értünk alatta.

A kereskedelmi választottbíráskodás a felek intézménybe, illetve az eljáró választottbírókba vetett bizalmán alapszik, amelyből következik az alapvető etikai követelmények – így a függetlenség és a pártatlanság alapelveinek – kiemelkedő fontossága is.¹⁰⁷ A választottbírók elleni kizárási indítványok számának növekedése kihatással lehet az eljárások hatékonyságára és legitimitására is. Ennek megfelelően fontos áttekinteni azon etikai követelményeket, amelyek valamennyi választottbírói eljárásban érvényesülnek és amelyek értékelése elengedhetetlen a kizárási indítványok elbírálásához.

Az összeférhetlenség szabályozásának középpontjában két alapvető elvárás áll: a független és a pártatlan eljárás követelménye. Ehhez kapcsolódnak azok a kiegészítő kötelezettségek, amelyek a választottbírói eljárás garanciáját jelentik. Ide sorolható egyrészt a feltárási kötelezettség, illetve a választottbíró kizárásának lehetősége. A következőkben ezen intézmények kerülnek bemutatásra. Bár az elmúlt évtizedekben több olyan nemzetközi dokumentum került megalkotásra, amelyek kiindulópontként szolgálhatnak a gyakorlatban felmerülő sokszínű helyzetek megítélésére, a nemzeti eljárási szabályok szerepe továbbra is kulcsfontosságú e területen.

A függetlenség és a pártatlanság alapvető etikai elvárásnak tekinthető a választottbírói eljárásokban, amely a választottbíráskodásra vonatkozó nemzeti jogszabályokban foglalt kizárással¹⁰⁸ és a választottbírói eljárás lefolytatására vonatkozó rendelkezések¹⁰⁹ mellett, valamennyi választottbírói eljárási szabályzatában is megjelenik. Példaként említhető az MKIK mellett működő Állandó Választottbírói Szabályzat (a továbbiakban: "**MKIK Választottbírói Szabályzat**") eljárási szabályzata, mely rendezzi e kérdést, amikor kimondja, hogy a választottbírók kötelezettségeik teljesítése során függetlenek és pártatlanok.¹¹⁰ Az ICC eljárási szabályzata szintén megköveteli, hogy minden választottbíró pártatlan és független legyen az eljárásban résztvevő felek vonatkozásában.¹¹¹ Az LCIA eljárási szabályzata is kimondja, hogy minden választottbírói eljárás során pártatlannak és a felektől függetlennek kell lennie és maradnia.¹¹² A sort még ezeken túl is hosszasan folytathatnák a különböző intézmények eljárási szabályzatainak függetlenség és pártatlanság követelményeit előíró rendelkezéseinek bemutatásával.

¹⁰⁷ Bruno Manzanares BATISDA: The Independence and Impartiality of Arbitrators in International Commercial Arbitration. *REVISTA e Mercatoria*, Volume 6, No. 1 (2007). 3-4.

¹⁰⁸ A választottbíráskodásról 2017. évi LX. törvény 13. §-a, ZPO 1036. §, ÖZPO 588. §, UK Arbitration Act 1996 (England) 24(1)(a).

¹⁰⁹ UK Arbitration Act 1996 (England), 33. §.

¹¹⁰ MKIK Választottbírói Szabályzat 20. § (2) bekezdés.

¹¹¹ ICC eljárási szabályzat 11. cikk (1) bekezdés.

¹¹² LCIA eljárási szabályzat 5. cikk.

Érdemes azonban inkább kiemelni az IBA által elkészített és rendkívül széles körben alkalmazott IBA irányelveket, vagyis az IBA Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration (a továbbiakban: "**IBA irányelvek**"), amelyek ugyancsak általános alapelvként rögzítik, hogy minden választottbíró független és pártatlan kell, hogy legyen a kinevezése elfogadásának pillanatától az eljárás lezárásáig.¹¹³

Az említett példák azt mutatják, hogy a függetlenség és a pártatlanság az egyik legalapvetőbb etikai követelménynek tekinthetők a választottbírói eljárásokban. A függetlenség a választottbíró eljárásban résztvevő személyekkel való kapcsolatát minősíti.¹¹⁴ A függetlenség tehát a választottbíróknak a felek, választottbíró társai, illetve a jogi képviselőt ellátó ügyvédekhez fűződő közvetett vagy közvetlen, múltbeli és jelenbeli kapcsolata alapján értékelhető.¹¹⁵

A függetlenséghez viszonyítva a pártatlanság kritériuma szubjektívebb, a választottbíró tudatállapotával kapcsolatos kategória. A választottbíró akkor tekinthető pártatlannak, ha nem elfogult egyik fél irányába sem,¹¹⁶ azaz egyik felet sem részesíti előnyben.¹¹⁷ Tekintettel arra, hogy a pártatlanság szubjektív tényezőkön alapszik, ezért mindig csak az eset konkrét körülményei alapján lehet megítélni. Így például nem volt garantálható a pártatlan eljárás követelménye azon választottbíró eljárásában, aki az ellene benyújtott kizárási indítványra rendkívül indulatos választ adott, amint az fent említésre került.¹¹⁸

A függetlenség és pártatlanság követelményéhez kapcsolódó, azt kiegészítő és kiegészítő kötelezettség a választottbírók feltárási kötelezettsége. Az MKIK Választottbírói eljárás szabályzata szerint, akit választottbíróknak jelölnek, köteles feltárni azokat a körülményeket, amelyek jogos kétséget ébreszthetnek a pártatlansága vagy a függetlensége tekintetében.¹¹⁹ Hasonló rendelkezést természetesen gyakorlatilag minden választottbírói intézmény szabályzatában fellelhetünk. Csak néhány példát említve, az ICC¹²⁰, az LCIA¹²¹, a SIAC¹²² és további számos választottbírói intézmény eljárás szabályzata rendelkezik a választottbíró feltárási kötelezettségéről. Ez a kötelezettség a választottbírói kinevezéstől kezdődően az egész választottbírói eljárás alatt érvényesül. Noha a fenti kötelezettség az említettek szerint a legtöbb választottbírói intézmény eljárás szabályzatában megfogalmazásra került, e szabályzatok nem adnak eligazítást abban a kérdésben, hogy pontosan mely helyzetek minősülhetnek olyan súlyúnak, hogy azok feltárása elengedhetetlen.

A gyakorlatban felmerülő probléma, hogy a nemzetközi ügyvédi irodák térnyerésével egyre inkább kiéleződtek a választottbírók összeférhetetlenségével kapcsolatos kérdések. A felek által választottbíróknak jelölt kollégák gyakran az ügyvédi hivatásrend jeles képviselői. Az ilyen választottbírók ügyvédi tevékenységük során ügyfelek széles körével kerülnek közvetlen vagy közvetett kapcsolatba. Ez növeli annak az esélyét, hogy egy választottbírói jelölés esetén az eljáró

¹¹³ IBA irányelvek (1).

¹¹⁴ NG, JAMES, 25. HALPRIN, Peter –WAH, Stephen: Ethics in International Arbitration. Journal of Dispute Resolution Volume 2018 Issue 1 (2018) 87-108. 88.-89.

¹¹⁵ NG, JAMES, 25.

¹¹⁶ BATISDA, i. m. 4-5.

¹¹⁷ Dr. Horváth Éva: Nemzetközi választottbíráskodás. Budapest, HVG-orac Lap- és Könyvkiadó Kft., 2010. 66.

¹¹⁸ BATISDA, i. m. 4-5.

¹¹⁹ MKIK Választottbírói eljárás szabályzat 23. §.

¹²⁰ ICC eljárás szabályzat 11. cikk (2)-(3) bekezdés.

¹²¹ LCIA eljárás szabályzat 5.4., illetve 5.5. cikkek.

¹²² SIAC eljárás szabályzat 20. cikk

választottbíró vagy annak ügyvédi irodája a vitában álló felek, vagy akár képviselőik valamelyikével az ügyvédi munkája során korábban már kapcsolatba került.

Hasonló összeférhetlenségi kérdés merülhet fel akkor is, ha egy akadémiai háttérrel rendelkező választottbíró saját tanszéki, illetve egyetemi kollégája jelöli választottbíróként vagy a választottbíróválasztási tanács elnökének, illetve olyan, például posztgraduális tanulmányokat folytató hallgatója, akivel alá-fölé rendeltségi viszonyban áll. Ugyancsak gyakran felmerül, hogy a választottbíróknak olyan jogkérdésben kell döntést hozniuk, amelyről korábban tudományos keretek között (például egy publikációban) már állást foglalt.¹²³

Az ilyen és ehhez hasonló problémák elkerülése végett a legtöbb összeférhetlenséggel kapcsolatos dokumentum a potenciális konfliktusok feltárása mellett foglal állást. Az IBA irányelvek megfogalmazásával élve, minden olyan kétséget, hogy egy választottbíró bizonyos tényeket vagy körülményeket feltárjon-e, a feltárás javára kell eldönteni.¹²⁴ Mindezt a Legfelsőbb Bíróság is hangsúlyozta – a később részletesen is tárgyalt – Gfv.30141/2010/24. számú határozatában. A feltárási kötelezettség fontos biztosítéka a választottbíró függetlenségének és pártatlanságának.

A Legfelsőbb Bíróság szerint, a feltárási kötelezettség lényege, hogy még a bizonyítási eljárás megindítása előtt teljes egészében tisztában legyenek a felek a választottbíróval a felekkel, illetve a többi választottbíróval fennálló személyes kapcsolatával, s ennek tudatában bízhassák ügyük elbírálását a választottbírókra.¹²⁵ A feltárási kötelezettség tehát meghatározó jelentőségű, hiszen a választottbíróválasztási ítéletek elsőfokon jogerőre emelkednek, az érvénytelenítésükre pedig csak szűk körben kerülhet sor.¹²⁶ Ahogy arra már utaltunk, nem elég függetlennek lenni, hanem annak is kell látszani. Egy kétes körülmény elhallgatása könnyen megingathatja a választottbíró eljárásába fektetett bizalmat és elvezethet a kizárási indítványok benyújtásához.

Valamennyi választottbíróválasztási eljárás szabályzata részletesen szabályozza a választottbíró kizárására irányuló eljárást. Az MKIK Választottbíróválasztási eljárás szabályzata szerint a fél kizárási indítványt terjeszthet elő a választottbíróval szemben, ha olyan körülmények állnak fenn, amelyek jogos kétséget ébresztenek a pártatlanságával vagy függetlenségével kapcsolatban.¹²⁷ A fél az általa jelölt választottbíróval szemben azonban csak olyan tények tekintetében élhet kizárási indítvánnyal, amely a jelölés után vált előtte ismertté.¹²⁸

A kizárási indítványok eldöntésekor kulcsfontosságú kérdés, hogy mikor éri el azt a szintet a kapcsolat szorossága, hogy a választottbírói kinevezés elfogadása már nem lehetséges, de legalábbis a feleket tájékoztatni szükséges a kapcsolat létezéséről és mikéntjéről. A felmerülő esetek rendkívül sokszínűek lehetnek, kisebb piacokon bizonyos fokú átfedés pedig sokszor elkerülhetetlen.

Az ilyen helyzetek értékelésében kívánnak segítséget nyújtani a nemzetközi soft law dokumentumok, amelyek közül kettőt mindenképpen fontos megemlíteni. A nemzetközi választottbíráskodásban felmerülő összeférhetlenségi problémákkal foglalkoznak a már említett IBA irányelvek. Az IBA

¹²³ Amennyiben a tudományos véleményt a választottbíró nem a konkrét ügyre vonatkozóan fogalmazta meg, úgy az IBA irányelvek zöld listája szerint értékelhető egy ilyen helyzet.

¹²⁴ IBA irányelvek, (3) d)

¹²⁵ A Legfelsőbb Bíróság Gfv.30141/2010/24. számú határozata

¹²⁶ A Legfelsőbb Bíróság Gfv.30141/2010/24. számú határozata

¹²⁷ MKIK Választottbíróválasztási eljárás szabályzat 27. §

¹²⁸ Uo. 27. §

irányelvek 2004-ben kerültek megalkotásra, azok legújabb változata pedig 2024-ben került közzétételre. Az általános megközelítéséből adódóan a dokumentum rendelkezési irányadók lehetnek mind a kereskedelmi, mind pedig a befektetési választottbírói eljárásokban. A befektetési választottbírói eljárásokra vonatkozóan tartalmaz rendelkezéseket a UNCITRAL Code of Conduct for Arbitration in International Investment Disputes. A jelen tanulmány keretei között az IBA irányelvek szabályait tartjuk fontosnak részletezni.

4. Az összeférhetlenség kérdését szabályozó legfontosabb nemzetközi instrumentumok

4.1. Az IBA irányelvek főbb szabályai

Az IBA irányelvek megalkotása arra a felismerésre vezethető vissza, hogy egy átfogó, a nemzetközi gyakorlatot tömörítő dokumentum nagyban segítheti a választottbírói eljárások hatékonyságát, illetve az eljárások legitimitását.¹²⁹ Az IBA irányelvek fontos hivatkozási pontot jelentenek a nemzetközi gyakorlatban, ugyanakkor azok alkalmazása nem kötelező.¹³⁰ Ennek megfelelően továbbra is a nemzeti jogszabályok, illetve az intézményi szabályok határozzák meg az összeférhetlenség szabályozásának fő keretrendszerét.

A nemzetközi soft law dokumentum kiindulópontját a választottbírók függetlenségének és pártatlanságának deklarálása jelenti. Általános kötelezettség, hogy a választottbíró köteles visszautasítani a kinevezést, vagy ha az eljárás már megkezdődött, megtagadni a választottbírói tevékenység folytatását, ha bármilyen kétsége merül fel a pártatlansága vagy függetlensége tekintetében.¹³¹ Ennek eldöntésére az IBA irányelvek egy objektív tesztet alkalmaznak: ha olyan tények és körülmények merültek fel a választottbírói kinevezést követően, amelyek egy észszerű külső szemlélő számára alapos kétséget ébreszthetnének a választottbíró függetlenségét érintően, a választottbírói tevékenység folytatását a konkrét eljárásban meg kell tagadni.¹³²

Az általános rendelkezések mellett az IBA irányelvek egy hármass felosztású gyakorlati listával¹³³ kívánják segíteni a felmerülő élethelyzetek megítélését. Ide tartozik a vörös, narancssárga és a zöld lista. A vörös lista további két részre osztható, az úgynevezett menthető (Waivable Red List) és nem menthető (Non-Waivable Red List) körülményekre.

A nem menthető vörös listán olyan helyzetek kaptak helyet, amelyek esetében az érdekkonfliktus olyan súlyos, hogy az a felek egyetértésével sem orvosolható. Így például, ha a választottbíró maga is fél az eljárásban vagy jogi képviselő, továbbá, ha ügyvezető vagy felügyelőbizottsági tag valamely, az eljárásban félként résztvevő jogi személyben, illetve, ha a választottbírónak közvetlen gazdasági érdekeltsége van a jogvita eldöntésében.

¹²⁹ Commentary on the revised text of the 2024 IBA Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration. Elérhető itt: <https://www.ibanet.org/document?id=Commentary-on-2024-IBA-Guidelines-on-Conflicts-of-Interest>

¹³⁰ NG JAMES, i. m. 25.

¹³¹ IBA irányelvek (2) cikk a) pont.

¹³² IBA irányelvek (2) cikk b)-c) pontok.

¹³³ Az IBA irányelvekben deklarált eseteknek csupán egy igen szűk részét, mondhatni a legtípikusabban hivatkozott körülményeket mutatjuk be.

A menthető vörös listán rögzített esetekben ezzel szemben elképzelhető, hogy az érdekkonfliktussal érintett választottbíró eljárjon, de csak akkor, ha mindkét fél hozzájárul ahhoz. Előfordulhat például, hogy az egyik választottbíró jogi tanácsot vagy szakértői véleményt adott, vagy más módon bevonásra került a konkrét jogvitába korábban. Felmerülhet, hogy a választottbíró valamely jogvitával érintett jogi személy félben közvetlen vagy közvetett részesedéssel rendelkezik, illetve a választottbírónak vagy valamely közeli hozzátartozójának ügy kimenetelében való érdekeltisége az, ami a függetlenség és pártatlanság követelményének potenciális sérelmét felveti. A menthető vörös listán szerepel az az esetcsoport is, hogy a választottbíró vagy valamely közeli hozzátartozója kapcsolatban áll a felekkel vagy jogi képviselőikkel. Például rendszeresen jogi tanácsot ad a jogvitával érintett felek egyikének. Mindezek a körülmények alapvetően alkalmasak lehetnek arra, hogy megkérdőjelezzék a választottbíró függetlenségét és pártatlanságát, ezért ezek feltárása feltétlenül indokolt. Ugyanakkor a felmerülő kételyeket orvosolhatja, ha a felek kifejezetten és egyértelműen jóváhagyják a választottbíró eljárását.

A narancssárga lista azon eseteket tömöríti, amelyek a felek szemszögéből megkérdőjelezhetik a választottbíró függetlenségét és pártatlanságát, ezért azok feltárása szintén indokolt. Ezen listán szereplő esetek vonatkozásában a feleknek nem szükséges konkrét jóváhagyásukat kifejezésre juttatniuk a választottbíró feltárást követő eljárását illetően, hanem elegendő, ha a feltárást követő 30 napon belül nem terjesztenek elő kifogást, kizárási indítványt a választottbíróval szemben. A narancssárga listán szereplő esetek közül példaként kiemelhető az a viszonylag gyakran, de legalábbis komoly eséllyel előforduló eset, ha egy választottbíró az elmúlt három évben jogi képviselőként vagy jogi tanácsadóként járt el az egyik fél érdekében vagy éppen vele szemben a folyamatban lévő eljárástól független ügyben, illetve választottbíróként jár el vagy járt el az egyik felet érintő, kapcsolódó ügyben. Szintén a narancssárga listán szereplő gyakori eset, ha az eljáró választottbírók egy ügyvédi irodában praktizálnak, vagy ha a választottbíró és az egyik jogi képviselő között szoros barátság vagy éppen ellenkezőleg, ellenséges viszony áll fenn.

Végül, a zöld listán kapnak helyet azok a körülmények, amelyek alapvetően nem képezhetnek érdekkonfliktust, ezért főszabály szerint a választottbírónak nem is kell feltárnia azokat. A zöld listáról példaként kiemelhető az a gyakori eset, hogy a választottbírónak valamilyen közösségi média felületen kapcsolata van a felek valamelyikével. Az IBA irányelvek alapján ez nem tartozik a választottbíró feltárási kötelezettségébe. Szintén nem kell feltárni azt a helyzetet az IBA irányelvek szerint, ha a választottbíró a tanácsban eljáró másik választottbíróval vagy valamely fél jogi képviselőjével azonos jogi karon oktat vagy azonos konferencián ad elő.¹³⁴

Utóbbi körülménnyel kapcsolatban érdemes felhívni a figyelmet a Legfelsőbb Bíróság választottbíróválasztási ítélet érvénytelenítése tárgyában hozott Gfv.30141/2010/24. számú határozatára. Az ügyben a felperes arra alapozva kérte egy, az MKIK Választottbíróválasztási Bizottság által meghozott döntés érvénytelenítését, hogy a Választottbíróválasztási Bizottság összetétele, eljárása nem felelt meg a Vbt. rendelkezéseinek. A felperes a kérelmét arra alapozta, hogy a tanács két tagja és a felperes jogi képviselője azonos munkahelyen, nevezetesen azonos egyetem jogi karának egyazon tanszékén dolgoztak. Bár a konkrét ügyben a választottbírók feltárták az egymással való egyetemi kollégai minőségüket, a felperes jogi képviselője vonatkozásában azonban nem nyilatkoztak.

¹³⁴ IBA irányelvek, zöld lista, 4.4.4.

Az ügyben eljáró elsőfokú bíróság többek között az IBA irányelvekre hivatkozva arra a következtetésre jutott, hogy nem álltak fenn olyan tényleges körülmények, amelyeket az érintett választottbíróknak a választottbíróvási felperes jogi képviselőjével kapcsolatban fel kellett volna tárnuk. Ezzel szemben a Legfelsőbb Bíróság hangsúlyozta a feltárási kötelezettség fontosságát a jogos kétséget ébresztő körülmények vonatkozásában. A Legfelsőbb Bíróság szavaival élve: *"jogos kétségek tekinthetjük azt, ha egy észszerűen gondolkodó és tájékozott harmadik fél az adott körülményekből arra a következtetésre jutna, hogy fennáll a valószínűsége annak, hogy a választottbíró döntése meghozatalában a felek által benyújtott ügy lényegétől eltérő egyéb tényezők is befolyásolhatják."* Bár az ilyen tények fennállása még nem jelent tényleges elfogultságot, a feleknek meg kell adni a lehetőséget annak eldöntésére, hogy a körülmények ismeretében is elfogadják-e a választottbíró eljárását.

A Legfelsőbb Bíróság tehát a feltárási kötelezettség fontosságát hangsúlyozta, kiemelve, hogy kétség esetén a választottbíróknak fel kell tárni a felekkel való kapcsolatát. Noha az elsőfokú bíróság a kifogásolt kapcsolatot az IBA irányelvek zöld listájába tartozó helyzetként értékelte,¹³⁵ amelynek következtében a feltárást nem tartotta szükségesnek, a Legfelsőbb Bíróság ezt a minősítést tévesnek találta. Kiemelte, hogy az IBA irányelvek a feltárási kötelezettség alá tartozó körülménynek minősítik, ha a fél és a választottbíró ugyanazon ügyvédi irodában dolgoznak, így az azonos tanszéken való munkavégzést is ehhez hasonlóan kell értékelni.

A Legfelsőbb Bíróság tehát helyt adott a választottbíróvási döntés érvénytelenítésére irányuló kérelemnek. Az ítélet magyar joggyakorlat szempontjából való relevanciája mellett a nemzeti jogi helyzetek és az IBA irányelvek különbözőségére is felhívja a figyelmet. Noha az IBA irányelvek objektív listát állítanak fel, ennek értékelése nem függetlenedhet a nemzeti jog elvárásaitól, követelményeitől. A kettő közötti ütközés esetén a nemzeti jog rendelkezéseinek kell érvényesülniük. Az IBA irányelvek tehát azáltal igyekeznek segíteni a kizárási indítványok elbírálását, hogy a színkódok szerint felosztott listák révén támpontot szolgáltatnak a gyakorlatban tipikusan felmerülő esetek relevanciájának megítéléséhez és a kifogási indítványok elbírálásához. A konkrét esetek megítélése azonban, amint a fenti eset is mutatja, egyrészt függ az adott, konkrét ügy körülményeitől, másrészt pedig befolyásolhatja a választottbírók, illetve a választottbíróvási eljárás jogi és kulturális háttere is.

4.2. Az IBA irányelvek megítélése és alkalmazása a gyakorlatban

Az IBA irányelvek egy komoly népszerűségnek örvendő joganyagnak tekinthető a nemzetközi választottbíróvási szintéren. Egyes felmérések szerint az IBA irányelvek olyan széles körben elismertek, hogy az IBA *Rules on Taking of Evidence* után a második legelfogadottabb IBA útmutatásnak tekinthetők.¹³⁶ Ebből adódóan gyakran előfordul, hogy választottbíróvási eljárásokban vagy ehhez kapcsolódó állami bírósági eljárásokban (például érvénytelenítési per vagy választottbíróvási ítélet elismerése és végrehajtása esetén) is hivatkozási alapként jelennek meg. Fontos tényező azonban, hogy az IBA irányelvek soft law jellegüknek fogva nem bírnak kötelező erővel,

¹³⁵ Ahogy a Legfelsőbb Bíróság kiemelte, az elsőfokú bíróság az IBA irányelvek korábbi változatának 4.1.1.pontja szerinti helyzetként értékelte a feltárási elmaradását, amikor a választottbíró és a fél közötti kapcsolatot egy szakmai közösségben vagy társadalmi szervezetben való tagság eredményezi. Tekintettel arra, hogy ez a helyzet az IBA irányelvek Zöld Listáján szerepelt, így annak feltárást sem tartotta szükségesnek.

¹³⁶ MOSES, Margaret: The Role of the IBA Guidelines on Conflicts of Interest in Arbitrator Challenges. Kluwer Arbitration Blog. Elérhető itt: <https://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2017/11/23/role-iba-guidelines-conflicts-interest-arbitrator-challenges/>

így csupán segítséget nyújthatnak, támpontot jelenthetnek egy-egy összeférhetlenségi helyzet megítélése során.

Ezen okból az IBA irányelvek ilyen formában történő alkalmazása során jelentős eltérés mutatható ki az egyes fórumok gyakorlatában.

Ugyan több választottbírói intézmény is az IBA irányelvek rendelkezéseinek alkalmazása mellett döntött a választottbírók összeférhetlenségére vonatkozóan, de ilyen téren az IBA irányelvek elismerése közel sem univerzális. Fontos utalni e körben arra, hogy például az ICC bár elismeri az IBA irányelvek megalkotásának jelentőségét, illetve a nemzetközi gyakorlat egységesítésének a relevanciáját, de nem ismeri el kötelezően az IBA irányelvek alkalmazását az ICC szabályai szerint zajló eljárásokban.¹³⁷ Emellett az a tendencia is megfigyelhető, hogy az új választottbírói intézmények felemelkedésével egyre gyakoribb a saját etikai kódexek megalkotása.¹³⁸ Ezen etikai kódexek az összeférhetlenség kérdéskörét is érintik, számos egyéb etikai, illetve magatartási szabály megfogalmazása mellett.

Az ICC példájánál maradva kiemelendő, hogy ugyan a felek gyakran hivatkoznak az IBA irányelvek szabályaira az ICC által adminisztrált eljárásokban is, de ilyenkor a függetlenség és a pártatlanság megítélése szempontjából az ICC eljárási szabályzata tekinthető zsinórmértéknek. Az ICC eljárási szabályzata 11. cikkének (2) bekezdése szerint, a választottbírók kötelesek feltárni minden olyan körülményt, amely a felek szemében megkérdőjelezheti a függetlenségüket és a pártatlanságukat, illetve ésszerű kételyeket vethet fel a választottbíró személyével kapcsolatban. Egyes vélemények szerint a saját szabályhoz való ragaszkodás arra vezethető vissza, hogy az ICC által alkalmazott szubjektív mérce inkompatibilis az IBA irányelvben szereplő objektív helyzetekkel.¹³⁹

Ugyanakkor az ICC sem hagyja teljesen figyelmen kívül az IBA irányelveket. Sőt, egy, az ICC által adminisztrált 2004 és 2009 közötti esetekre alapozott kutatás szerint, a választottbírókkal szemben benyújtott 187 kizárási indítványból csaknem 106 esetben volt hivatkozás az IBA irányelvek legalább egyik cikkére.¹⁴⁰

Ahogy Moses rámutat, van azonban olyan eset is, ahol a bíróság a választottbírói döntés elismerésének és végrehajtásának megtagadása iránti kérelmet kifejezetten az IBA irányelveket mérlegelve utasította el. A *Tampico Beverages Inc. v. Productos Naturales de la Sabana S.A. Alqueria* ügyben ugyanis a választottbírói döntés elismerésének és végrehajtásának megtagadása iránti kérelmet terjesztett elő a közrend megsértésére hivatkozással egy kolumbiai bírósághoz a választottbíró határozatában kötelezett fél. A közrend megsértésére történő hivatkozást a kötelezett arra alapította, hogy sérti a kolumbiai közrendet az, hogy a választottbíró nem tárta fel, hogy korábban a Tampico Beverages Inc. jogi képviselőjeként járt el egy olyan ügyben, ahol a Tampico Beverages Inc. konkrét eljárásban jogi képviselőt ellátó ügyvédje választottbíró volt. A kolumbiai bíróság nem osztotta a kötelezett álláspontját és az IBA irányelveket közvetlenül mérlegelve, illetve

¹³⁷ Report on the Reception of the IBA Arbitration Soft Law Products. Elérhető itt: <https://jsumundi.com/en/document/publication/en-introduction-69>

¹³⁸ HALPRIN – WAH, i. m. 98.

¹³⁹ WHITESELL, M: Independence in ICC Arbitration: ICC Court Practice concerning the Appointment, Confirmation, Challenge and Replacement of Arbitrators. *ICC Bulletin, Special Supplement 2007 Independence of Arbitrators* (2008)36.

¹⁴⁰ MOSES, i. m., elérhető itt: <https://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2017/11/23/role-iba-guidelines-conflicts-interest-arbitrator-challenges/>

figyelembe véve azok nemzetközi elfogadottságát, elutasította a választottbírói döntés elismerésének és végrehajtásának megtagadása iránti kérelmet.¹⁴¹

A *Tampico Beverages Inc. v. Productos Naturales de la Sabana S.A.* Alqueria ügy azonban inkább egyedinek tekinthető abban a tekintetben, hogy az állami bíróság részben konkrétan az IBA irányelvekre alapította a döntését. A nemzetközi gyakorlat abba az irányba mutat, hogy az állami bíróságok figyelembe veszik az IBA irányelvek szabályait az összeférhetlenség értékelésekor (ld. pl. *Applied Indus. Materials Corp. v Ovalar Makine Ticaret Ve Sanayi, A. S.* vagy *Jacobs Securities Inc. v Typhoon Capital B. V.*), tehát meggyőző erőt tulajdoníthatnak az IBA irányelveknek, de soha nem kötelező erejű joganyagként veszik figyelembe (ld. *Republic of Argentina v. AWG Grp. Ltd.*).

A választottbírók mellett tehát az állami bíróságok előtti eljárásokban is felmerül az IBA irányelvek alkalmazása. Halprin és Wah ugyanakkor rámutatnak, hogy bár a nemzetközi választottbíráskodásban felmerülő összeférhetlenségi kérdések értékelésekor a bíróságok meggyőző erejű forrásként hivatkoznak az IBA irányelvekre, az annak tulajdonított súly változó, valamint a bíróságok elsődlegesen a nemzeti jog rendelkezéseit veszik figyelembe.¹⁴²

Ezek a példák azt mutatják, hogy az IBA irányelvek nehezen kerülhetők meg a nemzetközi gyakorlatban, de a kötelező erő hiányában nem állítható, hogy önmagukban kellő kiszámíthatóságot tudnának teremteni az összeférhetlenségi helyzetek megítélésében. Ugyan az IBA irányelvek rendelkezései fontos hivatkozási pontot jelenthetnek a nemzetközi gyakorlat megismerése és értelmezése során, de a jogi kultúrák sajátossága miatt a konkrét nemzeti szabályok, illetve választottbírói intézmények eljárási szabályzatai lehetnek képesek valódi kiszámíthatóságot garantálni a konkrét helyzetek értékelése során.

5. Van-e élet az IBA irányelveken túl?

Az eddig írottak fényében látható, hogy a nemzeti szabályok, illetve a választottbírók eljárási szabályzata mellett a gyakorlatban kiemelt jelentőséggel bírnak az IBA irányelvek. Az IBA irányelvek alkalmazása ugyanakkor nem kötelező és természetesen nem is írja felül a nemzeti szabályokat. Sőt, az IBA irányelvek szabályai akár összeütközésbe is kerülhetnek a nemzeti jog rendelkezéseivel vagy az egyes választottbírók eljárási szabályzatával, amely esetben az utóbbiak érvényesülnek.

A függetlenség és pártatlanság követelménye választottbírói eljárásban való érvényesülésének kiemelt jelentősége ellenére, napjainkban nem általános, hogy az eljárási szabályokban megjelenő, a függetlenség és pártatlanság követelményének érvényesülését biztosítani kívánó általánosabb rendelkezések mellett a választottbírói intézmények külön etikai kódexekkel rendelkezzenek, amelyek az összeférhetlenségi helyzeteket is kezelik. Mindez azonban nem példa nélküli, hiszen az elmúlt években több választottbírói intézmény is saját etikai szabályrendszert állított fel, amely kifejezetten foglalkozott az összeférhetlenségi helyzetekkel, illetve azok kezelésének témakörével.

Saját etikai kódexet fogadott el például a szingapúri (SIAC) és a hongkongi választottbírók (HKIAC) is.¹⁴³ Ezen dokumentumok általánosabb jellegű szabályokat állapítanak meg, így azok nem

¹⁴¹ Uo.

¹⁴² HALPRIN – WAH, i. m. 98.

¹⁴³ HKIAC Code of Ethical Conduct. Elérhető itt: <https://www.hkiac.org/arbitration/arbitrators/code-of-ethical-conduct>

tartalmazzák az IBA irányelvekhez hasonló listát a potenciális érdekkonfliktusos helyzetekről. A HKIAC szabályzata például összesen hat pontban fogalmazza meg a választottbírói eljárást átszövő legfontosabb kötelezettségeket. A függetlenség és pártatlanság garantálásának érdekében az is említésre kerül e szabályzatban, hogy a választottbíró nem engedheti, hogy külső nyomás, kritikától való félelem vagy bármilyen önérték befolyásolja a döntését.¹⁴⁴

Emellett 2021-ben az ICC is közzétett egy listát azon helyzetekről, amelyeket egy választottbírónak meg kell fontolnia a kinevezése elfogadása előtt.¹⁴⁵ Az ICC által meghatározott esetkörök szintén példálózó jellegűek, amelyek nem követik az IBA irányelvek hármass felosztását (bár maga az ICC is utal arra, hogy az IBA irányelvek szabályaiból is merített).

6. Célszerű-e a választottbírói intézményeknek külön etikai kódexet alkotni?

A válasz az alcímben szereplő kérdésre egyértelműen igenlő. Ennek oka pedig az alábbiakban foglalható össze.

A fent kifejtettek alapján látható, hogy az IBA irányelvek ugyan komoly súllyal és nagy relevanciával bírnak a nemzetközi szinten, de nem kötelező erejűek, így módon alkalmazásuk és értékelésük a választottbírói tanács, az érvénytelenítési perben eljáró állami bíróság és a választottbírói ítélet elismerése és végrehajtása során eljáró bíróság által eltérő lehet.

Éppen ezért a választottbírói intézmények számára kifejezetten előnyös lehet, ha saját összeférhetetlenségi szabályokat dolgoznak ki és adnak ki ahelyett, hogy kizárólag az IBA irányelvekre hagyatkoznának.

Ha az érdekkonfliktusra vonatkozó szabályok egyértelműen meghatározásra kerülnek egy, a választottbírói intézmény által megalkotásra kerülő szabályrendszer révén, ez növelheti a kiszámíthatóságot és a választottbírói intézménybe vetett bizalmat.

Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy az egyes államok jogi kultúrája, illetve piaci viszonyai sokszor specifikus helyzeteket teremthetnek. Az IBA irányelvek kifejezetten általánosabb jellegű, objektív érdekkonfliktussal terhelt helyzeteket nevesítenek, azonban az egyes államok, illetve az adott választottbírói intézményt tipikusan kikötő felek jogi, kulturális és gazdasági háttere indokolhatja speciálisabb szabályok megalkotását. Érdemes e körben felhívni a figyelmet a kontinentális és a common law jogrendszerben képzett jogászok eltérő logikájára is. A kontinentális jogrendszer képviselői számára a feltárási kötelezettség terjedelme és mértéke elenyésző a common law országok logikájához képest.¹⁴⁶ A common law hátterű jogi képviselők által feltárandó körülmények deklarálása a kontinentális jogi tradícióban sokszor nem magától értetődő. Az önálló összeférhetlenségi szabályrendszer lehetőséget adhat az említett különbségekből adódó nehézségek kezelésére. Például a választottbírói intézmények az érdekkonfliktus szempontjából kulcsfontosságú

¹⁴⁴ HKIAC Code of Ethical Conduct, Rule Two.

¹⁴⁵ Note to Parties and Arbitral Tribunals on the Conduct of the Arbitration Under the ICC Rules of Arbitration. <https://iccwbo.org/wp-content/uploads/sites/3/2020/12/icc-note-to-parties-and-arbitral-tribunals-on-the-conduct-of-arbitration-english-2021.pdf>

¹⁴⁶ NG JAMES, i. m. 26.

fogalmakat, így a "jelentős kereskedelmi kapcsolat", illetve "jelentős gazdasági érdek" vagy az "ismételt kinevezések" fogalmát úgy határozhatják meg, hogy azok jobban megfeleljenek a felhasználói bázisuknak és akár a konkrét intézmény eljárási szabályzatának. Ezen túlmenően pedig konkretizálhatják a feltárási kötelezettség terjedelmét is, hogy az eltérő háttérrel rendelkező választottbírók számára ez egyértelmű legyen.

A saját érdekkonfliktusra vonatkozó szabályokat kidolgozó intézmények strukturáltabb és következetesebb megközelítést biztosíthatnak a kizárási indítványokról való döntéshozatal során. Ez erősítheti a választottbírói intézmény hitelességét a kizárási indítványok kezelésében, és ezzel növelheti az ügyfelek bizalmát.

Lényeges továbbá, hogy egy választottbírói intézmény által kiadott, a választottbírói összeférhetetlenséget is rendező etikai kódex kötelező erővel bírhat az adott intézmény által adminisztrált választottbírói eljárásban, ami szintén az adott intézményi eljárás kiszámíthatóságát és transzparenciáját növeli, miközben csökkenti a kizárási indítványok szubjektív vagy következtelen elbírálásának kockázatát.

Az intézményi szabályok azáltal, hogy egyértelműbb és az intézmény választottbírói eljárása vonatkozásában kötelező erejű normákat állapítanak meg, biztosítják a hatékony döntéshozatalt, és visszaszoríthatják a felek indokolatlan vagy stratégiai célból előterjesztett kizárási indítványait, továbbá segítenek a due process paranoia leküzdésében is.

A fent kifejtettek alapján a jelen cikk szerzői megfontolásra javasolják az MKIK Választottbírói részére is olyan önálló összeférhetlenségi szabályok, vagy összeférhetlenségi szabályokat is tartalmazó etikai kódex megalkotását, amely útmutatásul szolgálhat a Magyarországon is egyre gyakrabban felmerülő érdekkonfliktusos helyzetek értékelésében és megfelelő kezelésében.

A választottbíróági törvény módosításai

1.

A jogi versenyképesség érdekében egyes törvények deregulációs célú módosításáról 2024. évi LXXXV. törvény 40. § A választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény 61. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép 2025. január 1-jei hatállyal:

„ 61. § (4) Az elnökség tagja olyan személy lehet, aki jogász munkakörben eltöltött, legalább 10 év szakmai gyakorlattal rendelkezik, valamint a jogi szakvizsgát, vagy a hazai joga szerint annak megfelelő szakvizsgát letette, és gyakorlati tapasztalattal rendelkezik választottbíráskodásra vagy egyéb mediáción alapuló eljárásra vonatkozó szabályok alkalmazásával kapcsolatban. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara elnöke visszautasítja annak a személynek az elnökségbe delegálását, aki nem felel meg az elnökségbe delegálhatóság e törvényben meghatározott feltételeinek.”

41. § Hatályát veszti a Vbt. 62. § (4) bekezdése.

2.

Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 2021. évi C. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti rendelkezésekről, valamint egyes, az ingatlan-nyilvántartással, területrendezéssel, településrendezéssel kapcsolatos és kulturális tárgyú törvények módosításáról szóló 2021. évi CXLVI. törvény 103. § A választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény XI. Fejezete a következő 40/A. alcímmel egészül ki 2025. január 15-i hatállyal:

„40/A. Ingatlan-nyilvántartási hatósági felhívás kezdeményezése

58/A. § A választottbíróóság az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezhető jogra, tényre, illetve az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogosult és az ingatlan adataiban bekövetkezett változásokra vonatkozó, feltételt nem tartalmazó, végrehajtható határozatát hatósági felhívásra irányuló eljárás lefolytatására illetékes közjegyző kijelölése végett megküldi a Magyar Országos Közjegyzői Kamara részére.”

Olcsóbb a Választottbíróság mint az állami bírósági eljárás? Változnak az állami bírósági illetékek

A Választottbíróság Díjtáblázatának 2024. szeptember 15-i hatállyal történő változását követően 2025. január 28-tól változnak az elsőfokú polgári bírósági eljárás illetékei is. Az illetéktörvény módosítása szerint (1990. évi XCIII. törvény 42. §-a) az alacsonyabb illetékalap esetében ugyan 10 millió forint összegig csökken az illeték, 10 millió forint fölött azonban jelentősen emelkedik, és megszűnik az illetéklafon.

A választottbírósági díj és az illetékek összehasonlítása céljából egy táblázatban összesítettük, hogy mekkora választottbírósági díjat, illetve illetéket kell fizetni meghatározott pertárgyértékek esetében. Tekintettel arra, hogy a választottbírósági eljárás egyfokú és a választottbírósági ítélet hatálya ugyanaz, mint a jogerős bírósági ítéleté, egyesbírói választottbírósági eljárásban jóval olcsóbb (lehet) jogerős ítélethez jutni.

Pertárgyérték	ÁLLAMI BÍRÓSÁG			VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG	
	I. fok	I +II. fok	I +II. fok +felülvizsgálat	Egyesbírói eljárás	Tanácsi eljárás
10 000 000	489 500	1 289 500	2 289 500	798 600	1 442 600
50 000 000	2 789 500	5 289 500	8 789 500	2 814 700	5 252 700
100 000 000	4 039 500	6 539 500	10 039 500	4 062 200	7 650 200
250 000 000	7 039 500	9 539 500	13 039 500	6 495 325	12 095 825
500 000 000	8 289 500	10 789 500	14 289 500	8 666 825	15 877 325

A választottbírósági díjak kiszámolásához a honlapunkon található díjkalkulátor nyújt segítséget:
(<https://mkik.hu/dijkalkulator-2024-szeptember-15-toi>)

FORUM FOR INTERNATIONAL CONCILIATION AND ARBITRATION

Support for proposal to discuss Adjudication in UNCITRAL Working Group II – proposal for Model Law on Adjudication and Explanatory Notes thereto – submitted by FICA - prepared by DACABI¹⁴⁷

WHY A MODEL LAW ON ADJUDICATION

The evolution of adjudication as an alternative dispute resolution process offers a quicker, cheaper, and less adversarial solution. In the UK, for example, adjudication has become a well-established and recognised procedure, celebrated for its speed and cost-effectiveness in resolving disputes, particularly in the construction industry. This process ensures cash flow continuity and minimises project delays. The foundation for adjudication in the UK was laid by Sir Michael Latham's 1994 report, which highlighted unfair practices within the construction sector. This led to the Housing Grants, Construction and Regeneration Act 1996, granting parties the right to refer disputes for adjudication. While not intended as a final binding decision, an adjudicator's rulings are temporarily binding until disputes are conclusively resolved through litigation, arbitration, or later agreement.

Following the UK's lead, adjudication has been adopted by other common law jurisdictions, including Australia, New Zealand, Singapore, Malaysia and Ireland. Hong Kong, too, is considering similar legislation.

In parallel, dispute boards have found success in the United States, particularly in civil engineering projects. FIDIC contracts, incorporating Dispute Avoidance/Adjudication Boards (DAAB), are globally utilised.

In November 2024, UNCITRAL published the Model SPEDR (Specialized Express Dispute Resolution) clauses which have been elaborated by Working Group II, and which include a Model Clause on Adjudication. That initiative underscores the importance of developing frameworks and guidelines that enhance the efficiency and accessibility of adjudication, recognizing its value in managing disputes in extensive and complex construction ventures. This focus promotes adjudication as a robust mechanism for ensuring timely and fair resolution, ultimately contributing to the successful completion of long-term projects globally. Moreover, UNCITRAL's 2024 Model Clause on Adjudication aims to extend this mechanism beyond construction, facilitating cross-border enforcement in various sectors, including finance and supply chains.

Because UNCITRAL's 2024 Model Clause on Adjudication is essentially contract-based and presently relatively few countries in the world providing a legal regime for adjudication, it will be difficult to obtain enforcement of an adjudicator's decision in large parts of the world where there is no law on

¹⁴⁷ Az UNCITRAL II. munkacsoportjának New Yorkban tartott ülését követően küldte meg Dr. Herman Verbist, ügyvéd (Ghent, Belgium) a FICA-DACABI által javasolt, az adjudikációról (döntőbíráskodásról) szóló mintatörvénytervezetet.

adjudication. This may be particularly the case if the parties have not opted for the UNCITRAL SPEDR clause and the option of having a subsequent arbitration in order to seek compliance with the adjudicator's decision.

UNCITRAL could further give support to the development of adjudication as a dispute settlement method by providing a model law on adjudication which can help countries that are not yet familiar with this type of dispute settlement method adopt an adjudication law in their jurisdiction. Undertaking negotiation and development of a model law on adjudication would greatly advance the continuing development of speedy and cost-effective international dispute resolution processes.

<https://fica-disputeresolution.com/2021/03/24/support-for-the-proposal-to-discuss-adjudication-in-uncitral-working-group-ii/>

Választottbírósági határozatok – Eljárásjogi kérdések

2024.04.10-i Elnökségi határozat
(kizárási határozat)

A Választottbíróság Elnöksége a választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény (**Vbt.**)13. §-a, valamint a Választottbíróság Eljárési Szabályzatának (**Eljárési Szabályzat**) 28. § (4) bekezdése alapján meghozta és a felekkel, illetve a kizárási indítvánnyal érintett választottbíróval postai kézbesítés útján közli az alábbi

h a t á r o z a t o t:

A Választottbíróság Elnöksége helyt ad a felperesi kizárási indítványnak és Dr. M. L.-t, az alperes által jelölt választottbíróként az eljárásból kizárja.

I n d o k o l á s:

Előzmények

Felperes keresetlevelében Dr. N.T. választottbíróként történő jelölésére tett indítványt, míg az alperes először Dr. B.K., ezt követően pedig Dr. M. L. választottbíróként történő eljárására tett indítványt. Dr. M. L. az alperes általi jelölést a 2023. november 13. napján kelt nyilatkozatával elfogadta, mely nyilatkozatában nem tárt fel semmilyen körülményt, amely az ügyben való pártatlanságát, illetve függetlenségét érinthetné.

Felperes a 2023. november 28. napján kelt nyilatkozatában az alperes által jelölt választottbíró, Dr. M. L. kizárására tett indítványt. Felperes ezen nyilatkozatában kifejtette, hogy az alperes által jelölt választottbírótól az ügy tárgyilagossága és elfogulatlan megítélése nem várható, ugyanis Dr. M. L. a szintén deviza alapú kölcsön, illetve tartozás megfizetésére irányuló ügyekben lát el képviseletet a felperessel szemben. A felperes ezen nyilatkozatában két folyamatban lévő ügyet is megjelölt, ahol az alperes által jelölt választottbíró a felperessel szemben eljáró fél képviselőjeként járt el. Az egyik megjelölt ügy a Váci Járásbíróság előtt 2.P.20.130/2022. szám alatti ügy, ahol Dr. M. L. B.S. képviseletét látta el a felperessel szemben, míg a másik ügy a Kúria

előtti Gfv.III.30.213/2023. számú ügy, ahol Dr. M. L. K.E. és társai érdekében látott el képviseletet a felperessel szemben.

Az alperes által jelölt választottbíró, Dr. M. L., a 2024. január 22. napján kelt nyilatkozatában elismerte, hogy voltak olyan ügyei, ahol a fogyasztó képviseletét látta el a felperessel szemben. Ezen ügyekkel kapcsolatban azonban azt emelte ki, hogy az ítéletet nem ő hozta, e jogvitákkal szűk szakmai kör foglalkozik, mindenki mindenkit ismer, beleértve a kifejtett jogi érveléseket is. Kifejtette, hogy választottbíróként a jognak van alárendelve és semmi nem akadályozhatja abban, hogy pártatlan módon lássa el feladatát. Álláspontja szerint a felperesi indítvány megalapozatlan, ugyanis önmagában az a körülmény, hogy korábbi ügyekben a felperessel szemben eljáró fél képviseletét látta el, nem képezheti a kizárási indítvány alapját.

A felperesi kizárási indítványra alperes 2024. január 31. napján észrevételt terjesztett elő, ahol előadta, hogy a felperes kizárási indítványa megalapozatlan és kérte annak elutasítását. Alperes kifejtette, hogy a felperesi ÁSZF-ben található a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíróóság kikötésére vonatkozó választottbíróági klauzula, amely szerint mindkét fél egy-egy választottbírókat jelölhet és a választottbírók jogosultak a tanács elnökét megválasztani. Ehhez képest azonban a felperes már a keresetlevelében egyesbíró eljárására tett indítványt, ezt követően pedig kizárási indítvánnyal élt az alperes által jelölt Dr. B.K.-val szemben is. Álláspontja szerint önmagában az a körülmény, hogy az alperes által jelölt választottbíró a felperessel szemben eljáró fél képviseletét látja el azonos tárgyú, folyamatban lévő ügyekben, a választottbíró kizárási indítványa alapot nem adhat. Mindez éppen azt támasztja alá, hogy az alperes által jelölt választottbírónak a választottbíróági eljárás tárgyát érintő ügyekben nagy tapasztalata van. Utalt arra is, hogy a felperes magatartása rosszhiszemű és az eljárás elhúzására irányul.

2024. február 7. napján a felperes észrevételt terjesztett elő, melyben továbbra is fenntartotta az alperes által jelölt választottbíró kizárási indítványát. Jelezte, hogy noha az alperes által jelölt választottbíró lezárt eljárásokat említett nyilatkozatában, azonban a felperes által a korábbi beadványában megjelölt eljárások valójában továbbra is folyamatban vannak és a felperesnek nincs tudomása arról, hogy az alperes által jelölt választottbíró megbízása megszűnt volna ezen ügyek tekintetében. Utalt arra is, hogy a felperesnek jogos kétsége merülhet fel az alperesi választottbíró elfogulatlansága tekintetében, hiszen évek óta elhúzódó perekben folyamatosan ellentétes álláspontokat hangsúlyozva járnak el a bíróságok előtt. Előadta továbbá, hogy az egyesbíró eljárását éppen a jogvita gyors elbírálása érdekében javasolta és álláspontja szerint éppen az alperes magatartása rosszhiszemű, ugyanis olyan választottbírókat jelöl az eljárásban, akik a felperessel szemben eljáró feleket képviselik évek óta az azonos tárgyú perekben.

Dr. M. L. 2024. február 25-i levelében úgy nyilatkozott, hogy „például, a Kúrián két olyan bírósági elnök is tárgyal devizás ügyeket, akik egyetemi tanszékvezető tanárok, és ismert jogtudományi munkásságuk. Amikor egy perben adott esetben kifogásolom „személyüket”, az valójában nem egy „kizárási indítvány” a Pp. szerint, hanem az EU alapszerződésai alapján a bíróság pártatlansága és függetlensége szempontjából megfogalmazott olyan aggály, melynek elbírálására csak az EUB bír hatáskörrel.

Önmagában, hogy ügyvédként ismert az a nézetem, hogy a fogyasztói szerződéssel kapcsolatos jogvitát a 93/13 irányelv és a releváns EUB ítéletek alapján kell elbírálni, csak azon kötelezettség teljesítése, amikor az ügyvéd és/vagy a bíróság az irányelvben biztosított jogvédelmet kívánja megadni, megadni a fogyasztónak. Valójában semmilyen más elméleti lehetőség mindaddig nincsen, míg hazánk az EU tagja.

Korábban előterjesztett iratomban foglaltakat változatlanul fenntartom.

Furcsának tartom, hogy az egyik fél elfogultnak tartja azt a bírót, aki nem kíván *contra legem*, önkényes ítélet meghozatalában részt venni.”

Ezt követően a felperesi kizárási indítvánnyal kapcsolatban további nyilatkozat nem érkezett.

Indokolás

Az Eljárási Szabályzat 28. § (4) bekezdésének második mondata alapján a Választottbíróság Elnöksége a felperesi kizárási indítványt, valamint a kizárási indítvány tárgyában előterjesztett nyilatkozatokat megvizsgálta és a jelen határozat rendelkező részében foglaltak szerint a kizárási indítványt megalapozottnak találta, így annak helyt adva, az alperes által jelölt választottbíró, Dr. M. L.t az eljárásból kizárta. A Választottbíróság Elnöksége a kizárási indítványt az alábbi indokok mentén találta alaposnak.

A Vbt. 13. § (1) bekezdése kimondja, hogy *„akit választottbírónak történő kijelölésével kapcsolatban megkeresnek, köteles feltárni azokat a körülményeket, amelyek jogos kétségeket ébreszthetnek pártatlansága vagy függetlensége tekintetében.”*

A Vbt. tehát egyértelmű kötelezettséget ró a jelölt választottbírókra abban a tekintetben, hogy az olyan körülményeket, amelyek jogos kétséget ébreszthetnek függetlenségük és pártatlanságuk kapcsán, kötelesek feltárni. Ez annyit jelent, hogy az érintett választottbíró köteles mind a Választottbíróságnak, mind pedig a tanács többi tagjának és a feleknek haladéktalanul bejelenteni, ha olyan körülmény jut tudomására, amely a függetlenségével és pártatlanságával, illetve a felek megállapodása szerinti feltételekkel nem áll összhangban. A feltárásnak az az indoka, hogy a feltárt tény alapján megítélhető legyen, hogy a választottbíró függetlensége vagy pártatlansága kapcsán jogos kétség merülhet-e fel vagy sem. A jogos kétség nem egyenlő azzal, hogy a választottbíró ténylegesen elfogult vagy pártos.¹⁴⁸ A nemzetközi sztenderdek úgy fogalmazzák, hogy a kétségek akkor jogosak, ha egy mérvadó és tájékozott harmadik fél úgy látja, hogy fennáll a valószínűsége annak, hogy a választottbíró az ügy lényegétől eltérő, egyéb tényezők is befolyásolhatják.

¹⁴⁸ Burai-Kovács János: Magyarázat a Vbt. 13. §-hoz, in: A polgári per alternatívája: A magánjogi választottbírói eljárás /in: Varga (szerk.): A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja III/III., HVG-ORAC, 2018, 2850-3041. o./

A Választottbíróság Elnöksége a kizárási indítványról való döntés meghozatala során, az Eljárási Szabályzat 31. § (2) bekezdése alapján, a nemzetközi választottbíráskodásban meglévő érdekkonfliktusok vonatkozásában készült IBA Irányelveket¹⁴⁹ (**IBA Irányelvek**) is figyelembe vette. A konfliktushelyzetek osztályozásával kapcsolatos IBA Irányelvek Narancs Listájáról¹⁵⁰ a Választottbíróság Elnöksége az alábbi okokat tartja szükségesnek kiemelni:

3.1.2. A választottbíró az elmúlt három évben ügyvédként járt el valamelyik fél vagy ennek leányvállalata ellen egy másik, a vitához nem kapcsolódó ügyben.

3.4.1. A választottbíró ügyvédi irodája jelenleg az egyik féllel vagy annak leányvállalatával szemben, ellenérdekű félként jár el.

Az IBA Irányelvek szerint a Narancs Lista olyan szituációkat sorol fel, amelyek (az adott ügy körülményeitől függően) a felek szemében jogos kétségeket ébreszthetnek a választottbírók pártatlansága és függetlensége kapcsán. Éppen ezért fogalmazznak úgy az IBA Irányelvek, hogy a Narancs Listán felsorolt körülményeket a választottbíró köteles feltárni.¹⁵¹ Azaz, mind a magyar jogszabályi oldalról, a Vbt. 13. § (1) bekezdése alapján, mind a nemzetközi gyakorlat oldaláról megfogalmazott követelmény a feltárási kötelezettség olyan esetek tekintetében, amely a jelen ügyben is felmerült.

A feltárás elmulasztásának ténye önmagában nem teheti elfogulttá vagy a felektől függővé a választottbíró, csak maguk a tények vagy körülmények, amelyeket vagy feltárt, vagy sem.¹⁵² Ugyanakkor a feltárás elmulasztása önmagában is a jogszabályi kötelezettség megsértésének minősül.

A Választottbíróság Elnöksége megállapította, hogy az alperes által jelölt választottbíró, Dr. M. L. ezen, Vbt. 13. § (1) bekezdésében meghatározott és nemzetközi gyakorlatból is levezetett kötelezettségét nyilvánvalóan elmulasztotta, ugyanis 2023. november 13. napján kelt elfogadó nyilatkozatában nem tárta fel, hogy több eljárás is folyamatban van, ahol a felperessel szemben eljáró fél képviseletét látja el. E Vbt. 13. § (1) bekezdése szerinti kötelezettség elmulasztását a Választottbíróság Elnöksége, az alperes által jelölt választottbíró, Dr. M. L. terhére értékelte, a kizárási indítványról hozott döntése során.

A nemzetközi gyakorlat alapján, a jelen ügy kapcsán az alábbiakat szükséges továbbá kiemelni.

Az "*EDF Int'l SA v. Argentina, Decision on Annulment in ICSID Case No. ARB/03/23 of 5 February 2016.*" ügyben kiemelésre került, hogy a pártatlansággal kapcsolatos aggályok csak akkor állnak fenn, ha a választottbírósi eljárással párhuzamos eljárások vannak folyamatban, ahol a választottbíró tevékenykedik.¹⁵³ A jelen ügyben a felperes hívta fel a figyelmet arra, hogy több

¹⁴⁹ IBA Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration (IBA Guidelines)

¹⁵⁰ IBA Guidelines „Orange List”

¹⁵¹ IBA Guidelines Part II: Practical Application of the General Standards, Section 3.

¹⁵² IBA Guidelines Part II: Practical Application of the General Standards Section 5.

¹⁵³ Impartiality concern only exists when there are presently pending parallel proceedings. - 'Chapter 12: Selection, Challenge and Replacement of Arbitrators in International Arbitration (Updated February 2024)', in Gary B. Born, International Commercial Arbitration (Third Edition), (© Kluwer Law International; Kluwer Law International 2021)

olyan eljárás is párhuzamosan folyamatban van, ahol az alperes által jelölt választottbíró jogi képviselői tevékenységet lát el a felperessel szemben eljáró fél számára. Noha az alperes által jelölt választottbíró a kizárási indítványra tett nyilatkozatában úgy fogalmazott, hogy ezen eljárások már lezárultak, a felperes a 2024. február 7. napján előterjesztett észrevételében megerősítette, hogy ezen eljárások továbbra is folyamatban vannak és nincs tudomása arról, hogy Dr. M. L. megbízása megszűnt volna. Ezen észrevételt sem maga Dr. M. L., sem az alperes a későbbiekben nem vitatta. Azaz, nem vitatott tény, hogy több olyan eljárás is folyamatban van, ahol az alperes által jelölt választottbíró a felperessel szemben eljáró fél jogi képviselőjét látja el.

A jelen ügyben kiemelés érdemel továbbá, hogy nem pusztán az alperes által jelölt választottbíró ügyvédi irodája lát el képviselőt, hanem maga a választottbíró személyesen. A jelen esetben tehát fennáll egy relevanciával bíró közvetlen kapcsolat, hiszen nem vitatott tény az előterjesztett beadványok alapján, hogy a felperes és az alperes által jelölt választottbíró évek óta különböző, egymással szembeni érveket képviselnek az azonos tárgyú bírósági eljárásokban.

Az sem vitatott tény a jelen ügyben, hogy a folyamatban lévő párhuzamos eljárásoknak, ahol az alperes által jelölt választottbíró a felperessel szemben eljáró fél jogi képviselőjét látja el, ugyanaz a tárgy, ugyanaz a megítélendő jogkérdés, mint ami a jelen választottbírói eljárásban is megítélendő. E körben a nemzetközi gyakorlat alapján a következőket szükséges kiemelni.

Az IBA Irányelvek alapján, ha egy választottbíró nyilvánosan egy bizonyos álláspontot támogatott a választottbírói eljárás előtt folyó ügyben, akár egy kiadott újságban vagy elmondott beszédben vagy egyéb módon, az a Narancs Lista kategóriájába tartozó körülmény.¹⁵⁴ Míg a másik körülmény, amikor a választottbíró korábban olyan témával kapcsolatos általános véleményt publikált (például jogi ismertető cikkben vagy nyilvános előadáson), amely a választottbírói eljárás során is felmerül (de ez a vélemény nem a választottbírói ügyre irányul), az a Zöld Lista kategóriájába tartozik.¹⁵⁵ Önmagában az a körülmény, hogy egy választottbíró általánosságban kifejti jogi kérdéseket illetően a véleményét -természetesen – nem alapozhat meg kizárási okot, ugyanakkor ilyen esetekben kérdésként merül fel, hogy vajon az a választottbíró, aki már a kizárási indítványra adott válaszában az ügy érdemi tárgyalása előtt egyértelműen kifejtette álláspontját egy adott jogi kérdéssel kapcsolatban, képes lehet-e kellő nyitottság közelíteni a választottbírói eljárásban előterjesztett nyilatkozatokhoz, azaz azonos módon tekintetbe venni mindkét fél érveit.

A Választottbírói Elnöksége mindezen szempontokat mérlegelte a felperesi kizárási indítvány elbírálása során és arra az álláspontra jutott, hogy önmagukban mindezek a körülmények egyenként ugyan nem feltétlenül alapoznának meg kizárási okot, ugyanakkor a jelen ügyben felmerült mindezen körülményeket összességükben értékelve a felperes indítványa az alperes által jelölt választottbíró kizárására megalapozottnak tekinthető, ugyanis mindezen körülmények összességükben jogosan ébreszthetnek kételyt a választottbíró pártatlanságával és függetlenségével kapcsolatban. Mindezek alapján a Választottbírói Elnöksége az Eljárási

¹⁵⁴ IBA Guidelines 3.5.2.

¹⁵⁵ IBA Guidelines 4.1.1.

Szabályzat 27.§-a alapján a határozat rendelkező részében foglaltak szerint határozott és Dr. M. L. eljárásból való kizárásáról döntött, a felperesi indítványnak helyt adva.

2024.08.15-i Elnökségi határozat (kizárási határozat)

A Választottbíróság Elnöksége a választottbíráskodásról szóló 2017. LX. törvény (Vbt.) 13-14. §-ai, valamint a Választottbíróság Eljárási Szabályzatának 28.§ (4) bekezdése alapján meghozta és a felekkel, illetve a kizárási indítvánnyal érintett választottbírákkal postai kézbesítés útján közli az alábbi

határozatot:

A Választottbíróság Elnöksége a Dr. B.L.vel szemben előterjesztett kizárási indítványt **elutasítja**.

A Választottbíróság Elnöksége tájékoztatja az alperest, hogy a Vbt. 14. § (4) bekezdése alapján a döntés kézhezvételétől számított harminc napon belül kérheti, hogy a Vbt. 7. § (2) bekezdése szerint eljáró Fővárosi Törvényszék döntsön a kizárási indítvánnyal érintett választottbírókat is beleértve – folytathatja az eljárást és határozatot hozhat.

Indokolás:

Előzmények:

Felperes a Választottbíróságra 2024. április 2-án beérkezett keresetében kereskedelmi ügynöki szerződés megszűnésével összefüggő kiegyenlítés megfizetését kérte, és Dr. B.L.t jelölte választottbíróként. A felperes jogi képviselője az eljárás megindítását követően más felperesek képviselőjében további négy eljárást kezdeményezett az alperessel szemben, és minden ügyben Dr. B.L.t nevezte meg választottbíróknak.

Alperes 2024. május 22-i beadványában kizárási indítványt terjesztett elő a felperes által jelölt dr. B.L.val szemben. Alperes úgy nyilatkozott, hogy a felperest képviselő ügyvédi iroda ugyanazon alperessel szemben hasonló típusú kereskedelmi ügynöki szerződés megszűnésével összefüggő kiegyenlítés megfizetése iránt több eljárást kezdeményezett és valamennyi, számszerűen eddig 4 perében Dr. B.L.t jelölte választottbírául, és az azonos személy jelölése megkérdőjelezi Dr. B.L. pártatlanságát és függetlenségét.

Alperes az indítványát azzal indokolta, hogy a választottbíróági eljárás alapja a pártatlanság, ez garantálja, hogy a felek a jogorvoslat és az állami bírósági rendszerhez fordulás jogáról lemondva alávéssék magukat a választottbíróág illetékességének. A pártatlanságot szolgálja a Választottbíróság Eljárási Szabályzata, amikor a pártatlanság és függetlenség követelményét támasztja a választottbírókkal szemben, kiemelve, hogy a választottbírók „nem képviselői a

feleknek” (20.§). A pártatlanság és függetlenség elvének biztosítására a Választottbíróság Eljárási Szabályzata előírja a választottbíró feltárási kötelezettségét (23.§), amely alapján a felek abban a helyzetben lehetnek, hogy kifogással élhetnek a választottbíró jelölése ellen. A kifogás (kizárási indítvány) intézménye (27-28. §) azt hivatott – többek között – biztosítani, hogy elfogult választottbíró az ügy elbírálásában ne vehessen részt.

A Nemzetközi Ügyvédi Kamara (International Bar Association, IBA) a nemzetközi választottbíráskodásban meglévő érdekkonfliktusok vonatkozásában készült Irányelvek ún. Orange List-je olyan konkrét potenciális érdekkonfliktus helyzetek nem kimerítő listája, amelyek az adott ügy tényeitől függően a felek személyében kétséget ébreszthetnek a választottbíró pártatlanságát vagy függetlenségét illetően. A választottbírónak ezért kötelessége az ilyen helyzetek feltárása. Ebben az esetben a másik fél kifogással élhet, a választottbíróvá jelölés ellen. A szabály indoka, hogy ez az eset igazolható kételyt („justifiable doubt”) támaszt a választottbíró függetlenségével és pártatlanságával szemben.

Az alperes előadja, hogy az IBA Orange List 3.2.8. pontja feltárási kötelezettséget ír elő a választottbíró számára arra az esetre, ha a választottbíró az elmúlt három évben több mint három alkalommal ugyanaz a jogtanácsos vagy ugyanaz az ügyvédi iroda nevezte ki választottbíróként. Az IBA Orange List 3.4.2. pontja továbbá feltárási kötelezettséget ír elő arra az esetre, ha a választottbíró nyilvánosan kifejtette az ügygel kapcsolatos álláspontját. E szabály tartalmát a 4.1.1. ponttal együtt értelmezve egyértelmű, objektív kételyt vet fel a választottbíró pártatlanságával kapcsolatban az, ha az ügy szempontjából konkrétan releváns kérdéssel kapcsolatban a választottbíró korábban határozott meggyőződést alakított ki, illetve, ha azt a választottbíró nyilvánosságra is hozta bármilyen formában.

Az ismételt jelöléssel kapcsolatos kifogási ok alperes szerint továbbá az is, hogy a jelen ügyben eljáró ügyvéd, egy a Választottbíróság előtt korábban folyt, a jelen ügy alperesével egyező alperes ellen indított eljárásban is Dr. B.L.t jelölte választottbírául. Az ügyben hozott határozatot a választottbíró aláírta, így már korábban világos meggyőződést alakított ki az ügyről, amely az alperes részleges peresztességgel zárult. Alperes szerint az ismételt jelölés önmagában megkérdőjelezi a választottbíró pártatlanságát, hiszen „ilyen esetekben igazolható az az kétely, hogy a választottbíró döntésében az újbóli jelölés szándéka befolyásolja”.

Alperes a fentiek szerint kérte Dr. B.L. kizárását a tanácsból.

Felperes 2024. június 6-i nyilatkozatában kérte Dr. B.L. választottbíró kizárásának elutasítását. Az a körülmény, hogy valaki korábban hasonló ügyben fejtett ki választottbírói tevékenységet, nem kizáró ok, erre alapítottn a felperes által választottbíróként jelölt személyt kizárni nem lehet. Felperes szerint a választottbírói eljárásra vonatkozó jogszabály és egyéb irányelvek és előírások szerint választottbíró csak olyan személy legyen, akit döntése során semmilyen külső körülmény, szakmai, gazdasági, továbbá munkakapcsolat nem befolyásol. A felperes által bíróként jelölt személlyel kapcsolatban ilyen körülmény nem merül fel, az alperes által kifejtettek megalapozatlanok.

Dr. B.L. 2024. május 24-i keltezésű elfogadó nyilatkozatában úgy nyilatkozott, hogy pártatlan és független, nincs olyan körülmény, amely feltárási kötelezettség alá esik.

Majd a kizárási indítványra adott 2024. június 17-i válasznyilatkozatában kijelentette, hogy az alperesi indítvány indokait megalapozatlannak tartja, mert azok semmi olyan tényelőadást, körülményt nem tartalmaznak, amelyek a releváns tényeket ismerő személy számára a párhuzamos eljárásokbéli függetlenségével, pártatlanságával szembeni jogos kétséget alapozhatnának meg, és nem áll fenn a bejelentett kétség jogosságát megalapozó tény, körülmény. A párhuzamos eljárások során teljesítendő választottbírói teendők független, pártatlan, szakszerű ellátásában őt semmilyen kapcsolatrendszeri, érdekeltségbeli vagy egyéb körülmény nem akadályozza, és nem is korlátozza.

Dr. B.L. megemlítette, hogy a felek szabadon élhetnek kifogásolási jogukkal, azonban a joggyakorlásnak az egybehangzó nemzetközi és a hazai előírások szerint korlátját képezi az is, hogy az érvényesített határozott kifogásnak objektív módon, vagyis a releváns tényeket ismerő harmadik fél szemszögéből kell megalapoznia a fennálló kétség jogosságát. Fontosnak tartotta kiemelni, hogy sok olyan választottbírói ügy eldöntésében vett részt, amelyhez képest a felperes által indított párhuzamos eljárások mennyisége, volumene nem képez érdemleges tényezőt, az emiatti befolyásoló érdekeltség gyanúja alappal fel sem merülhet.

Az alperes által hivatkozott az IBA Irányelv ún. Orange List-jének 3.2.8. pontja szerint a nemzetközi kereskedelmi jogviták gyakorlatában feltárási kötelezettséget von maga után az az eset, ha a választottbíró három éven belül, több mint három alkalommal, ugyanaz az ügyvédi iroda nevezte választottbírónak. Ez a feltárási kötelezettség azonban még a nemzetközi gyakorlatban sem minősül egyúttal a választottbírói közreműködést automatikusan, az ügy körülményeitől függetlenül kizáró jogos kétségnek is, és a jelen esetben sem említett az alperes olyan tény, körülményt, konkrét hivatkozást, amelynek alapján az előállt többes jelölés Dr. B.L. függetlenségével, pártatlanságával szembeni kétség jogosságát alapozhatná meg. Kiemelte, hogy a többes jelölés a Választottbírói bíróság belföldi jellegű ügyeinek gyakorlatában tapasztalata alapján mindennapi eset ugyan, ennek feltárása azonban szintén a hazai gyakorlat része.

Álláspontja szerint szembeötlő az alperes korábbi ügyre történő hivatkozását illetően, hogy az alperes nem jelölte meg, hogy a választottbíró okozott-e hátrányt, és az konkrétan miben nyilvánult meg, milyen tartalommal bírt, hol került nyilvánosságra hozatalra stb. Dr. B.L. úgy nyilatkozott, hogy az alperes által, a vele szemben hivatkozott korábbi ügyben csakis az irányadó jogszabályokra és az ügyben feltárt, bizonyított tényekre, körülményekre alapozott, háromtagú tanács kisebbségi részeseként olyan egyhangú döntéshozatallal kialakított ítélet meghozatalában szerepelt, amely az alperesre nézve felerészben kedvező eredménnyel járt, s amely ítélet az érvénytelenítési eljárás során is megalapozottnak bizonyult.

Dr. B.L. a felek előtt álló párhuzamos eljárások lefolytathatóságának minél nagyobb fokú zavartalanságát és méltóságát biztosító egyedül helyes megoldásnak a maga részéről azt tartja, ha az eljárások soron következő – tisztségelfogadó - szakaszában a választottbírói tisztségről történő lemondás lehetőségének alkalmazását a fenti indokok miatt mellőzi.

Felperes 2024. július 4-i észrevételeiben a korábbi előadásaihoz hozzáfűzte, hogy az alperes indítványai alapján megállapítható, hogy az alperes a jogállamiság alapelveit is megkérdőjelező módon a tárgyi eljárásban elvitatja a felperesnek azon jogát, hogy saját döntése szerint jelöljön

választottbírót. Az alperes megalapozott indokok hiányában próbálja megfosztani a felperest a bíróválasztás jogától, ráadásul úgy, hogy az általa jelölt választottbíró személy pártatlanságával kapcsolatban valós tényeken alapuló kételyek merülnének fel. Felperes azt állítja, hogy az alperes úgy gondolja, hogy a felperes nem jelölhet négy ügyben azonos választottbírót, de azt is gondolja, hogy ez a jogosultság az alperest megilleti. Az alperes ezen jogosultságok más mércével történő mérését a felek tekintetében nem indokolja, vélhetően azért, mert az alperes a választottbíróóság intézményére nem mint alternatív vitarendezési fórumra, hanem az alperes jogi- és/vagy gazdasági érdekeit érvényesíteni köteles intézményként tekint. Felperes álláspontja szerint ilyen alperesi magatartásnak vagy nézeteknek nem szabad teret engedni, elsősorban a Választottbíróóság méltósága, másodsorban a jogkeresők alternatív vitarendezési fórumokba vetett hite védelme érdekében.

Alperes a 2024. július 11-i észrevételeiben megismételte és hangsúlyozta a korábbi előadásait, miszerint igazolható kételyt ébreszt az a tény, hogy a felperes -immáron – öt ügyben jelölte ugyanazt a személyt választottbírónak, illetve elfogultságot eredményez és sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, ha a választottbíró korábban már világos meggyőződést alakított ki az ügyről.

Ezt követően az alperesi kizárási indítvánnyal kapcsolatban további nyilatkozat nem érkezett.

Indokolás

A Választottbíróóság Elnöksége abból indul ki, hogy a választottbíráskodás intézményét választó felek esetében egy nagyon gyakori motivációs faktor a választottbíráskodás bizalmi jellege. E bizalmi jellegnek több aspektusa is van. A választottbíróóság eljárása esetén nem az állam által vagy bármilyen más közjogi entitás által rendelt döntéshozó dönti el a felek jogvitáját, hanem a felek maguk választják ki, hogy ki járjon el az ügyükben. Az eljáró választottbírák kijelölése okán a felek bízhatnak abban, hogy olyasvalaki fogja eldönteni a jogvitájukat, akinek a szakmaisága, egy adott jogterületen való elmélyült jogi ismeretei, de akár egy adott gazdasági, kereskedelmi szektorban való tapasztalata iránt elismeréssel és bizalommal viseltetnek.

A Választottbíróóság Elnöksége nem osztja az alperes álláspontját, hogy objektív kételyt vet fel az ismételt választottbíró jelölés, amely egyéb indokok, kétségre okot adó körülmények nélkül önmagában is megkérdőjelezi a választottbíró pártatlanságát. Az sem tekinthető objektív kizárási oknak, hogy egy választottbíró részt vett korábban (hat évvel korábban) egy tanácsban egy olyan ügyben, ahol az alperes félként szerepelt. Önmagában az a tény, hogy a döntéshozatalban részt vett, nem teszi kétségessé a választottbíró pártatlanságát, csak ha az eljárása, magatartása, egyéb tény vagy körülmény kétséget vet fel a függetlenségével kapcsolatban. Az alperesi kifogás indokolásában kifejezetten szerepel, hogy „akkor vet fel objektív kételyt a választottbíró pártatlanságával kapcsolatban, ha az ügy szempontjából konkrétan releváns kérdéssel kapcsolatban a választottbíró korábban határozott meggyőződést alakított ki, illetve ha azt a

választottbíró nyilvánosságra is hozta bármilyen formában”¹⁵⁶ Mivel a nyilvánosságra hozatal tényét az alperes semmilyen formában nem igazolta, ez önmagában indokolja az alperesi állítás megalapozatlanságát azzal kapcsolatban, hogy a választottbíró olyan „határozott meggyőződéssel” bírna, amely a jelen ügy eldöntésénél az alperes indokolatlan hátrányát eredményezné. Az alperes maga is megfogalmazza, hogy „a pártatlanság hiányára hivatkozó félnek kell bizonyítania, hogy objektív módon igazolható az elfogultság, azaz a pártatlanság hiánya”¹⁵⁷. A szélesre vont, a szubjektív érzetre korlátozott kizárási indítványozási jogkör érvényesülése a kizárási indítványban megnyilvánult kétség objektív értelemben vett jogossága fokához képest aránytalan mértékben korlátozná a másik fél autonómiájának körébe tartozó szabad választottbíróválasztás gyakorlását. Ennek eltúlzott térnyerése a választottbírói eljárásban nem engedhető meg, mert mindez a választottbírói eljárás hatékonyságának csorbításával, a tisztességes eljáráshoz fűződő jogok sérelmével járna.

A három alkalommal történő jelölés kérdését mérlegelni kell az Elnökségnek. Ez minden ügyben egyedi körülmények alapján, egyedileg kell megtennie, a tényen kívül mérlegelve az egyéb pártatlanságot megkérdőjelező körülményt. Ilyet azonban az ügyek pusztá számán kívül a kizárást indítványozó fél nem hozott fel.

Jelen pillanatban összesen 5 (öt) ügyről van szó, ezek száma önmagában az Elnökség mérlegelése szerint még nem jelen pártatlanságot kétségbe vonó körülményt, azonban egy következő ügy esetében már az Elnökség akár dönthet máshogy is.

A Választottbírói Elnöksége nem zárja ki, hogy az IBA szabályzatánál szigorúbb etikai állásfoglalást, szabályzatot fogadjon el a 3.2.8 rendelkezéseinél szigorúbb szabályokkal, azonban jelen pillanatban ilyen nincsen.

Fenti összes körülmény mérlegelésével az Elnökség úgy döntött, hogy a kizárási indítvány nem alapos, ezért az elutasításra került.

Budapest, 2024. augusztus 15.

¹⁵⁶ Választottbíró kizárása iránti indítvány [6] pontja

¹⁵⁷ Választottbíró kizárása iránti indítvány [10] pontja.

2024.08.15-i Elnökségi határozat

(kizárási határozat)

A Választottbíróság Elnöksége a választottbíráskodásról szóló 2017. LX. törvény (Vbt.) 13-14. §-ai, valamint a Választottbíróság Eljárási Szabályzatának 28.§ (4) bekezdése alapján meghozta és a felekkel, illetve a kizárási indítvánnyal érintett választottbírákkal postai kézbesítés útján közli az alábbi

határozatot:

A Választottbíróság Elnöksége a Dr. B.M.-sal szemben előterjesztett kizárási indítványt **elutasítja.**

A Választottbíróság Elnöksége tájékoztatja a felperest, hogy a Vbt. 14. § (4) bekezdése alapján a döntés kézhezvételétől számított harminc napon belül kérheti, hogy a Vbt. 7. § (2) bekezdése szerint eljáró Fővárosi Törvényszék döntsön a kizárási indítvánnyal, azzal, hogy a végzés kézbesítéséig a választottbírósági tanács – a kizárási iránti indítvánnyal érintett választottbírókat is beleértve – folytathatja az eljárást és határozatot hozhat.

Indokolás:

Előzmények:

Felperes a Választottbíróságra 2024. április 2-án beérkezett keresetében kereskedelmi ügynöki szerződés megszűnésével összefüggő kiegyenlítés megfizetését kérte.

Alperes 2024. május 13-i kérelmében Dr. B.M.-t jelölte választottbírául, akivel szemben a felperes 2024. június 9-én kizárási indítványt terjesztett elő.

Felperes kizárási indítványában hangsúlyozta, hogy a választottbíró köteles feltárni az ügygel összefüggésben felmerült tény, körülményt, amely alapján pártatlanságához és függetlenségéhez bármely kétség férhet. Felperes beadványában részletes kimutatást adott arról, hogy több választottbírósági ügyben Dr. T.E. ügyvéd Dr. B.M.t jelölte választottbíróként, ezzel párhuzamban bemutatta, hogy mindkettőjük a PPKE Deák Ferenc Intézetében oktatói beosztásban vannak.

A Vbt.13. § (1) bekezdése alapján, *akit választottbíróként történő kijelölésével kapcsolatban megkeresnek, köteles feltárni azokat a körülményeket, amelyek jogos kétséget ébreszthetnek pártatlansága vagy függetlensége tekintetében. A választottbíró a kijelölésétől kezdődően az eljárás a során végéig köteles haladéktalanul feltárni a felek előtt minden ilyen körülményt.*

Ugyanezen jogszabályhely (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a választottbíró ellen abban az esetben lehet kizárás iránti indítványt előterjeszteni, ha olyan körülmények állnak fenn, amelyek jogos kétséget ébresztenek pártatlansága vagy függetlensége tekintetében, vagy ha nem rendelkezik a felek megállapodása szerint szükséges szakképzettséggel vagy más jellemzővel. A fél által kijelölt vagy azon választottbíró ellen, akinek a kijelölésében részt vett, csak olyan okból élhet kifogással, amely a kijelölést követően vált előtte ismertté.

A Vbt. 14. § (2) bekezdése szerint a felek kizárási eljárásra vonatkozó megállapodása hiányában annak a félnek, aki a választottbíró ellen kizárás iránti indítvánnyal kíván élni, az indítvány indokolását is tartalmazó írásbeli nyilatkozatát attól a naptól számított tizenöt napon belül kell a választottbírószághoz megküldenie, amikor az indítványt megalapozó körülmény előtte ismertté vált.

Figyelemmel arra, hogy az alperes által választottbíróként jelölt személy pártatlan és független választottbíróvá válásának akadályáról 2024. június 3. napján szerzett a felperes tudomást, így a határidő megtartott.

Az ESZ 22. § (1) bekezdésének alapján a választottbíró a jelölést az ESZ mellékletét képező, választottbírói jelölést, illetőleg kijelölést elfogadó nyilatkozat aláírásával és a választottbírószághoz történő benyújtásával fogadja el, azzal, hogy az elfogadó nyilatkozatban foglaltak valóságát a választottbíró az eljárás teljes tartama alatt szavatolja és az azokban bekövetkező és az eljárásra kihatással járó változásokat a választottbírószághoz tanács, a felek és a Választottbírószághoz előtte feltárja.

Az ESZ mellékletét képező minta alapján a választottbíró a (ki)jelölést azzal a kapcsolódó, alternatív módon megteendő nyilatkozatokkal fogadhatja el, hogy

a) Kijelentem, hogy pártatlan és a felektől független vagyok, és az is kívánok maradni. Nincs tudomásom semmilyen olyan korábbi vagy jelenlegi körülményről, amely az ügyben való pártatlanságomat és/vagy függetlenségemet érintené. Amennyiben az eljárás során a későbbiekben ilyen körülmény jut tudomásomra, azt haladéktalanul bejelentem a feleknek és a választottbírószághoz tanács többi tagjának, illetőleg egyesbíróként eljárva a

Választottbírószághoz.

b) Kijelentem, hogy pártatlan és a felektől független vagyok, és az is kívánok maradni.

Mindemellett feltárási kötelezettségemet szem előtt tartva az alábbi (i) a felekhez fűződő korábbi vagy jelenlegi szakmai, üzleti vagy egyéb kapcsolat(ok)ra ill. (ii) egyéb körülmény(ek)re hívom fel a figyelmet:

A b) pont alatti nyilatkozatban a jelölt/kijelölt választottbíró nemcsak jogosult, de köteles is feltárni az ügygel összefüggésben felmerült minden olyan körülményt, amely alapján pártatlanságához, függetlenségéhez bármely kétség férhet.

Felperes szerint a fentiek alapján megállapítható, hogy a felperes által a korábban folyamatban volt és a jelenleg folyamatban lévő eljárásokban bírónak jelölt személyek, valamint a folyamatban lévő eljárásokban a felperes képviselőjét ellátó jogi képviselő szoros együttműködésben, azonos intézményben dolgoznak, egymással napi kapcsolatban vannak, közöttük az egyeztetések folyamatosak, sőt VB/2... számú eljárásban bírónak jelölt személy a VB/2..., VB/2..., és a VB/2... számú eljárásokban bírónak jelölt személlyel, úgyszintén az alperes jogi képviselőjével alá-fölé rendeltségi jogviszonyban is van. Emellett az alperes a VB/2... és a VB/2... számú eljárásban ugyanazon személyt jelölte bírónak.

Magyarország Alaptörvényének, úgyszintén a Vbt és az ESZ hivatkozott szabályai a választottbírói függetlenségre, azaz a választottbíró ítélezési tevékenységére, annak egészére vonatkoznak.

Mivel a bírónak mindenkitől – más bírótól is – függetlennek kell lennie, így felperes álláspontja szerint az egy tanszéken történő, alá-fölérendeltségi viszonyt is magában foglaló munkavégzés, valamint a felsorolt egyéb körülmények alapján Dr. B.M. és Dr. B.D. vonatkozásában a függetlenség és pártatlanság követelményei nem állnak fenn. A választottbíróknak ugyanis nem csak pártatlannak kell lenniük, hanem pártalannak is kell látszaniuk. A választottbíró csak akkor tehet olyan tartalmú nyilatkozatot, hogy „nem elfogult, amennyiben elfogultságának látszatán sem eshet csorba.

Felperes kijelentette, hogy az alperes által bírónak jelölt személyek vonatkozásában megállapítható, hogy döntésük kétséget kizáró módon befolyásolható, hiszen az alperes által jelölt személyek és az alperes jogi képviselő között szoros munkakapcsolat alkalmas az alperes által jelölt bírók befolyásolására, illetve annak a döntéshozatali folyamatban jelentős szerepe lehet. Amennyiben tehát a választottbírói megkívánja őrizni pártatlanságát és függetlenségét látszatát is – annak ténye nem lehet ugyanis kérdéses – úgy kizártnak kell tennie olyan bírónak az eljárását, akinek kapcsolatrendszere gyanút ébreszt a függetlenségében rejlő garancia megléte iránt.

Az International Bar Association (továbbiakban: IBA) által elfogadott, az összeférhetlenségre vonatkozó iránymutatásaira is figyelemmel (IBA irányelve on Conflicts of Interest in International Arbitration 2014, (a továbbiakban: IBA irányelv), a II. rész 3. pontja un. Orange List, azaz narancssárga lista részletezi az elfogultsági csoportokat. A narancssárga lista esetében a választottbíró közzéadási kötelezettsége fennáll, de valamelyik félnek kifejezetten kezdeményezni kell a kizárási eljárást, azaz elfogultsági indítványt kell beterveznie. A narancssárga listából az ügy szempontjából kiemelendő az alábbi esetkörök:

- kapcsolat egy választottbíró és egy másik választottbíró vagy jogi képviselő között,
- más körülmények.

A Kúria Gfv. 30.099/2011/7 számú határozata rögzíti, hogy:

Az egy tanszéken való munkavégzés olyan szoros kapcsolatnak minősül, amely szükségessé teszi a feltárást, mégpedig azért, hogy a felek maguk dönthessenek a választottbírák személyéről. Minden egyes esetben tehát külön kell megítélnie a választottbíróknak, hogy feltárja-e, fel kell-e tárnia kapcsolatát a másik választottbíróval, illetve a felekkel, azok jogi képviselőivel.

IBA irányelve a jogos kétely fogalmára az alábbi definíciót adja az I.rész (2) pontjának c) alpontjában. A kételyek jogosak, ha egy észszerű és a megfelelő információkkal rendelkező harmadik személy arra a következtetésre jutna, hogy a választottbíró más tényezők motiválják döntése meghozatalában, mint az ügy érdeme azon módon amiképpen azt a felek előadják. Az IBA irányelv alapvetően objektív módon próbálja a jogos kétely fogalmát meghatározni, hiszen ismételten a megfelelő információkkal rendelkező harmadik személy példáját említi. Ugyanakkor az objektivitás némiképpen viszonylagossá válik abban a tekintetben, hogy a meghatározás szerint a kétely akkor jogos, ha egy megfelelő információkkal rendelkező harmadik személy arra a következtetésre jut, hogy fennáll valószínűsége annak, hogy a választottbíró egyéb tényezők is befolyásolják döntésében, mint az ügy, abban a formában, ahogyan azt a felek előadják.

A Legfelsőbb Bíróság nem értett egyet az elsőfokú bíróság álláspontjával abban, hogy az egy tanszéken való munkavégzés alapjául szolgáló jogviszonyok (munkaviszony és megbízotti jogviszony) különbözősége miatt egy objektív szemlélőben nem merülhetnek fel jogos kétségek a választottbíró függetlensége tekintetében.

IBA irányelv általános rendelkezései egyértelműen meghatározza az érdekkonfliktus fogalmát. Az I. rész (2) pontjának a) alpontja szerint a választottbírónak a kijelölést nem szabad elfogadnia, vagy amennyiben a választottbírói eljárás már megkezdődött, le kell mondania tisztségéről, amennyiben bármilyen kételye merül fel függetlensége vagy pártatlansága vonatkozásában.

Dr. B.M. 2024. június 17-i elfogadó nyilatkozatában úgy nyilatkozott, hogy pártatlan és független, és több feltárást tett az ügyvédi irodája és az alperes múltbeli kapcsolatáról, az alperes képviseletében eljáró ügyvédi iroda egyik ügyvédjéhez fűződő kapcsolatáról, az ELTE ÁJK Jogi Továbbképző Intézetében folytatott oktató tevékenységéről, illetve az ott szintén oktatási tevékenységet folytató alperest képviselő ügyvédi iroda munkatársaihoz fűződő munkakapcsolatról, valamint a Választottbírói eljárás előtt Vb/24019, Vb/24022, és Vb/24023, sz. alatt folyamatban levő választottbírói ügyekben történt jelölésekről.

Dr. B.M. 2024. június 20-i nyilatkozatában hangsúlyozta, hogy a felperes kizárási indítványát még azelőtt előterjesztette, hogy ő az elfogadó nyilatkozatát benyújtotta volna, ezért a feltárási kötelezettség sérelme fogalmilag fel sem merülhet.

Dr. B.M. kiemelte, hogy közöttük és Dr. T.E. ügyvéd között semmilyen alá-fölérendeltségi kapcsolat nincs, személyesen egy bemutatkozás erejéig találkoztak. Mindketten a szakjogászképzésben oktatnak, de az oktatók nincsenek napi kapcsolatban egymással, az oktatók megbízásos konstrukcióban, mintegy mellékállásban látják el ezt a tevékenységet. A szakjogászképzésen történő oktatás semmilyen érdemi kapcsolatot nem jelent az azonos továbbképző intézményben oktatók között. A bírói gyakorlat értelmében önmagában az azonos egyetemen való oktatás még feltárási kötelezettség alá sem esik. Ezért a kizárási indítvány nem foghat helyt.

Dr. B.M. kifejtette, hogy álláspontja szerint a felperes tévesen értelmezi a nemzetközi és magyar gyakorlatban is irányadónak tekintett IBA Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration iránymutatását, amikor azt állítja, hogy a narancssárga lista „elfogultsági csoportokat” takarna. A narancssárga lista olyan eseteket takar, amelyekben a választottbírónak feltárási kötelezettsége van, azonban nem áll fenn - még csak vélelmezetten sem - kizárási ok. Az

elfogultsági okokat a vörös lista tartalmazza. Az azonos jogi továbbképző intézetben történő oktatás esetében még csak feltárási kötelezettség sem áll fenn.

Alperes 2024. június 24-i észrevételeiben a felperes kizárási indítványának az elutasítását kérte, mert a kizárási indítvány megalapozatlan, valótlan tényállásokon alapul és az azokból levont következtetések is tévesek. Tény az, hogy az alperesi jogi képviselő partner tagja és az alperes által jelölt választottbíró az Intézet megbízott vendégoktatói, viszont az Intézet összesen 327 ilyen oktatóval áll jogviszonyban, ez a tény nem alapozza meg a felperes kizárási indítványát.

Felperes 2024. július 4-i észrevételeiben megismételte érveit, és hangsúlyozta, hogy az azonos intézményben oktatás révén az alperes által bírónak jelölt személy döntése nyilvánvalóan befolyásolható.

Alperes 2024. július 11-i észrevételeiben megismételte, hogy a felperesi indítvány alaptalan, és a felperesnek lett volna kötelessége, hogy a kizárási indítványa körében előadott tényeket bizonyítsa.

Ezt követően a felperesi kizárási indítvánnyal kapcsolatban további nyilatkozat nem érkezett.

Indokolás

Az IBA hivatkozott instrumentuma a Választottbírószágot döntésében formálisan nem köti, azt azonban saját etikai szabályzat híján általában és részben figyelembe veszi.

Az Orange List olyan eseteket sorol fel, melyeket a választottbírónak a felek felé fel kell tárnia, akik dönthetnek, hogy a feltárás alapján élnek-e kizárási indítvánnyal a választottbíró ellen, majd azt követően dönthet adott esetben a Választottbírószág, hogy az adott körülmény kétségeket ébresztenek-e a választottbíró pártatlansága kapcsán.

Az adott ügyben a feltárási kötelezettség teljesítése nem releváns, mert a kizárási indítvány a feltárási nyilatkozatot is tartalmazó bírói elfogadó nyilatkozat beérkezése előtt született, tehát a kérdéses körülményekről a kizárást indítványozó félnek tudomása volt.

Két körülményt kellett különösen az Elnökségnek megvizsgálnia: az esetleges alá-fölérendeltségi viszonyt, mint függetlenséget és pártatlanságot megkérdőjelező körülményt, valamint az azonos tanszéken tevékenykedést és hasonló emberi-szakmai összefonódást mint pártatlanságra vonatkozó esetleges kételyt.

Az összes beérkezett irat tanulmányozása után az Elnökség nem talált alá-fölérendeltséget kétséget kizáróan igazoló bizonyítékot, ennek tényét az érintettek vitatták is. Így ezt az Elnökségnek nem kellett értékelnie, nem volt a kizárást megalapozó körülmény.

Az összes beérkezett irat tanulmányozása után az Elnökség nem talált azonos tanszéken tevékenykedésre vagy szoros emberi-szakmai összefonódást kétséget kizáróan igazoló bizonyítékot, ennek tényét az érintettek vitatták is. Így az azonos tanszéken való tevékenykedést,

melynek széles körű választottbírói/állami bírósági irodalma van, az Elnökségnek nem kellett értékelnie, nem volt a kizárást megalapozó körülmény megállapítható.

A Választottbírói Elnöksége elvi érveléssel emeli ki, hogy az azonos egyetemi tanszéken (nem intézetben) való tevékenykedést a választottbírói tanács két tagja esetében vagy az egyik választottbíró és az egyik az ügyben képviselő jogi képviselő (nem a képviseletet ellátó ügyvédi iroda egyik tagja) esetében már aggályosnak találná, bár természetesen az ügy összes körülményeit is mérlegelnie kell.

Fenti összes körülmény mérlegelésével az Elnökség úgy döntött, hogy a kizárási indítvány nem alapos, ezért az elutasításra került.

Bírósági határozatok

A Kúria Gfv.VI.30.078/2024/4.
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete
(*érvénytelenítési eljárás*)

A tanács tagjai: Dr. Simonné dr. Gombos Katalin a tanács elnöke

Dr. Tibold Ágnes előadó bíró

Dr. Döme Attila bíró

Dr. Farkas Antónia bíró

Dr. Madarász Anna bíró

A felperes: ...

A felperes képviselője: Dr. Földvári L. Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Földvári L. ügyvéd)

Az alperes: ...

Az alperes képviselője: Nagy és Trócsányi Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Nagy Péter ügyvéd)

A per tárgya: választottbírósági ítélet érvénytelenítése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó felek: felperes

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Fővárosi Törvényszék 9.G.41.723/2023/7. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 3.810.000 (hárommilliónyolcszázötvenezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az alperes mint megrendelő és a felperes mint vállalkozó 2017. augusztus 1-én vállalkozási szerződést kötöttek egy irodaház generálkivitelezésére. A felek – kötbérterhes részhatáridők mellett – a végteljesítési határidőt 2018. december 20-ában állapították meg. A teljes vállalkozói díj 12.259.279 EUR volt. A megállapodásnak a jogvita szempontjából releváns rendelkezései szerint a vállalkozói díj kifizetése kizárólag a vállalkozó szerződésszerű és maradéktalan teljesítése esetén, a megrendelő által kiadott teljesítésigazolóson alapuló számla alapján történik. A teljesítési véghatáridő túllépése esetén a vállalkozó minden késedelmes nap után a teljes nettó vállalkozói díj 0,5%-át, azonban maximum a teljes nettó vállalkozói díj 20%-át köteles a megrendelő részére késedelmi kötbér címén megfizetni. A megvalósítási idő meghosszabbítása esetén a vállalkozó a vállalkozói díjat meghaladó költségigényt nyújthat be az igazolt költségei alapján, amely azonban nem haladhatja meg a napi 300 EUR összeget. A megrendelő írásban jogosult pótmunkát megrendelni, amelyet a vállalkozó köteles elvégezni. Rögzítették a pótmunka elszámolásának alapját, valamint azt, hogy a szerződött teljesítés 10%-ára vonatkozó, vagy 10%-nál kevesebb pótmunka megrendelése a szerződés szerinti határidőket nem módosítja, amennyiben a megrendelő a pótmunkát észszerű határidőn belül rendeli meg. A felek a szerződésből eredő jogviták rendezésére kikötötték a M.... K....i és I.... mellett működő Állandó Választottbíróság (a továbbiakban: Választottbíróság) kizárólagos illetékességét.

[2] A felek a szerződést két alkalommal módosították, amelyek azonban nem érintették a teljesítési véghatáridőt. Az alperes 2019. szeptember 2-án az ingatlan egy részét birtokba vette. Az építésügyi hatóság 2019. szeptember 26-án szemlét tartott az ingatlanban, ekkor szemrevételezéssel megállapította, hogy az épület az engedélynek megfelelően elkészült, majd 2019. október 31-én a használatbavételi engedélyt megadta.

[3] A felek a kivitelezéssel kapcsolatos jogvitájukkal összefüggésben 2020. április 1-én Egyezségi Megállapodást kötöttek, amely azonban mindkét fél részéről jogfenntartó nyilatkozatot is tartalmazott.

[4] Az alperes – felperesként – a Választottbíróságon előterjesztett keresetében a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:186. §-a alapján 2.451.856 EUR késedelmi kötbér és annak 2019. január 29-től esedékes késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni jelen per felperesét. A kereseti tényállítás szerint a felperes részéről a teljesítésre a szerződésben rögzített véghatáridőhöz képest 468 nappal később, csak 2019. április 1-én került sor.

[5] A felperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte, egyben viszontkeresetet terjesztett elő. A végső formájában fenntartott viszontkeresetében pótmunka címén a Ptk. 6:244. § (2) bekezdése és 6:245. § (1) bekezdése alapján 319.488,18 EUR és késedelmi kamata, valamint a Ptk. 6:150. §-a alapján többletköltség címén 1.543.335,71 EUR és késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

[6] A Választottbíróság ítéletében kötelezte a felperest (a választottbírósági eljárásban alperest), hogy fizessen meg az alperesnek (a választottbírósági eljárásban felperesnek) 2.421.965 EUR késedelmi kötbért és ennek 2019. január 29-től esedékes kamatát. Kötelezte az alperest (a választottbírósági eljárásban felperest), hogy fizessen meg a felperesnek (a választottbírósági

eljárásban alperesnek) 15.710 EUR vállalkozói díjat pótmunka címén és ennek 2018. december 20-tól esedékes késedelmi kamatát. Ezt meghaladóan a keresetet és a viszontkeresetet elutasította.

[7] A Választottbíróság a teljesítés időpontja tekintetében rögzítette, hogy a peres felek által csatolt, egymásnak jelentős mértékben ellentmondó, többnyire a felek egyoldalú felkérése alapján, a másik fél bevonása nélkül készült szakvéleményeket, köztük a T... S... S... (a továbbiakban: T...) által adott szakvéleményeket ugyan figyelembe vette, de ezekre nem tudta alapozni az ítéletét, ezért igazságügyi szakértő kirendelését tartotta indokoltnak. A beszerzett igazságügyi szakértői véleményt megalapozottnak, ellentmondásmentesnek és hiánytalannak találta.

[8] A Választottbíróság hangsúlyozta, hogy a felek a szerződésben hibátlan, hiánytalan, elsősztályú minőségű teljesítésben állapodtak meg, ami eltér a Ptk. 6:247. § (3) bekezdésében írtaktól. A szerződés rendelkezéseit értelmezve megállapította, hogy aszerint bármilyen – akár használatot akadályozó, akár nem akadályozó – hiba esetén nem lehet megállapítani, hogy a kivitelező teljesített.

[9] A Választottbíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján tényként állapította meg, hogy az alperes részéről az irodaház birtokbevétele még nem jelentette a felperesi teljesítést. A felek nyilatkozatai alapján arra az álláspontra helyezkedett, hogy a teljesítés joghatásai az Egyezségi Megállapodás megkötésének napján, vagyis 2020. április 1-én álltak be, ami a felperes részéről 468 napos késedelmet eredményezett.

[10] A beszerzett igazságügyi szakvélemény alapján rámutatott, hogy a felperes által hivatkozott körülmények túlnyomó részben nem indokolták a kivitelezői késedelmet. Ha volt is akadályozó hatásuk, azok megfelelő kivitelezői munkaszervezéssel, átszervezéssel és az ütemezés szerinti munkavégzéshez szükséges munkaerő folyamatos biztosításával kompenzálhatók és kompenzálandók lettek volna. Mindezek alapján megállapította, hogy a munka megrendelésétől a tervek szolgáltatásáig terjedő időt, vagyis 279 napot lehet kimentett késedelemnek tekinteni. Ez alapján 207 nap ki nem mentett késedelem volt megállapítható a felperes terhére. A Választottbíróság rögzítette, vitatott lehetne, hogy az átalánydíjas, ún. F.-O.. tervek késedelmes szolgáltatásából eredő kimentett késedelem a teljes szolgáltatásra vonatkoztatható-e, vagy csak a F.-O... munkákra, ám ez a kérdés jelentőségét veszti, ha a teljes késedelmet vetjük össze a kimentett késedelemmel. A teljes kimentett időszakot a teljes vállalkozási teljesítményre vonatkoztatva is jelentős időtartamú, 207 napos ki nem mentett késedelem marad fenn, ami messze meghaladja a kötbér maximum eléréséhez szükséges időtartamot. Megalapozott ezért a felperesnek a kötbér maximumára vonatkozó igénye. A kötbér összegének megállapítása során alaposnak találta a felperes ellenkérelmében írtakat, amely szerint a kötbérszámítás alapja 12.109.827 EUR. Ennek az összegnek a 20%-a teszi ki a kötbér szerződés szerinti maximumát, amelynek mérséklésére – a felperesi érvekkel szemben – nem látott alapot.

[11] A Választottbíróság a viszontkeresettel érvényesített pótmunka ellenértékével összefüggésben kiemelte, hogy az lényegében a parkolóház szerkezet-megerősítési munkáinak díját jelentette. A beszerzett szakvélemény alapján megállapította, hogy az utólagosan megrendelt, a tervmódosítás miatt szükségessé váló munkát a felperes elvégezte, amelynek értéke 60.545,20 EUR. Ebből az alperes 44.834,73 EUR-t megfizetett, így a fennmaradó 15.710 EUR megfizetésére köteles. Ezt meghaladóan nem látott megállapíthatónak a felperes által elvégzett további pótmunkát, ezért a felperes további díjigényét elutasította. Teljes egészében elutasította viszont a felperesnek a

meghosszabbodott teljesítési idő miatt felmerülő többletköltség-igényre alapított viszontkeresetét arra hivatkozással, hogy a felperes a késedelem teljes idejére a felelősségét nem tudta kimenteni. Indokolása szerint megrendelői mulasztás semmilyen többletköltséget nem okozhatott a kivitelezőnek.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[12] A felperes keresetében a választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény (a továbbiakban: Vbt.) 47. § (1) bekezdése, a (2) bekezdés *a)* pont *ad)* alpontja, valamint *b)* pont *bb)* alpontja alapján a Választottbíróság ítéletének érvénytelenítését kérte arra hivatkozással, hogy a Választottbíróság eljárása jogszabálysértő volt, valamint az ítélet a magyar közrendbe ütközik. Az előbbi kapcsán előadta, hogy a választottbírói ítélet indokolása súlyosan hiányos, megállapításai iratellenesek és magának az ítélet megállapításainak is ellentmondanak. Mindez pedig alkalmas a felperes Alaptörvény XXIV. cikkében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogának és a Választottbíróság Eljárási Szabályzatának (a továbbiakban: Eljárási Szabályzat) 31. § (3) bekezdésben foglalt egyenlő bánásmódhoz való jog garanciális követelménye sérelmének megállapítására. Érvelése szerint a Választottbíróság a kereseti kérelem és viszontkereseti kérelme körében előadott jogi érvelését teljes mértékben mellőzte, és annak indokai az ítéletből nem derülnek ki. Az ítélet jogi indoklása – a Vbt. 44. § (2) bekezdésének, valamint az Eljárási Szabályzat 44. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt indoklási kötelezettségének sérelmét jelentő módon – ugyanis mindössze 5 oldal, amely egy ilyen összetett és jelentős mennyiségű peranyaggal bíró perben önmagában is kirívóan kevés. Az ítélet sérti továbbá a jogbiztonságot, hiszen a Választottbíróság döntését az irányadó kúriai joggyakorlattal ellentétes módon alakította ki úgy, hogy az eltérését vagy egyáltalán nem, vagy csak nagyon röviden indokolta. Mindemellett a Választottbíróság figyelmen kívül hagyott kógens jogszabályi rendelkezéseket is.

[13] A kereseti tényállítás szerint a Választottbíróság arra az ügy érdemére is kiható, súlyosan iratellenes alapfelvetésre alapozta ítéletét, hogy a per kimenetele szempontjából nincs jelentősége annak, miszerint a felperes szolgáltatása (így annak S...&C... és a 2018. augusztus 15-ig megrendelt F...O.. munkarészei) jogilag oszthatatlannak minősül. Ennek pedig a kimentés szempontjából van jelentősége, hiszen, ha az egyik munkarész késedelmes teljesítése alól kimenti magát a vállalkozó, akkor a jogilag oszthatatlan szolgáltatás késedelmét kimenti. Figyelemmel erre, a Választottbíróságnak azt kellett volna megállapítania, hogy a szolgáltatás jogi oszthatatlanságára is figyelemmel a teljesítési határidő 2018. december 20-ról 2019. szeptember 25-re módosult. Ennek pedig döntő jelentősége van a késedelemben esés, és az ahhoz szorosan kapcsolódó késedelmi kamatfizetési kötelezettség szempontjából. Ennek vizsgálatát a felperes szerint a Választottbíróság elmulasztotta, amely az eljárási szabályoknak az ügy érdemére kiható súlyos megsértését jelenti.

[14] A felperes a keresetében részletesen idézte a vállalkozási szerződések teljesítésével kapcsolatos bírói gyakorlatot. Rámutatott arra, hogy a Ptk. 6:247. § (4) bekezdése és a PJD 2021.30. számon közzétett döntés alapján a Választottbíróságnak meg kellett volna állapítania, hogy a vállalkozó késedelme az épület tényleges birtokbavételével, használatbavételével még akkor is megszűnik, ha a megrendelő egyébként hiba- és hiánymentes teljesítést várt el, amire tekintettel az átadás-átvételi eljárást nem folytatta le. A Választottbíróság jogsértő módon, alapos és érdemi

indoklás nélkül tért el a Ptk. 6:247. § (3)-(4) bekezdéseinek a PJD2021.30. számú döntésében foglalt jogértelmezésétől.

[15] A felperes hivatkozott arra is, hogy a Választottbíróság az irányadó joggyakorlat figyelmen kívül hagyásával, alaptalanul utasította el felperesnek a Ptk. 6:188. §-án alapuló kötbér mérséklésére irányuló kérelmét. Megítélése szerint súlyosan közrendbe ütköző (sérti a kötbér teljesítést ösztönző és kárátalány jellegű polgári jogi funkcióját) az, hogy a felperest az ítélet annak ellenére kötelezte kötbér megfizetésére, hogy a kimentett késedelmét követően teljesített, az alperes az irodaházat birtokba vette, az alperesnek a késedelemből kára nem származott; sőt az irodaház használatával már 2019 szeptemberétől kezdve bevételre tett szert, míg a felperesnek a pótmunkákból és a teljesítési idő meghosszabbodásából jelentős kára származott.

[16] A Választottbíróság jogsértő módon járt le akkor is, amikor a teljesítésigazolási szakértői szervről szóló 2013. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: TSZSZ tv.) és a végrehajtási rendeletének figyelmen kívül hagyásával, a T.. szakvéleményei értékelésének mellőzésével hozta meg a döntését. A felperes álláspontja szerint a Választottbíróság kötelezettsége lett volna az egymással ellentétes T.. szakvélemények és a kirendelt szakértő véleménye közötti ellentét feloldása, vagy legalábbis az ellentétes szakvéleményekről kialakított álláspontjának indokolása. Az ezzel ellentétes magatartása és mulasztása a választottbírósági eljárás és közvetve a közrend sérelmét eredményezte.

[17] A felperes kifejtette, a Választottbíróság a viszontkereseti kérelmeit iratellenesen és hiányosan bírálta el, ami összességében – annak közrendbe ütközése és az eljárásjogi szabályok megsértése okán – megalapozza az ítélet érvénytelenségét. A Választottbíróság a pótmunkadíjra vonatkozó viszontkereseti kérelmét a kérelmen túlterjeszkedve bírálta el, ugyanis a felperes viszontkereseti kérelme a parkolóház „A” oldali munkáira vonatkozott, ezzel szemben a Választottbíróság a kirendelt szakértő véleményére alapozva a parkolóház „B” oldalán elvégzett szerkezetmegerősítési munkák ellenértékét ítélte meg a felperesnek. Mindemellett pedig nem ismertette és nem is vizsgálta a felperes valós, „A” oldali pótmunkák összecszerúsége körében előadott érvelését. A felperes hangsúlyozta, hogy a Vbt. 44. § (2) bekezdése alapján a Választottbíróságot indokolási kötelezettség terheli, amely nem szűkíthető le kizárólag a tanács által jelentősnek tartott kérdésekre, hanem ki kell terjednie minden, a felek kereseti/viszontkereseti kérelmeiben előadott tényre, bizonyítékra és jogi érvelésre.

[18] A felperes állította, hogy a Választottbíróság a felperesnek a teljesítési idő meghosszabbodásán alapuló viszontkereseti kérelmét iratellenesen és csak részben bírálta el. A Választottbíróság ítéletében önmagának és a rendelkezésre álló iratoknak is ellentmondva értékelte azt a tanács által is elfogadott körülményt, hogy a felperes a jogilag oszthatatlan munkákat érintő késedelmeiből 279 napot kimentett. Ezen időszakra a felperes megalapozottan terjesztette elő többletköltség igényét. E körülmény vizsgálatának elmulasztása a viszontkereseti kérelem elbírálásának a hiányosságát vagy legalábbis a viszontkereseti kérelem elutasítása körében az indoklási kötelezettség elmulasztását eredményezi. A felperes érvelt azzal is, hogy az összecszerúség körében az érvénytelenség vizsgálata elmaradt, hiszen a felperesnek az eljárás során kifejtett álláspontja szerint a vállalkozási szerződésnek az a rendelkezése, amely a vállalkozó által elszámolható többletköltséget 300 EUR/napban maximalizálta, jóerkölcsbe ütközik és ekként érvénytelen.

[19] A felperes az egyéb jogsértések körében hivatkozott a választottbírósági ítéletben az indokolatlanul rövid teljesítési határidő megállapítására és az alperes javára a perköltség részeként

megállapított ügyvédi munkadíjra, végül arra, hogy sérült az eljárás titkossága, ugyanis az egyik tárgyalási napon olyan személy is részt vett, akinek a tárgyaláson való részvételéhez a felperes nem járult hozzá.

[20] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

A felülvizsgálni kért jogerős ítélet

[21] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Megállapítása szerint a Választottbíróságnak – a bíróság által felülbíráható körben – az eljárási szabályok megtartásával lefolytatott eljárásban meghozott ítélete nem ütközik a magyar közrendbe, nem ellentétes a felek megállapodásával és a törvény kötelező rendelkezéseivel. Rámutatott, hogy a felek nyilatkozatainak esetleges téves értelmezése miatt helytelen választottbírósági ítélet ez okból az érvénytelenítés iránti perben nem bírálható felül akkor, ha a Választottbíróság a keresettel és a viszontkeresettel érvényesített jogról határozott. Szintén nem képezhetette a felülbírálat tárgyát az, hogy megalapozott-e a Választottbíróság által megállapított tényállás és mennyiben teljesítette indokolási kötelezettségét. E mulasztások jellegüknél fogva egyébként sem eredményezhetik a választottbírósági ítéletnek a magyar közrendbe ütközését. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a Választottbíróság ítélete az állított tényeket, a bizonyítékokat, az indítványokat értelmezte és értékelt. Nem állapítható meg, hogy a választottbírósági ítélet indokolása súlyosan hiányos lenne, megállapításai iratellenesek lennének, illetőleg a határozat önmagának is ellentmondana. Az ítélet indokolása akkor minősülhet hiányosnak, ha abból a felek nyilatkozatai alapján azonosított jogvita keretei nem olvashatók ki, a jogvita eredménye nem tűnik ki, a jogerő jogi hatályának tartalma nem azonosítható, illetve nem vonatkoztatható a keresettel, viszontkeresettel érvényesített jogra. Az, hogy a választottbírói döntés egyes tényeket és jogi érvelést elfogad, míg másokat mellőz, nem érvénytelenítési ok. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes eljárás követelménye a rendes bíróságok, és nem a Választottbíróság által lefolytatott eljárásokkal szemben támasztott alkotmányos követelmény.

[22] Az elsőfokú bíróság a Vbt. 47. § (2) bekezdés *b*) pont *bb*) alpontjával kapcsolatban hangsúlyozta, hogy a választottbírósági ítélet nem ütközik a magyar közrendbe önmagában amiatt, ha az anyagi jogszabállyal ellentétes, vagy ha a Választottbíróság az eljárása során megsértette az eljárási szabályokat. A Vbt. 47. § (2) bekezdés *b*) pontjában nevesített érvénytelenítési okok nem a felek relatív hatályú anyagi jogviszonyában jelentkező konkrét jogsérelmeit orvosolhatják. A magyar közrendbe ütközés megállapítása egyrészt az alkalmazott, másrészt a feltétlen alkalmazás követelményét sértve mellőzött jog ütközését, az állam és az államot alkotó közösség ilyen módon beálló jelentős sérelmét nyilvánítja ki.

[23] Az elsőfokú bíróság rámutatott, hogy a Választottbíróság a jogvita elbírálása során a belföldi jogfelfogás erkölcsi alapjaival össze nem egyeztethető külföldi jogot nem alkalmazott, a belföldi jogot nem ruházta fel olyan értelmezéssel, amellyel a feltétlen alkalmazását megkövetelő magyar jogi norma rendeltetését vonta volna kétségbe. A szerződéses jogvitát az alapvetően belföldi jog alkalmazásával eldöntő ítélet a tartalma miatt nem ütközik a magyar közrendbe. Kiemelte, hogy az Eljárási Szabályzat 31. § (3) bekezdésben foglalt egyenlő bánásmódhoz való jog garanciális

követelményének a megsértése megalapozhat eljárási szabálysértést, de az ítéletnek a magyar közrendbe ütközését nem eredményezheti.

[24] Az elsőfokú bíróság megítélése szerint a jogvita tárgyává tett választottbírósági ítélet tartalma nem sérti a jogbiztonságot. A Választottbíróságnak nem a Kúria által irányított egységes joggyakorlatra alapítva kell meghozni döntését. A korlátozott precedensrendszer szabályai a Választottbíróságot akkor kötötték volna, ha ezt a felek a választottbírósági szerződésükkel előírták volna. Az pedig szintén nem kötelezettségzegés, hogy döntését a fél megítélése szerint röviden indokolta meg. Az ítélet jogi indokolásából az sem állapítható meg, hogy a Választottbíróság figyelmen kívül hagyott volna kógens jogszabályi rendelkezéseket, bár egy anyagi jogszabályt esetlegesen sértő ítéleti döntés sem indokolhatja érvénytelenítést.

[25] Az elsőfokú bíróság kiemelte, a Választottbíróság kompetenciájába tartozik annak a megítélése, hogy a jogvita eldöntése érdekében – a rendelkezésre álló bizonyítékok mellett – szükségesnek ítéli-e meg szakértő kirendelését. A szakértői bizonyítás során elkövetett esetleges eljárási szabálysértések az érvénytelenítési perben nem orvosolhatók, azok nem eredményezhetik a választottbírósági ítélet érvénytelenítését. A felperesi érveléssel szemben a Választottbíróság a T.. szakvéleményeket nem indokolás nélkül hagyta figyelmen kívül. Azokat is értékelve jutott arra a meggyőződésre, hogy a rendelkezésre álló szakvélemények alapján a jogvita nem dönthető el, és határozott igazságügyi szakértő kirendeléséről. Rámutatott, hogy a bizonyítékoknak a Választottbíróság általi mérlegelése szintén nem eredményezheti a magyar közrend sérelmét.

[26] Hasonlóképpen nem volt felülbíráható a perbeli szerződés egyes rendelkezéseinek a Választottbíróság által történő értelmezése. Az, hogy a késedelmes napok alapján hogyan kellett megítélni a kivitelező teljesítését és késedelmét, a késedelmes teljesítés okán a késedelmi kötbér utáni kamatot, a teljesítési határidő meghosszabbodása miatti kivitelezői többletköltség követelést, kizárólag választottbírósági hatáskörbe tartozó kérdések, erről az érvénytelenítési per bírósága nem nyilváníthatott véleményt. Az érvénytelenítési perben azt sem lehetett felülbírálni, hogy a Választottbíróság mennyiben nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy a kivitelezői szolgáltatás jogilag oszthatatlannak minősült-e. Ha a Választottbíróság egyes kötelmi jogi tényeket jelentéktelennek is ítelt, az érvénytelenítési per bíróságának nincs lehetősége anyagi jogi tévedéseket az érvénytelenítést eredményezően számonkérni a Választottbíróságon.

[27] Az elsőfokú bíróság megállapította, nem volt érdemben vizsgálható a felperes azon érvelése sem, amely szerint a Választottbíróság a kötbérfizetési kötelezettség után a késedelmi kamatfizetés kezdő időpontját tévesen állapította-e meg. Az ügy érdemére is kiható, súlyos eljárási szabálysértést az eredményezett volna, ha a kamatfizetés iránti kérelemről a Választottbíróság egyáltalán nem határozott volna.

[28] A jogerős ítélet szerint nem eredményezhet érvénytelenítési okot az a felperesi érvelés sem, amely szerint súlyosan sértené a társadalom értékítéletét és ekként a közrendbe ütköző lenne az a gyakorlat, hogy a határidőben használatba vett és hasznosított épület mellett az alperes jogosult kötbérre is. E megállapítás a közösségre kiható jogkövetkezményekkel nem jár, feltétlen alkalmazást igénylő magyar jogi norma tartalmát nem vonja kétségbe, így az a magyar közrendbe nem ütközik. Az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy az érvénytelenítési perben a korábban kifejtettekre figyelemmel nem bírálható felül a Választottbíróságnak a felperes által a kötbérfizetési kötelezettség alóli kimentés érdekében felhozott érveinek a mérlegelése sem.

[29] Az elsőfokú bíróság nem osztotta azt a felperesi érvelést, amely szerint a Választottbíróság a vizontkeresetet iratellenesen és hiányosan, ugyanakkor a kérelmen is túlterjeszkedve bírálta el. Nem az érvénytelenítési perre tartozó kérdés ugyanis annak vizsgálata, hogy a választottbírósági ítélet esetleg hibás ténybeli és szakértői megállapításokon alapul. A választottbírósági ítélet indokolása kiterjedt minden, a kereseti/vizontkereseti kérelmekben előadott tényre, bizonyítékra és jogi érvelésre. A vizontkereseti kérelmet az ítélet nem iratellenesen és nem csak részben bírálta el, és a Választottbíróság indokát adta a vizontkereset részbeni elutasításának.

[30] Az elsőfokú bíróság az állított egyéb jogsértésekre utalással kifejtette, hogy az érvénytelenítési perben nem bírálható felül a Választottbíróság által megállapított teljesítési határidő, illetve az általa alkalmazott költségszámítás. Rámutatott továbbá, hogy az Eljárási Szabályzat 37. § (2) bekezdése szerint a választottbírósági tárgyalás nem nyilvános. Ha a felet ennek megsértéséből hátrány érné, az a Választottbíróság kártérítési felelősségét alapozhatja meg, azonban nem minősül érvénytelenítési oknak.

[31] A bíróság jogerős ítéletében kitért arra is, hogy a Vbt. 47. § (2) bekezdése a peres eljárás tartama alatt kiegészült egy *bc*) alponttal, amely szerint lehetséges a választottbírósági ítélet érvénytelenítése akkor is, ha a választottbíróság a felek bármelyike által becsatolt T... által készített szakvélemény tartalmát – a bizonyítékként történő értékelés vagy mellőzés okaira kiterjedően – ítéletében érdemben nem értékelt. A Vbt. 68. §-a alapján a módosított rendelkezést a már folyamatban lévő ügyekre is alkalmazni kell. Kiemelte, hogy az érvénytelenítési perben a keresetindítási határidőben megjelölt érvénytelenítési okok vizsgálata képezheti csak a per tárgyát. Az iratokból megállapíthatóan ugyanakkor a felperes már a keresetlevelében állított eljárási szabálysértést a T.. szakvélemények indokolás nélküli figyelmen kívül hagyása miatt, amely eljárási szabálysértés azonban a fentiek szerint nem volt megállapítható.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[32] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és elsődlegesen a választottbírósági ítélet érvénytelenítését, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Állította, hogy a jogerős ítélet az Alaptörvény B. cikk (1) bekezdésébe, a XXVIII. cikk (1) bekezdésébe, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX törvény (a továbbiakban: Pp.) 2. § (2) bekezdésébe, 279. § (1) bekezdésébe, 341. § (1) bekezdésébe, 342. § (3) bekezdésébe, 346. § (4) és (5) bekezdésébe, a Vbt. 47. § (2) bekezdés *a*) pont *ad*) alpontjába, a *b*) pont *bb*) és *bc*) alpontjába, a TSZSZ tv. 8/H. §-ába ütköző módon jogszabálysértő.

[33] A felperes előadta, bár az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a Vbt. 47.§ (2) bekezdés *bc*) pontja új érvénytelenítési okot vezetett be, amelyet már a folyamatban lévő ügyekre is alkalmazni kell, ennek ellenére azt nem alkalmazta, ugyanis arra mint jogalapra az ítélet nem tartalmaz részletes indokolást. A felperes a felülvizsgálati kérelmében utalt a jogszabályhelyhez fűzött miniszeri indokolásra, amely szerint ezt a speciális és nevesített, lényegében közrendbe ütközési okot a bíróságnak hivatalból kell észlelnie és alkalmaznia, arra irányuló kereseti kérelem nélkül is, összhangban a Pp. 342. § (3) bekezdésével.

[34] A felperes a TSZSZ tv. 8/H. §-ára utalással vitatta az elsőfokú bíróságnak azt amegállapítását, miszerint a választottbíróági eljárás nem tartozik TSZSZ tv. hatálya alá. A fenti jogszabályhelyek alapján nem fogadta el azt az érvelést sem, hogy csak a keresetindításra nyitva álló határidőn belül felhozott okok képezhetik az érvénytelenítési per alapját. Hangsúlyozta, hogy a jogerős ítélet azon megállapítása, miszerint a T... szakvéleményt a választottbíróági ítélet nem mellőzte, nem elégítheti ki a Vbt. 47.§ (2) bekezdésének *bc*) pontja szerinti jogalap adott tényállásra való megfeleltetését, ugyanis ezen érvénytelenítési ok szerint a T... szakvélemény tartalmát érdemben kellett volna értékelni.

[35] A tisztességes eljáráshoz való jog megsértésével kapcsolatban a felperes az irányadó bírói gyakorlat ismertetése mellett előadta, hogy a választottbíráskodás még a felek szerződése alapján sem mentesülhet olyan minimum garanciális eljárási szabályok betartásától, mint a tisztességes eljáráshoz való jog biztosításának követelménye, amelynek magyar közjogi szabályozása az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése. Így egy választottbíróági eljárás tisztességes volta vizsgálendő az érvénytelenítési perben, akár tartalmaz arra nézve megállapodást a felek választottbíróági szerződése, akár nem. A tisztességes eljárás pedig megköveteli a választottbíróági tanácstól, hogy indokolja meg a határozatát oly módon, ahogy abban a felek megállapodtak vagy kógens szabály azt előírja.

[36] A felperes előadta, hogy a tisztességes eljáráshoz való joga sérült azáltal, hogy a kereseti kérelem és a viszontkereseti kérelme körében előadott jogi érvelését teljes mértékben mellőzte a Választottbíróóság, és a mellőzés indokai az ítéletéből nem tűnnek ki. A felperes véleménye szerint a Választottbíróóság ítéletének indokolása olyan mértékben hiányos, hogy az a döntést kirívóan okszerűtlenné teszi, abból nem állapítható meg, hogy miért nem volt tekintettel a felek vállalkozási szerződésére, a Ptk. alkalmazandó rendelkezéseire és a kapcsolódó joggyakorlatra.

[37] A felperes álláspontja szerint – vitatva a jogerős ítélet megállapítását – a Kúriai joggyakorlatának mellőzése nem felel meg a felek által meghatározott eljárásnak és a Vbt.-nek, illetve az közrendbe is ütközik. Megalapozatlanul állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a kúriai joggyakorlat a választottbíróági eljárásban csak akkor lehet irányadó, ha azt a felek a választottbíróági szerződésükkel előírják. A felek a választottbíróági szerződésükben az alkalmazandó eljárási és anyagi jogot kötik ki (Eljárási Szabályzat 31. § és 32. §), amely normatív joganyaggal „együtt járnak” a normát tartalommal kitöltő iránymutatások, joggyakorlat. Így az elsőfokú bíróság megalapozatlanul utasította el a keresetlevélben foglaltak vizsgálatát az Alaptörvény és az irányadó joggyakorlat alkalmazhatatlanságára tekintettel, amelyre figyelemmel mind a jogerős ítélet, mind és a választottbíróági ítélet jogsértő jellege megállapítható.

[38] A konkrét jogsértések körében a felperes előadta, a jogerős ítélet nem megfelelően értékelte a keresetlevélben előadottakat, és helytelenül jutott arra a következtetésre, hogy a választottbíróági eljárás és ítélet állított hiányosságai érdemben nem bírálhatók felül az adott eljárás keretei között. A felperes – megismételve a keresetlevélben írtakat – részletesen nyilatkozott arra, hogy a Választottbíróóság jogsértő módon, alapos és érdemi indoklás nélkül tért el a Ptk. 6:247. § (3)-(4) bekezdései tekintetében kialakult jogértelmezésétől. Állította, hogy a Választottbíróóság döntésének meghozatalakor alaptalanul, nem megfelelő indokolás mellett hagyta figyelmen kívül a kialakult joggyakorlatot, mind a felperesi teljesítés megítélése, mind pedig a kötbér mérséklése tárgyában. Ennek eredményeként a választottbíróági ítélet által adott értelmezés miatt az ítélet közrendbe ütközik. A felperes megismételte a T.. szakvélemény figyelmen kívül hagyására, a késedelem teljes

kimentésére, a szolgáltatás jogi minősítésére, a késedelmi kamat mértékének téves megállapítására és a kötbér mérséklésének jogsértő mellőzésére vonatkozó kereseti tényállításait és érvelését.

[39] A felperes vitatta a jogerős ítéletnek azt a megállapítását, amely szerint a viszontkereseti kérelmet a választottbírósági ítélet nem iratellenesen és nem csak részben bírálta el, továbbá azt, hogy nem az érvénytelenítési perre tartozó kérdés annak megítélése, hogy erre figyelemmel a választottbírósági ítélet megalapozatlan-e. A felperesi érvelés szerint a választottbírósági eljárás iratanyagának vizsgálata alapján állapítható ugyanis csak meg, hogy a Választottbíróság ítéletben rejlő jogsértések túlmutatnak-e a felek relatív jogviszonyán, és ezzel a közrend sérelmét eredményezik-e. A felperes a keresetlevélben írtakkal egyezően részletesen nyilatkozott a parkolóház szerkezetmegerősítéséhez kapcsolódó pótmunkadíjra és a teljesítés elhúzódasához kapcsolódó többletköltségre alapított viszontkereseti kérelmeire, valamint a választottbírósági ítéletnek az ezekkel összefüggő hiányosságaira. Vitatta a jogerős ítélet azon megállapításait is, amely szerint a választottbírósági eljárás titkosságának sérelme ne minősülne érvénytelenségi oknak, a közfelfogás szerint túlzó ügyvédi munkadíjhoz hasonlóan.

[40] Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban fenntartását kérte. Kifejtette, az Alaptörvény felülvizsgálati kérelemben megsértett jogszabályhelyként megjelölt rendelkezési a jogvita elbírálása szempontjából egyrészt közömbösek, másrészt a választottbírósági ítélet érvénytelenítése iránti eljárásban nem vizsgálhatók. Előadta, hogy erre vonatkozó megegyezés hiányában a Pp. szabályai nem alkalmazhatóak, így azok érvényesülését a bíróság szintén nem vizsgálhatta. Kiemelte, hogy a Vbt. 47. § (2) bekezdés *a)* pont *ad)* alpont megsértését a felperes nem bizonyította, a *b)* pont *bb)* és *bc)* alpontok esetében pedig nem állapítható meg, hogy az elsőfokú bíróság kirívóan okszerűtlenül gyakorolta volna diszkrecionális mérlegelési jogát. A *bc)* alpontot érintően továbbá előadta, a jogszabályhely a választottbírósági ítélet megtámadására nyitva álló jogvesztő határidőn túl lépett hatályba, így arra a kereseti kérelem jogalapjaként nem lehet hivatkozni. Mindezért az elsőfokú bíróság ítélete jogszerű, a felülvizsgálati kérelemben állított jogsértések megalapozatlanok. Rámutatott arra is, hogy a felperes egyéni érdeke nem esik egy tekintet alá a közösség érdekével, ennek hiányában pedig egy esetleges egyéni érdeksérelem nem alapozhatja meg a választottbírósági ítélet közrendbe ütközését. A közrendi klauzulára való hivatkozás sem változtathatja az érvénytelenítési pert fellebbezési eljárássá.

[41] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az ott megjelölt okokból nem találta jogszabálysértőnek.

[42] Választottbírósági ítélet érvénytelenítése tárgyában a Pp. hatálya alatt indult perben a Pp. 406. § (1) bekezdése, valamint a Vbt. 47. §-a alapján akkor állapítható meg a jogerős ítélet jogszabálysértő jellege, ha az ügyben elsőfokon eljáró bíróság a keresetet – a jogvesztő perindítási határidőn belül – az annak alapjául megjelölt érvénytelenítési ok fennállása ellenére, illetve a Kúria határozatától jogkérdésben eltérve utasította el, vagy amennyiben eljárása során az ügy érdemére kiható eljárási szabálysértés történt (Kúria Gfv.III.30.241/2022/5). A választottbírósági ítélet magyar közrendbe ütköző jellege pedig akkor állapítható meg, ha az alapjogokat, illetve a társadalmi értékítéletet sértő, a felek jogviszonyán túlmutatóan a közrend sérelmét okozó következményekkel járhat. A választottbírósági ítélet érvénytelenítése közrendbe ütközés jogcímén csak a jogrend alapelveinek nyilvánvaló és súlyos megsértése esetén alkalmazható. A közrendbe ütközés megvalósulásánál

elsősorban azt kell vizsgálni, hogy a választottbírósági ítélet annak tartalmánál, rendelkezésénél fogva a társadalom, „a köz” érdekét sérti-e (Kúria Gfv.VI.30.358/2022/4.).

[43] Az elsőfokú bíróság az irányadó tényállás alapján helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy a Vbt. 47. § (2) bekezdés *a*) pont *ad*) alpontjában nevesített, a felek megállapodásába vagy a törvénybe ütközés, valamint a *b*) pont *bb*) alpontja szerinti magyar közrendbe ütközés a keresettel támadott választottbírósági ítélet tekintetében nem állapítható meg. A később kifejtettek szerint pedig a Vbt. 47. § (2) bekezdés *b*) pont *bc*) alpontjában meghatározott érvénytelenítési ok a perben nem volt vizsgálható. A Kúria a jogerős ítélet indokaival – az alábbi pontosításokkal – egyetértett.

[44] A felülvizsgálati kérelemnek az Alaptörvény egyes rendelkezéseibe ütközéssel kapcsolatos hivatkozása kapcsán a Kúria előrebocsátja, hogy a felülvizsgálati eljárásban az Alaptörvény egyes cikkeinek érvényesülését csupán a felülvizsgálati kérelemben megjelölt egyes tételes és konkrét jogszabályhelyek alkalmazása kapcsán, nem pedig közvetlenül vizsgálhatja (Kúria Pfv.V.20.667/2018/4., Pfv. IV. 20.914/2023/7). Felülvizsgálatot jogszabálysértésre, illetve a Kúria határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással lehet kérni [Pp. 406. § (1) bekezdés], a felülvizsgálati kérelemben elő kell adni a jogszabálysértést [Pp. 413. § (1) bekezdés *b*) pont]; a Kúria a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabálysértést vizsgálhatja [Pp. 423. § (1) bekezdés]. Az Alaptörvény Nemzeti Hitvallásának utolsó előtti bekezdése szerint az Alaptörvény a jogrend alapja, ugyanakkor az Alapvetés C) cikk (3) bekezdése, az R) cikk (2) bekezdése és a T) cikk (2)-(3) bekezdése alapján maga az Alaptörvény nem jogszabály. Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságoknak a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezniük. Ebből következően a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott jogszabálysértések vizsgálata körében a Kúriának a megsértettként állított jogszabályi rendelkezést az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmeznie, és erre figyelemmel kell arról állást foglalnia. A Kúria azonban nem vizsgálhatja, hogy a jogerős ítélet sérti-e az Alaptörvényt, mert erre kizárólag az Alkotmánybíróság jogosult az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján (Kúria Pfv.21.965/2018. - BH2020. 324.) Mindezekre figyelemmel a Kúria csak az említett módon vizsgálhatta, hogy a jogerős ítélet sérti-e az Alaptörvénynek a felülvizsgálati kérelemben megjelölt rendelkezéseit (Kúria Gfv.III.30.102/2023/5.).

[45] A Kúria alaptalannak találta a felperes Vbt. 47. § (2) bekezdés *b*) pont *bc*) alpontjának és 68. §-ának megsértésére, továbbá e jogszabályhelyek megsértésével összefüggésben a jogerős ítélet Pp. 341. § (1) bekezdésébe és 342. § (3) bekezdésébe ütközésére való hivatkozását. A Vbt.-be a 2023. évi XXXI. törvénnyel 2023. június 5-i hatállyal beiktatott 47. § (2) bekezdés *b*) pont *bc*) alpontjával kibővült a bíróság által vizsgálandó érvénytelenítési okok köre. A Vbt. 68. §-a alapján e rendelkezést a hatálybalépésének napján folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell. Az átmeneti rendelkezés helyesen csak úgy értelmezhető, hogy a választottbírósági eljárásnak, és nem a választottbírósági ítélet érvénytelenítése tárgyában az állami bíróság előtti eljárásnak kell folyamatban lennie ahhoz, hogy a hatályba lépett rendelkezéseket alkalmazni kelljen. A visszamenőleges jogalkotás tilalmából következik, hogy a választottbírósági ítélet érvénytelenítése iránti eljárásban a törvényszék a Vbt. 47. § (1) bekezdése alapján a választottbírósági eljárás tartama alatt hatályban lévő rendelkezésekre figyelemmel vizsgálhatja, vizsgálja felül a Választottbíróság ítéletét. Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében helyesen hívja fel a 7/2024. (IV.3.) AB határozat [64]-[65] pontjaira utalással a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát. Ennek értelmében az állam nem alkothat olyan jogszabályt, amely a hatálybalépését megelőző időtartamra vonatkozóan állapít meg kötelezettséget, illetve a hatálybalépését megelőző magatartásra nézve állapít meg hátrányos jogkövetkezményt. Nem kérhető

számon a Választottbíróságon egy olyan eljárási szabály be nem tartása, amely az ítélete meghozatalakor még nem volt hatályban. A felperes értelmezése sértené ezt, a modern jogállamban központi jelentőségű, a demokratikus jogállamiság fogalmából fakadó alapértékét tükröző alapelvet. Az iratokból megállapíthatóan továbbá a Vbt. 47. § (2) bekezdés *b)* pont *bc)* alpontja a keresetlevél előterjesztését követően több mint négy hónappal később lépett hatályba, így arra a felperes a Vbt. 47. § (3) bekezdésében meghatározott jogvesztő perindítási határidőn belül nem is hivatkozhatott, ami szintén kizárta ezen érvénytelenítési ok érdemi vizsgálatát. A Kúria megjegyzi – szemben a felülvizsgálati kérelemben írtakkal, ugyanakkor a felülvizsgálati ellenkérelemben alappal hivatkozottak szerint – sem maga a jogszabály, sem e rendelkezés jogalkotói indokolása nem tekinti ezt az érvénytelenítésre alapot adó okot a bíróság által hivatalból vizsgálandónak. Mindezekből következik, hogy az új rendelkezéseket az adott eljárásban az elsőfokú bíróságnak nem kellett alkalmaznia, így azok megsértése fogalmilag kizárt.

[46] A jogerős ítélet a T... szakvéleménnyel összefüggésben helytállóan tartalmazza, hogy a Választottbíróság megindokolta, hogy miért nem vette figyelembe a T... szakvélemények „álláspontját”. A T.. szakvéleményt az eljárásában felvetett jogkérdések megválaszolásához szükséges többi szakvéleménnyel együtt, mint az egyik bizonyítási eszközt értékelhette. Nem jogszabálysértő a jogerős ítéletnek az a megállapítása, miszerint a választottbírósági eljárás „az alaki jogi szabályaival” nem tartozik a TSZSZ törvény hatálya alá. E körben az elsőfokú bíróság nyilvánvalóan a TSZSZ tv. 5/A. fejezetében szabályozott, a T... szakvéleményére alapított pernek a Pp. rendelkezéseitől részben eltérő szabályaira vonatkozó előírásait értette, amelyek – többek között – biztosítják az állami bíróságok előtt folyó perekben a T.. szakvélemények felülvizsgálati kérelemben hiányolt kiemelt jelentőségét. A jelen választottbírósági eljárásban azonban a Választottbíróságnak a TSZSZ tv. 8/H. §-a alapján kellett eljárnia, amely – szemben a fentebb tárgyalt, ekkor még nem hatályos Vbt. előírással – csak annyit tartalmazott, hogy a T... szakvéleménye a választottbírósági eljárásban is felhasználható, a Választottbíróság a szakvéleményt a bizonyítékok körében mérlegeli, szükség szerint a szakértői tanács elnökét vagy tagját a tárgyaláson meghallgatja. E kötelezettségének pedig a Választottbíróság az elsőfokú bíróság helytálló megállapítása szerint eleget tett.

[47] A választottbírósági ítélet érvénytelenítése iránti perben érdemben nem vizsgálható a Választottbíróság ítélete. A rendes bíróság csak az érvénytelenítési ok megvalósulását vizsgálhatja. (Kúria Gfv. VII. 30.166/2013/6). A Kúria hangsúlyozza, hogy a választottbírósági ítélet felülbírálatának a Vbt.-ben felállított garanciális kereteire is tekintettel a választottbíróság érdemi ítélező tevékenysége, a bizonyítékok mérlegelése és a jogvitára irányadó jogszabályok értelmezése nem bírálható felül a Vbt. 47. §-a alapján indult eljárásban. A Választottbíróság ítéletének esetleges téves jogszabályértelmező tevékenysége önmagában nem alapozza meg a választottbírósági ítélet érvénytelenítését kiváltó okok egyikét sem. A polgári bíróság arra sem jogosult, hogy a Választottbíróság által mérlegelt bizonyítékokat felülmérlegelje (Kúria Gfv.III.30.386/2022/4., Gfv. VII. 30.390/2018/4., Legfelsőbb Bíróság EBH2006. 1525.; BH2009. 57., EBH2008.1796). Erre figyelemmel osztja a Kúria a jogerős ítéletnek azokat a megállapításait, amelyek szerint az állami bíróság nem bírálhatta felül a Választottbíróság által lefolytatott bizonyítási eljárást abból a szempontból, hogy indokolt volt-e a rendelkezésekre álló szakvélemények ellenére igazságügyi szakértő bevonása, és az általa adott szakvélemény megalapozott-e vagy sem.

[48] A Kúria nem értett egyet az elsőfokú bíróságnak azzal a megállapításával, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes eljárás követelménye csak az állami bírósági

eljárásokban érvényesülő garanciális követelmény (jogerős ítélet 72. pont). A felperes a felülvizsgálati kérelmében helyesen idézte a Kúria Gfv.VII.30.367/2016/8. számú határozatát (BH2017. 161.). Ebben a Kúria többek között kifejtette, a Magyarország által 1992. november 5-én ratifikált és az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (Emberi Jogok Európai Egyezménye, a továbbiakban: EJEE) 6. cikkének 1. bekezdése alapelveként rögzíti a tisztességes eljáráshoz való jogot. Magyarország Alaptörvénye a XXVIII. cikkének (1) bekezdésében is megfogalmazza ezt az általános eljárási elvet, amely a választottbírói eljárásban is garanciális követelményként érvényesül. A Legfelsőbb Bíróság több elvi jelentőségű határozatában, illetve a Kúria a hivatkozott precedensértékű ítéletében hangsúlyozta, hogy a választottbírói eljárásban is garanciális követelmény a tisztességes eljáráshoz való jog (Gfv. VII. 30.367/2016/8., EBH2011. 2421., EBH2008. 1794., EBH2006. 1429.).

[49] Az elsőfokú bíróság ugyanakkor a Vbt. 29. §-a alapján vizsgálta a Választottbírói eljárást terhelő egyenlő bánásmód elvéből fakadó kötelezettség teljesítését és helytállóan állapította meg, hogy a Választottbírói eljárást e körben nem terheli mulasztás. Az adott választottbírói eljárásban nem sérült a felperesnek a tisztességes eljáráshoz való joga, sem az indokolási kötelezettség megsértésével, valamint a nyilatkozatainak figyelmen kívül hagyásával. A Kúria következetes gyakorlata szerint, amennyiben a Választottbírói eljárástól megállapítható, milyen tényállás alapján, milyen jogszabályhelyekre alapította a döntését, indokolási kötelezettségének eleget tett, az indokolási kötelezettség körében saját eljárási szabályainak megsértése nem valósul meg (Kúria Gfv.VII.30.204/2015/7., Gfv.X.30.016/2012/10.). A Kúria hangsúlyozza azt is, hogy a peres eljárások tekintetében a bíróságok indokolási kötelezettségével kapcsolatban az Alkotmánybíróság már számos határozatában állást foglalt. Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján az indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye azt a minimális elvárást fogalmazza meg a bírói döntésekkel szemben, hogy a bírósági eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és annak értékeléséről határozatában számot adjon. Az Alkotmánybíróság a 3354/2020. (X. 14.) AB határozat [25] pontjában és a 3169/2019. (VII. 10.) AB határozat [32] pontjában kifejtette, a bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolásának kötelezettsége, különösen nem a szubjektív elvárásaikat is kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása. E követelményeknek pedig a jelen perben keresettel támadott választottbírói ítélet megfelelt (választottbírói ítélet I. pont, V.31., 32., 36., 37. pont), a jogerős ítélet pedig vizsgálta a felperes erre alapított kereseti kérelmét (jogerős ítélet 69, 81. pontok).

[50] A Kúria egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a felperes által megjelölt okból nem valósult meg a Választottbírói eljárásával az ügy előadhatóságához való jog sérelme sem. A jogerős ítélet vonatkozó helytálló indokainak (jogerős ítélet 83. pont) megisméltése nélkül a Kúria arra mutat rá, hogy a felperesnek volt a lehetősége arra, hogy az ügyre vonatkozó álláspontját, nyilatkozatait, bizonyítékait előterjeszthesse [választottbírói ítélet III. pont]. A választottbírói ítéletnek a jogi indokolást tartalmazó V. pontjából pedig az is aggálytalanul megállapítható, hogy a Választottbírói eljárás a felperes nyilatkozatait, érveit, bizonyítékait is mérlegelve hozta meg ítéletét.

[51] Téves a felperes arra vonatkozó álláspontja, hogy a választottbírói ítélet azért sérti a jogbiztonság követelményét és ütközik egyben a magyar közrendbe, mert a Választottbírói eljárás a Kúria által irányított egységes bírói gyakorlat figyelmen kívül hagyásával hozta meg határozatát. A Kúria a jogerős ítélet helytálló indokolása (84-85. pont) mellett rámutat arra, a választottbírói ítélet

érvénytelenítése iránti eljárásban akár jogszabályba, akár a magyar közrendbe ütközésre alapítja a felperes a keresetét, az állami bíróságnak a kereset elbírálása során abból kell kiindulnia, hogy a felek a választottbírói kikötést tartalmazó megállapodásban milyen megállapításokat tettek. Téves az a felperesi érvelés, hogy az alkalmazandó magyar jogra figyelemmel a Választottbírói Kúria által irányított bírói gyakorlat egy-egy jogszabályhely értelmezésével kapcsolatban. Egyrészt miután a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 24. § (1) bekezdés c) pontja alapján a Kúria a(z állami) bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz, abból nem vonható le olyan következtetés, hogy a választottbírói eljárásban a felek által választott anyagi joggal automatikusan „együtt járnak” a normát értelmező iránymutatások és a joggyakorlat. Másrészt analóg módon irányadó az a bírói joggyakorlat, amely szerint külön erre irányuló kikötés hiányában a választottbírói eljárásnak a Pp nem "háttér joga". A választottbírói eljárásban a Pp. szabályai – így a Pp. 346. § (5) bekezdése is – csak akkor alkalmazhatók, ha a felek így állapodnak meg, vagy a választottbírói eljárás jogosult az eljárás rendjét megállapítani és így dönt. A feleknek azt a választottbírói kikötésben foglalt rendelkezését, amely szerint szerződésükre a magyar jog szabályait kell alkalmazni, az alkalmazandó anyagi jogra és nem az eljárási jogra vonatkozó kikötésként kell értelmezni (Kúria Gf.VI.30.111/1999).

[52] A Választottbírói Kúria a jogvitára irányadó jogszabályokat saját belátása szerint értelmezi, annak egyedüli korlátját csak az alkotmányos szabályok, a polgári jogviszonyokat is jellemző alkotmányos alapelvek nyilvánvaló tagadásának korlátja képezi (Kúria Gfv.VII.30.062/2016/5., Gfv.VI.30.358/2022/4.). Helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság az ítéletében, hogy jelen ügyben a Választottbírói Kúria nem ruházta fel a Ptk.-nak a vállalkozási szerződést szabályozó rendelkezéseit olyan értelmezéssel, amellyel kétségbe vonta volna valamely feltétlen alkalmazást igénylő norma rendeltetését. A Választottbírói Kúria – a fentiek szerint a Kúria által felül nem vizsgálható módon – a felek közötti vállalkozási szerződés rendelkezéseit rögzítette és értelmezte. Ennek figyelembevételével értékelve a rendelkezésre álló bizonyítékokat úgy foglalt állást, hogy a felek a Ptk. 6:247. § (3) bekezdésében írtaktól eltérően abban állapodtak meg, hogy bármilyen – akár a használatot akadályozó, akár nem akadályozó – hiba esetén a teljesítés nem történt meg. A Ptk. 6:247. § (4) bekezdését pedig nem látta a Választottbírói Kúria alkalmazhatónak a felek jogvitájára. A Kúria a szükségtelen ismétlések elkerülése érdekében csak röviden, ismételten utal arra, hogy a felperesnek a felülvizsgálati kérelemben előadott, a fenti jogszabályhelyek megsértésén alapuló, továbbá a késedelem teljes kimentésére, a szolgáltatás jogi minősítésére, a késedelmi kamatra és a Ptk. 6:188. §-a alapján a kötbér mérséklésének jogsértő mellőzésére vonatkozó érvei még abban az esetben sem alapozták meg a magyar közrendbe ütközés alapján a választottbírói ítélet érvénytelenítését, ha az állított anyagi jogszabálysértések megvalósultak, mivel a választottbírói ítéletnek nincs a felek relatív jogviszonyán túlmutató hatása.

[53] A felperes iratellenesen állította a felülvizsgálati kérelmében, hogy a Választottbírói Kúria a viszontkereseti kérelmét nem teljeskörűen, illetve nem megfelelően bírálta el. A Kúria már utalt a választottbírói ítélet jogi indokolását tartalmazó V. pontjára, amelyből a felperesi állítás ellenkezője állapítható meg. E körben is helytállóan foglalt állást az elsőfokú bíróság annak megállapításával, hogy nem az érvénytelenítési perre tartozó kérdés az, ha a választottbírói ítélet esetleg hibás ténybeli és szakmai megállapításokon alapul. Az érvénytelenítési per bírósága azt sem értékelhette, hogy téves szakértői megállapításokon alapult-e a Választottbírói Kúria döntése, így a pótmunka alapját képező felperesi teljesítést a szakértői vizsgálat helyesen tárta-e fel. Szintén nem volt felülbíráható a teljesítés elhúzódása miatti többletköltség-igényt elutasító rendelkezés a

felülvizsgálati kérelemben megjelölt okból, ami lényegében a felperes eltérő jogi álláspontján, a szerződés eltérő értelmezésén alapult. A Választottbíróság a viszontkeresetnek részben adott helyt, a részbeni elutasítását pedig megindokolta. A Választottbíróságnak a bizonyítási kötelezettséggel kapcsolatos álláspontja, a bizonyítékokat értékelő tevékenysége, továbbá az, hogy az adott ügyben valamely releváns tényt milyen módon látott bizonyíthatónak vagy megállapíthatónak, az érdemi ítélkező tevékenysége körébe tartozik, amely nem vizsgálható felül az érvénytelenítési perben, annak törvényes korlátai miatt ((Kúria Gfv. VII. 30.166/2013/6., EBH2007. 1705., BH2007. 59.).

[54] A Kúria a felülvizsgálati kérelemnek az eltúlzott ügyvédi munkadíjra és az eljárás titkosságának megsértésére alapított érveivel szemben a Pp. 424. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság mindenben helye indokaira csak visszautal.

[55] A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[56] A felperes felülvizsgálati kérelme eredménytelen volt, ezért a Pp. 405. § (1) bekezdése és 364. §-a folytán alkalmazandó Pp. 83. § (1) bekezdése alapján köteles megfizetni az alperes jogi képviselével felmerült, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdése alapján mérlegeléssel, a kifejtett jogi képviseleti tevékenység munkaigényével arányos, mérsékelt, áfával növelt összegben felszámított ügyvédi munkadíjból álló felülvizsgálati eljárási költséget.

[57] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés *d)* pontja zárja ki.

[58] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 405. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó 376. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[59] 2017. évi LX. törvény 47. § (2) bekezdés *a), ad), b), bb)*

[60] Kúria Gfv.VII.30.204/2015/7., Gfv.VII.30.062/2016/5.

[61] Amennyiben a Választottbíróság ítéletéből megállapítható, milyen tényállás alapján, milyen jogszabályhelyekre alapította a döntését, indokolási kötelezettségének eleget tett, az indokolási kötelezettség körében saját eljárási szabályainak megsértése nem valósul meg.

[62] A Vbt. 47. § (2) bekezdés *bc)* alpontjában megfogalmazott követelmény a hatálybalépésekor folyamatban lévő választottbírósági eljárásban alkalmazandó.

[63] A közérdek sérelmének a megállapításához elengedhetetlen, hogy a választottbírósági ítélet annak tartalmánál, rendelkezésénél fogva a társadalom, „a köz” érdekét sértse. Az adott ügyben a választottbírósági ítéletnek nem volt a felek relatív jogviszonyán túlmutató hatása.

Budapest, 2024. október 30.

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Tibold Ágnes s.k. előadó bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Farkas Antónia s.k. bíró, Dr. Madarász Anna s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

S.K.

bírósági ügyintéző

Fővárosi Törvényszék
9.G.41.440/2024/5.
2024 DEC 30, 3
(*érvénytelenítési eljárás*)

A Fővárosi Törvényszék a PROVARIS Varga & Partners Ügyvédi Társulás Dr. Varga István Ügyvédi Iroda (dr. Varga István ügyvéd), a PROVARIS Varga & Partners Ügyvédi Társulás Dr. Nagy N. Lajos Ügyvédi Iroda (dr. Nagy N. Lajos ügyvéd) által képviselt ... felpereseknek az Olajos és Társa Ügyvédi Iroda (dr. Olajos Csaba ügyvéd) által képviselt ... alperes ellen választottbírósági ítélet érvénytelenítése iránt indított perében meghozta a következő

ítéletet:

A bíróság a keresetet elutasítja, és egyetemlegesen kötelezi a felpereseket, hogy az alperesnek tizenöt napon belül fizessenek meg ... forint perköltséget.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

A peres felek 2017. december 12-én írtak alá olyan kivitelezési szerződést, amelynek akkor írásba foglalt részleges tartalma szerint akarták megrendelni az érvénytelenítési per felperesei fogyasztóként az érvénytelenítési per alperesétől vállalkozói szolgáltatás teljesítését. A vállalkozói szolgáltatást jelentő lakóház-generálkivitelezési munkák műszaki tartalmát végül - a vállalkozási díj számítására is kiterjedően - ezután a 2018. februári megállapodásukkal határozták meg. A vállalkozói teljesítés folyamatában a megrendelői fizetési késedelem állításával a felek között jogvita alakult ki, a vállalkozó a szolgáltatás teljesítését felfüggesztette, majd megrendelői intézkedés után a vállalkozói szolgáltatás tovább nem is volt teljesíthető. Az érvénytelenítési per felperesei egyoldalú jognyilatkozatukkal szüntették meg a kivitelezési szerződést, a kiadott felmondásuk miatt a munkaterületet visszakövetelték. A megrendelők a jogvita helyzet feloldása érdekében szakértőt vontak be a vitás szakkérdések megválaszolására. Az érvénytelenítési per felperesei megrendelőként a további vállalkozói díjat nem fizették meg.

A 2017. december 12-én aláírással ellátott kivitelezési szerződéssel vegyesen a felek olyan tartalmú választottbírósági szerződést is kötöttek, amellyel a szerződéses jogvitáik megítélésére jogosultként a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíróságot (továbbiakban: választottbíróság) jelölték ki.

[3] A 2019. november 6-án az érvénytelenítési per alperese által kezdeményezett polgári nemperes eljárásban a közjegyző fizetési meghagyást bocsátott ki, ezzel szemben az érvénytelenítési per felperesei ellentmondással éltek. Az ellentmondás folytán perré alakult eljárásban keresetével az érvénytelenítési per alperese a fennmaradó ellenszolgáltatás teljesítésének követelését jelentő jogát

kívánta érvényesíteni, így igényelve a ... forint vállalkozói díj megfizetését, illetve ... forint szerződészegéssel okozott kár megtérítését.

[4] Az ellentmondás folytán perré alakult eljárásban írásbeli ellenkérelmet alaki védekezésként az érvénytelenítési per felperesei azzal az indokolással terjesztettek elő, hogy bár fogyasztók voltak szerződő félként, de a kivitelezési szerződéssel vegyesen végül létrejött választottbíróági szerződés kizárná az állam törvénykezési hatalmát gyakorló bíróság előtt a szerződéses jogvitájuk feloldását. Az érvénytelenítési per felperesei alaki védekezésükkel így az ellentmondás folytán perré alakult eljárásban arra hivatkoztak, hogy a szerződéssel kijelölt választottbíróág eljárásának lenne csak helye.

[5] Az ellentmondás folytán perré alakult eljárásban 2020. március 27-én meghozott végzésével a kerületi bíróság az eljárást megszüntette, miután - a határozat indokolása szerint, külön bizonyítási cselekmények nélkül is - nem volt való tényként megállapítható az, hogy a jogvitában részes felek választottbíróági szerződése ne jött volna létre, illetőleg érvénytelen vagy hatálytalan, betarthatatlan lenne. A jogerős eljárást megszüntető végzés indokolása felidézte a választottbíráskodásról szóló törvény rendelkezését azzal, hogy a fogyasztói szerződésből eredő jogvitákat érintően korlátozó rendelkezés csak azokra a választottbíróági szerződésekre alkalmazandó, amelyeket 2018. január 1-jét követően kötöttek meg. A felek szerződéses jogvitája szerint azonban e végzés azt állapította meg, hogy 2017. december 12-én volt a választottbíróági szerződés megkötött, a törvényhozói tiltás ezért arra nem terjedt ki.

[6] Miután az érvénytelenítési per alperesének vállalkozói díjkövetelése nem volt teljesített, emellett a kártérítési követelésével azonosított igényét az érvénytelenítési per felperesei nem elégítették ki, a 2020. május 21-én a választottbíróásra benyújtott keresetlevelével indította meg azt az újabb polgári eljárást az érvénytelenítési per alperese, amellyel részben a fennmaradó ellenszolgáltatás teljesítésének követelését jelentő jogát érvényesítette a ... forint vállalkozói díj megfizetésének követelésével, részben károsodásának megszüntetését igényelte immár ... forint kártérítés követelésével.

[7] A választottbíróág előtti keresetindítás eljárásjogi lehetőségét indokolva hivatkozott arra a választottbíróági eljárás felpereseként pénzköveteléssel élő fél, hogy a választottbíróági eljárás alperesei (az érvénytelenítési per felperesei) a kerületi bíróság előtt maguk követelték a választottbíróági szerződés, e kikötés figyelembevételét, a kivitelezési szerződéssel vegyesen megkötött választottbíróági szerződés teljesítését, mert a választottbíróági kikötést nem tartották tisztességtelennek. Hivatkozott arra a választottbíróági eljárás felperese, hogy a kerületi bíróság sem tudta való tényként azt megállapítani, hogy a választottbíróági szerződés ne jött volna létre, illetőleg érvénytelen, hatálytalan vagy betarthatatlan lenne. Az eljárást megszüntető végzés ebből következően volt meghozható. A választottbíróág előtti keresetindítással az eljárás felperese így maga is a választottbíróági szerződést teljesítette, és ugyanígy követelte az ellenérdekű felektől is a választottbíróági szerződés további teljesítését.

[8] A keresettel érvényesített egyik jog, az ellenszolgáltatás teljesítésének követelését jelentő jog alapjául szolgáló tényként hivatkozott arra jogállítással az eljárás felperese, hogy 2018. februárban volt valóban az egyébként szerződésmódosításként értékelt megállapodással a vállalkozói szolgáltatás, azaz a konkrét műszaki tartalom meghatározott, az arra vonatkozó megrendelői szolgáltatással, a vállalkozói díjjal és a megrendelői fizetési esedékességgel együtt. A

választottbírósi eljárás felperesének jogállását meghatározó volt így az az állított jogi tény, hogy 2018. februárban úgy módosítottak szerződést a felek, ahogy azzal változatlanul fenntartott volt az egyébként korábban létrejötnék nevezett szerződéses kötelelem. A jogvita feloldása során a választottbírósi eljárás felperese szerint a választottbírósnak figyelembe kellett volna venni a részben kirendelésre véleményt nyilvánító szakértő által kiadott szakvéleményt, részben azonban kiadott szakvélemény nem is lett volna értékelhető bizonyíték a választottbírósi eljárásban. Vitatta az eljárás felperese, hogy az ellenérdekű felek a fennmaradó díj kifizetését vállalkozói teljesítés hibájára hivatkozással megtagadhatták volna.

A fizetési kötelezettség teljesítésének jogos ok nélküli megtagadásával oksági kapcsolatban állhatott be a választottbírósi eljárás előtt indított kereset állítása alapján az a károsodás a kifizetett költségek számításba vételével, amelynek kiküszöbölését követelte az eljárás felperese ... forintra. Az eljárás felperese okiratok tartalmát jelölte meg bizonyítékként, emellett bizonyítási eszközként kívánt felhasználni tanúvallomásokat, illetőleg a más eljárásban készült szakvéleményt is. Meghatározható bizonyítási érdek alapul vételével egyúttal az eljárás felperese a választottbírósi eljárás előtti szakértői bizonyítás elrendelését is kérte a meghatározott kérdések megválaszolása érdekében.

[9] A választottbírósi eljárás előtt indított kereset közlését követően, még az írásbeli ellenkérelem válaszirattal való előterjesztését megelőzően, az eljárás alperesei a választottbírójukat megjelölték. Nem vitatták a választottbírósi eljárás előtt sem a 2020. június 26-án előterjesztett nyilatkozattal, hogy a felek szerződéses jogvitájának feloldására a szerződéssel kijelölt választottbírósi eljárás lenne jogosult a választottbírósi szerződés teljesítésével.

[10] Azután, hogy a felek által jelölt választottbírók a tanács elnökét megválasztották, a választottbírói tanács megalakult, mindegyik választottbíró olyan nyilatkozatot tett, amellyel kinyilvánította, hogy a felektől független és pártatlan, nem volt tudomásuk semmilyen korábbi vagy jelenlegi olyan körülményről, amely az ügyben a pártatlanságukat vagy függetlenségüket érintette volna. A választottbírósi eljárás az előkészítő egyeztetés időpontját tűzte ki, amelynek hatánapját megelőzően terjesztették elő a választottbírósi eljárás alperesei a kereseti jogállással szembeni jogtagadást megfogalmazó válasziratukat, egyúttal viszontkeresetet indítottak a választottbírósi eljárás felperesével szemben. Az eljárás alpereseinek védekezése állította, hogy a felek szerződéses jogviszonyát és a kötelmi jogvitát kizárólag a 2017. december 12-én aláírással létrehozni kívánt kivitelezési szerződés határozhatta meg az azonosítható tartalmával. A választottbírósi eljárás alperesei állították, hogy megtagadhatták a további díj kifizetését, részben igazságügyi szakértő által kiadott szakvéleménnyel is a teljesítmény megtagadás jogos oka lett volna bizonyítható. Kiadott szakvéleménnyel kívánták bizonyítani az eljárás alperesei, hogy a díjköveteléssel élő fél vállalkozói szolgáltatásának teljesítése hibában is szenvedett. A választottbírósi eljárás alperesei a szakértő bevonásával maguk végezték így el azt a számítást, amit alapul véve, a vállalkozói munka értékét számításba véve, szerintük csak csökkentett összegben illethette volna meg a vállalkozót a valójában kifizetett díjhoz képest a pénzbeni szolgáltatás. Károsodás megszüntetésének követelését jelentő jogot vettek úgy számításba az eljárás alperesei, ahogy részben a teljesítés hibájával oksági kapcsolatban, a fennálló hibákat alapul véve, kifizetett költségeket neveztek meg kárként, illetőleg az elmaradt vagyoni előnyüket számolták, valamint az előállott egészségkárosodás következményét fejezték ki a kártérítési követelésükkel. Azt figyelembe véve, hogy a védekezés szerint a megrendelői díjleszállítás joga volt gyakorolható, a kifizetett díjhoz képest követelték az eljárás alperesei ...- forint díj visszafizetését, a kifizetett vállalkozói díj ugyanis ... forint volt. Az eljárás alpereseinek

viszontkeresete a megrendelői kárkövetelést ... forintra számolta. Az eljárás alperesei szakértői véleménynyilvánítással kívántak volna a bizonyítási érdekükhöz kötötten bizonyítási cselekményt teljesíteni a választottbíróság előtt, ezért a megnevezett szakértő megidézését kérték. Meghatározták azokat a kérdéseket, amelyeknek megválaszolása a szakértői bizonyítás keretében szükséges lett volna a jogvita feloldásához. A választottbírósági eljárás alperesei a válasziratukban megtett eljárási nyilatkozattal sem vitatták, hogy a felek között a választottbírósági szerződés a kivitelezési szerződés meghatározott pontjának kikötésével jöhetett létre.

[11] A válaszirat benyújtását követően megtartott előkészítő egyeztetésen megjelölt volt az az eljárásrend, amely időrendi sorrendben meghatározta az egyes eljárási cselekményeket a határidők kitérésével. A választottbíróság nemcsak a felek indítványára, hanem hivatalból is szakértő alkalmazását rendelhette volna el.

[12] A választottbírósági eljárás felperese a 2017. decemberben aláírt kivitelezési szerződéses irat műszaki leírására utalva adta elő, hogy az kizárólag a banki ügyintézés és hitelbírálathoz számára volt megfogalmazott, de a tényleges műszaki tartalmat a felek megállapodása valójában csak 2018. február 27-én véglegesítette.

[13] A választottbírósági eljárás felperese a kiadott választottbírói felhívásra becsatolt okiratok tartalmát és a szakértői véleményekben írtakat is alapul véve állította, hogy számláját kiállíthatta, a számlából következő díjfizetési kötelezettség jogos ok nélkül nem volt teljesített, vállalkozóként szerződéses jogát gyakorolhatta a munka felfüggesztésével, hiszen a részszámla szerinti tartozása volt a megrendelőinek. Nem vitatta választottbírósági eljárás felperese, hogy 2017. december 12-én csak azért írták alá a felek a kivitelezési szerződés iratát a 2. számú melléklet nélkül is, mert az eljárás alpereseinek kérése volt a pénzügyi hitelkeret igénybevétele érdekében a szerződéses irat aláírása. A választottbírósági eljárás felperesének jogkövetkeztetése azonban egyértelmű volt azzal az állítással, hogy a kivitelezési szerződés 2017. december 12-én már létrejöhetett. A 2018. február 27-i megállapodással a felek szerinte csak módosították a korábban létrejött szerződést. Az építési szolgáltatás teljesítését a választottbírósági eljárás felperese 2018. március 9-én kezdhette meg azután, hogy a munkaterületet neki a megrendelők átadták. A választottbírósági eljárás felperese úgy számolta, hogy 99,86 %-os készültségi fokot ért el a kivitelezési munkák elvégzésével. A fűtési rendszer beüzemelésének egy napnyi munkája maradt el, de a fennmaradó, azaz az egy nap alatt elvégezhető munka a megrendelők mulasztása és késedelme miatt nem volt befejezett. 2019. március 20-áig a megrendelők jogosult késedelemben voltak, ez a vállalkozói késedelmet kizárta volna. Az eljárás felperese kivitelezőként úgy volt viszont köteles szolgáltatását teljesíteni, ahogy a megrendelői - a kereseti állítás értelmében - pótmunkákat rendeltek meg tőle. Értékelt volt az eljárás felperesének nyilatkozatával a részben megbízásra, részben más eljárásban való kirendelésre készített szakvélemények tartalma. Vitatta az eljárás felperese a viszontkereset jogállításait, vitatta, hogy vállalkozóként díj visszafizetésével tartozna, illetőleg károsodás megszüntetéséért kellene helytállnia. A bizonyítékok körében, az okiratok tartalmával is egybevetve, együttesen kellett volna értékelni az eljárás felperesének indítványa szerint a két rendelkezésre álló igazságügyi szakértői szakvéleményt, ezért az eljárás felperese nem ellenezte a szakértők meghallgatását a választottbíróság előtt abban az esetben, ha választottbírói mérlegelés a szakértői bizonyítás lefolytatását tartotta volna indokoltnak.

[14] A választottbírósági eljárás alperesei szerint a felek szerződéses jogvitája csak úgy lett volna megítélhető, ahogy a szerződéses kötelelem a 2017. decemberi elhatározással ezután létrejött tartalma

alapján volt szolgáltatásokkal kitöltött. A választottbírói eljárás alperesei is értékelték a bizonyítási eszközként felhasználni kívánt szakvélemények tartalmát. Részben azonban nem kellően alaposnak és megalapozottnak minősítették szakvéleményt, részben pedig állították, hogy nem valós tényekből indult ki következtetéseivel egy szakértő. Önmagának ellentmondó, szakmai irányelveket és előírásokat figyelmen kívül hagyó szakértői megállapítás is volt. A közjegyző által kirendelt igazságügyi szakértő szakértelmét az eljárás alperesei ugyanakkor nem vitatták, a közjegyzői eljárásban kirendelt szakértő szakvéleménye a kérdésekre adott válaszokkal műszakilag megalapozott volt az eljárás alperesei szerint.

Bejelentették a választottbírói eljárás alperesei, hogy a közjegyzői nemperes eljárásban kirendelt szakértő szemléje után újabb hibák jelentek meg. A két szakvélemény elfogadhatóságával összefüggésben kialakult vitán túl a választottbírói eljárás előtt további szakértői bizonyítás azért is szükséges lett volna az eljárás alperesei szerint, mert az újabb hibák szakértői értékelése indokolt lett volna a továbbiakban. Megnevezték az eljárás alperesei a további hibajelenségeket is, így megfogalmazva szakértői bizonyításra tartozóan indítványozott újabb kérdéseiket. Az eljárás alperesei indokoltak tartották volna, hogy a választottbírói eljárás rendeljen ki igazságügyi szakértőt a bizonyítási eljárási cselekmény teljesítéséhez.

[15] Az eljárás felperese szerint az ellenérdekű felek által felvetett kérdésekre részben a két igazságügyi szakértő szakvéleménye már választ adott. Az eljárás felperese nem kívánta viszont akadályozni és ellenezni szakértő kirendelését az eljárásban a további jogvitás kérdések megválaszolása érdekében. Erre azonban az a szakértői bizonyítás lett volna szerinte alkalmas, amely a már bevont szakértők további meghallgatását, szakvélemények kiegészítését jelenthette volna.

[16] A választottbírói eljárás alperesei indokoltak tartották volna, hogy a felek jogvitájának feloldásához szükséges választottbírók által meghatározandó legyen a szerződéses kötelelem tartalma. A választottbírói eljárás alperesei szerint a 2017. december 12-én kötelelem keletkeztetni kívánó szerződést és költségvetést kellett irányadónak tekinteni.

[17] A választottbírói eljárás alperesei a szakértői bizonyítást úgy is szükségesnek nevezték, ahogy a szavatossági kifogásukkal megjelölt hibajelenségek megszüntetésének, hibák kijavításának összköltségét ... forintra számolták, de ez a rönkfalazat szétcsúszásának kijavítására vonatkozó tételeket nem tartalmazta. Az eljárás alperesei szerint ugyanakkor a teljes javítási összeg 2020. decemberben még előre nem is volt látható, az mintegy ... forint végösszeggel volt tervezhető.

[18] A választottbírói eljárás felperese szerint a két, bizonyítékként felhasznált szakvélemény egyike sem bizonyíthatott rendeltetésszerű használatot kizáró hibát. A választottbírói eljárás felperese szerint az ellenérdekű felek terhére volt indokolt értékelni azt is, hogy 2020. szeptemberig nem tudták vele a megbízotti szakvélemény tartalmát. Az eljárás felperese állította, hogy a vállalkozói szolgáltatás teljesítése érdekében úgy járt el, ahogy az adott helyzetben tőle elvárható volt. Vitatta, hogy késedelembe esett volna szolgáltatás teljesítésével, a vállalkozói késedelmet a megrendelői késedelem zárta ki. Állította a választottbírói eljárás előtt díjköveteléssel élő fél, hogy 2017. december 5-én még nem is voltak készen a tervek, nem volt a szerződéskötéskor műszaki leírás, 2017. novemberől folyamatosan egyeztetették a tervet, illetőleg az ahhoz tartozó árat. Ez zajlott még 2018. januárban is. Típusstervvel kivitelezőként nem rendelkezett.

[19] A választottbírói eljárás a 2020. december 16-án meghozott végzésével mindezek után a bizonyítási eljárást befejezettnek nyilvánította, tájékoztatta a feleket, hogy az eljárást be kívánta rekeszteni.

Felhívta ezért a választottbírói végzés a feleket, hogy a berekesztés előtt érdemi felszólalás jelleggel összefoglaló beadványaikat még előterjeszthetik. A választottbíróóság figyelmeztetése kiterjedt arra, hogy 2021. január 10-e után érkezett bármely beadványt már figyelmen kívül kívánt hagyni.

[20] A kapott tájékoztatás alapján az eljárás felperese összefoglalta a jogállításait meghatározó jogi tényekre utaló előadását, értékelve a bizonyítási eszközökből fakadó bizonyítékokat.

Összefoglaló nyilatkozatát megtette a viszontkeresettel érvényesített jogokkal szemben is, így értékelve és értelmezve a közjegyzői nemperes eljárásban kiadott szakértői vélemény hiányosságait és ellentmondásait. Ezzel szemben a megbízásra szakvéleményt készítő szakértő következtetései és ténymegállapításai alkalmasak lettek volna az eljárás felperese szerint pártatlan és egyértelmű szakvéleményként a jogvita feloldására.

[21] A közölt választottbírói felhívásra a választottbíróági eljárás alperesei is értékelték a bizonyítási eszközökből adódó bizonyítékokat, így a közjegyzői nemperes eljárásban kirendelt szakértő szakvéleményét is. Következtetésük szerint a szakvélemény a vállalkozói teljesítés hibáját bizonyította. Megismételték kifogásukat ugyanakkor az eljárás alperesei azzal, hogy a további szakértői bizonyítás nem lett volna mellőzhető a választottbíróági eljárásban. A védekezéssel állított tények valókénti megítélése feltételezte volna a választottbírói döntéssel elrendelendő szakértői bizonyítás lefolytatását. A nemperes eljárásban kirendelt szakértő véleménynyilvánításának befejezése után újabb hibákat is indokolt lett volna minősíteni a védekezés megítéléséhez. Arra az esetre azonban, ha a választottbíróóság mégsem adna lehetőséget a szakértői bizonyításra, úgy a közjegyzői nemperes eljárásban kiadott szakvélemény tartalma lett volna irányadó az eljárás alperesei szerint.

[22] A választottbíróóság a 2021. január 20-án meghozott végzésével az eljárást befejezettnek nyilvánította, azt berekesztette.

[23] A 2021. február 16-án meghozott, a választottbíróági eljárás alpereseinek 2021. március 2-án kézbesített választottbíróági ítélet (Vb/20025) az eljárás felperesének keresetével egyezően kötelezte arra az eljárás alpereseit - az egyetemleges kötelezettséget megállapítva -, hogy ... forint vállalkozói díjat és 2018. december 3-ától számított késedelmi kamatot, valamint ... forint kártérítést és 2019. október 15-étől számított késedelmi kamatot fizessenek meg. A keresetre tartozóan a választottbíróági díjak összege ... forint, a viszontkeresetre tartozóan ... forint volt. A megállapított választottbíróági díj miatt a túlfizetés visszatérítését rendelte el az ítélet, a fennmaradó részben pedig az eljárás felperese által előlegezett ... forint választottbíróági díj megfizetéséről rendelkezett az ítélet, kötelezve erre az eljárás alpereseit. A jogvita alapján vesztes feleknek minősülő alperesek az ... forint választottbíróági díjat maguk kötelesek viselni. Az ítélet marasztalta egyúttal az eljárás alpereseit ... forint ügyvédi munkadíj-költség, a keresetében és a viszontkeresetben is nyertes fél eljárási költségének megfizetésében.

[24] A felek jogvitáját meghatározó eseménytörténeti tények felidézése mellett utalt az ítélet indokolása az eljárás alperesei által megbízott szakértő 2019. január 14-i szemléje alapján megfogalmazott szakértői megállapításokra, illetőleg a további szakértő bevonásával kiadott szakvéleményre. Figyelembe vett volt, hogy az eljárás alperesei indítottak korábban polgári nemperes eljárást közjegyző előtt a bizonyítás érdekében, az újabb szakértő az ennek megfelelő kirendelés alapján terjesztette elő szakvéleményét.

[25] A választottbíróság a keresetet és a viszontkeresetet azzal a jogkövetkeztetéssel ítélte meg, hogy 2017. december 12-én aláírt kivitelezési szerződéssel vegyesen a felek még érvényesen köthették meg a választottbírósági szerződésüket. Törvényes rendelkezés csak 2018. január 1-jét követően nem tette lehetővé választottbírósági szerződés megkötését a fogyasztási szerződésekből fakadó jogviták megítélésére. Az eljárás alperesei ugyanakkor fogyasztóként maguk sem tekintették tisztességtelennek a 2018. január 1 -jét megelőzően létrejöttek minősített választottbírósági szerződést úgy, ahogy ilyen szerződés létrejöttét eredményezte a választottbírósági kikötés aláírása. Az eljárás alpereseinek az „eljárás-egyeztető megbeszélésen” a választottbírói út igénybevétele miatt, illetőleg a választottbírósági tanács összetétele miatt kifogása nem volt.

[26] A választottbíróság az okiratok tartalmát értékelte bizonyítékként. A megítélt jogok alapjául szolgáló tények úgy voltak figyelembe vettek, ahogy a választottbíróság „a felek írásbeli beadványai és szóbeli nyilatkozatai teljes tartalmát vizsgálat alá vette és értékelte, akkor is, ha bármely előadás az ítélet indokolásában kifejezetten nincs megemlítve.” A jogvita feloldásánál a felek megállapodásai és az irányadó jogszabályok voltak a döntés meghatározói. A választottbíróság a Polgári Törvénykönyv rendelkezéseit alkalmazva arra a jogkövetkeztetésre jutott, hogy a felek megállapodásának valós tartalma a felek elektronikus levelezéséből kiindulva állapítható meg, amennyiben az elektronikus levelezés tartalmát a másik fél kétségtelenül megismerte. „A felek a tartalmi kérdésekben formalitásoktól mentes megoldásra helyezték a hangsúlyt.” Az ítélet szerint „a felek közös döntéseinek érvénytelenségre vezető értékelése felvetné a jóhiszeműség és az együttműködő magatartás hiányát, vagy ennek megszűnését” az eljárás alperesei részéről. Tényként állapította meg viszont az ítélet, hogy az eljárás felperesének aktuális ütemterve új ajánlat volt a szerződéses kötelemben, akkor is, ha formailag egy megkötött szerződés műszaki tartalmához kapcsolódott. Az új ajánlat írásba foglalt jognyilatkozatnak minősült. A lényeges kérdések tekintetében írásba foglaltan volt megküldött az eljárás alpereseinek, akik az ellen nem tiltakoztak. Az eljárás alperesei az új ajánlatot ráutaló magatartással, a másik fél által írásba foglalt formában és tartalommal fogadták el. A felek szerződésének részévé vált a 2018. február 27-i „aktuális ütemterv”. E szerződésmódosításnak megfelelő tartalommal folyhatott a munkaterület 2018. március 9-i átadása után a szerződés teljesítése. A választottbíróság jogkövetkeztetése szerint akkor is szerződésmódosítás lett volna az aktuális új ütemterv, ha nem minősülne új ajánlatnak, mert a Polgári Törvénykönyv rendelkezése alapján a szerződésnek kötelező alakúság mellőzésével történő módosítása, megszüntetése, illetőleg felbontása is érvényes, ha az annak megfelelő tényleges állapot a felek egyező akaratából létrejött. A tényleges állapot a VI. részszámla kibocsátásáig ténylegesen az „aktuális ütemterv” szerint alakult. Értékelte a jogvita feloldásánál és az állított tények valókénti megítélésénél a választottbíróság azt, hogy az eljárás alpereseinek bizalma a vállalkozó irányában a személyes jellegű konfliktus kialakulásáig még megvolt, műszaki ellenőrt nem is vettek igénybe megrendelőként, mert nagyfokú volt a megrendelői bizalom a vállalkozó ügyvezetőjében. Ezt igazolhatta az ítélet szerint az is, hogy a kivitelezés folyamatában az építési e-naplóba az eljárás alperesei nem rögzítettek kifogást vagy hibát. A 99,86 %-os mértékű készültség mellett a kivitelező a munkát 2018. december 18-án függesztette fel, az eljárás alpereseinek megrendelői bejegyzése első alkalommal, a felmondás kiadásával, a 2019. október 14-i volt. A választottbíróság azt a következtetést vonta le, hogy a korábbi kivitelezés - a megrendelői egyetértéssel, a pótmunkák meghatározásával – alapvetően a megrendelők megelégedésére folyt. A Polgári Törvénykönyv rendelkezésével összhangban állóan megerősítettnek értelmezte a szerződésmódosítást a választottbíróság, tekintettel egyrészt a módosított tervek kifogás nélküli feltöltésére, másrészt az utólagos levélváltásra 2018. novemberben. A választottbíróság

ítélete való tényként azt állapította meg, hogy a 2017. december 10-én készült előzetes költségvetésből „a felek folyamatos egyeztetései során alakult ki a tényleges kivitelezés dokumentuma”, így végül a 2018. február 27-i „aktuális ütemterv”.

Ezen műszaki tartalom alapján volt lehetséges a részszámlák kifizetése. Az ítélet szerint a szerződéses irat aláírását megelőzően készült előzetes költségvetés számszakilag forintra egyezik a 2018. február 27-i „aktuális ütemterv” értékszámításával, eltekintve attól a néhány módosítástól, amit a megrendelők január és február hónapban kértek a vállalkozótól. A későbbi teljesítés-igazolásokhoz átadott elszámolás viszonyítási alapja a 2018. február 27-i „aktuális ütemterv” volt. A választottbírói döntés emellett is bizonyítottan azt fogadta el, hogy az aláírással ellátott szerződéses iratok csatolt költségvetés nem lehetett az építési szerződés 2. számú melléklete. A választottbírói ítélete bizonyítottan azt fogadta el, hogy megillette az eljárás felperesét vállalkozóként VI. számú részszámla kiállításának joga, azaz a ... forint díjköveteléssel a vállalkozó rendelkezhetett. Azt vette volna figyelembe a választottbírói döntés, hogy a megrendelők a 2018. november 19-i nyilatkozatukkal elismerték a díjkövetelést.

A tartozás-elismeréssel szemben nem volt a választottbírói mérlegeléssel elfogadott olyan megrendelői igény vagy feltétel, ami lehetővé tette volna a határidőben meg nem kifogásolt és vissza nem küldött számla alapján a fizetési kötelezettség teljesítésének megtagadását. A választottbírói ítélete a díjfizetési kötelezettség teljesítésére kötelezte az eljárás alpereseit, a késedelem kezdő napját részszámlához kötötte meghatározva.

[27] A kártérítés követelését úgy ítélte meg a választottbírói döntés, ahogy a fizetési késedelemmel oksági kapcsolatban felmerült költségek összegét az eljárás alperesei nem vitatták, csak a kárfelelősség alapjául szolgáló jogi tények vitatására terjedt ki a kereseti jogállítással szembeni jogtagadásuk. Megillette így a választottbírói döntés alapján a károsultként fellépőt a kizárólag a bizonyítással és igényérvényesítéssel közvetlenül összefüggő költségek, a felelősségbiztosítás többletdíjának összegével számított kár megtérítésének követelése attól a naptól kezdődően, hogy az eljárás alperesei indokolatlanul mondták fel a szerződést.

[28] A viszontkeresettel érvényesített jogot részben azért ítélte meg az elutasító eredményével a választottbírói ítélet, mert az indokolása szerint a számlakövetelést az eljárás felperesének javára döntötte el, ebből következően pedig károsodást eredményező okfolyamatot az eljárás alperesei indítottak el a fizetési kötelezettség nemteljesítésével, az átadás-átvétel meghíúsításával. Nem volt bizonyítottan okozati összefüggésbe hozható az eljárás alpereseinek állított károsodása az eljárás felperesének magatartásával, ezért nem volt jelentősége annak, hogy az eljárás felperese egyébként úgy járt-e el, ahogy az tőle elvárható lett volna. A választottbírói ítélet jogkövetkeztetése volt, hogy az eljárás alperesei az ítélethozatal napján is jogosulti késedelembe voltak. Ez a vállalkozó egyidejű kötelezeti késedelmét kizárta. Bizonyított az ítélet a választottbírói mérlegelésnél, hogy az eljárás felperese nem tanúsított jogellenes magatartást, ez kizárja a kártérítési felelősség állításának lehetőségét. Figyelembe vette a választottbírói ítélet a jogvita megítélésénél azt is, hogy az eljárás alperesei megrendelői bejegyzést az e-naplóba nem tettek a megjelölt két bejegyzés, a jogosulti körbe tartozó közműbekötési kötelezettség kivételével, a készre jelentést az eljárás alpereseinek részéről elfogadottnak kellett tekinteni. Az ítélet indokolása alapján nem volt igazolt olyan hiba, amely a rendeltetésszerű használatot akadályozta volna, ezzel kétségesse téve a VI. számú részszámla kiállításának és tartalmának jogszerűségét. Abból a tényből, hogy a számla 2018. december 17-én átvett volt, ugyanakkor a megrendelők nem küldték vissza, arra a következtetésre jutott a

választottbíróság, hogy a kivitelezés költségei között a számlában írt összeget a megrendelők elszámolták. Teljesítési határidőt azért sem mulasztott el a kivitelező, mert a felek a választottbírói döntés szerint a teljesítési határidőt írásban meghosszabbították. Az eljárás alpereseinek viszontkeresetét időelőttinek minősítette az ítélet azzal az indokolással, hogy az esetleges - később bizonyítandó - kivitelezési hibákat az alperesek a VI. számú részszámla teljesítése után vehetik úgy figyelembe, ahogy arra alapítottan egyszer majd jogot érvényesíthetnek. Ennek során kell majd figyelembe venni, hogy az eljárás alperesei megrendelői nyilatkozatukkal a szerződést felmondták. Hibás teljesítéssel okozott károk megtérítésének követelése is csak ezután lesz érvényesíthető. Az ítélet indokolása szerint „a viszontkereset időelőttisége, a jogellenesség és a felperesi magatartással kapcsolatos okozati összefüggés hiánya miatt a választottbírói tanács érdemben csak annyira foglalkozott a viszontkeresethez csatolt szakvéleményben foglaltakkal, illetve az alperes részéről az ingatlanhasznosításból elmaradt haszon és az egészségkárosodás miatti kárkövetelésekkel, amennyiben az a tényállás megállapításához szükséges volt.” A választottbírói döntés szerint ugyanakkor az eljárás alperesei nem támaszthattak olyan követelést, amely saját mulasztásuk miatt keletkezett. Az eljárás felperese a viszontkeresettel állított anyagi következményekért nem felelős egészen addig, amíg az időelőttiség feloldásával az eljárás alperesei jogszerűen nem követelhetik igényeik kielégítését. A választottbíróság a „casus nocet domini” jogelv alkalmazására, és arra a polgári jogi törvényes rendelkezésre hivatkozott, amely szerint a tulajdonosok viselik a dologgal járó terheket, illetőleg a dologban beállott azon kárt, amelynek megtérítésére senkit nem lehet kötelezni. Az épület födémjének eresztőcsavarral való szabályozása karbantartási körbe tartozó feladat a választottbírói döntés szerint, ezért egészen addig a tulajdonosok terhe marad, amíg a megrendelő „jogszerűen megnyíló szavatossági eljárásban nem bizonyítja, hogy az a felperes szakszerűtlen kivitelezése miatt alkalmatlan a rendeltetésszerű használatra.” Az eljárási költségek megfizetéséről a választottbíróság a pervesztesség-pernyertesség alapul vételével rendelkezett.

[29] A Vb/20025 számú választottbírói ítélet 2021. március 2-i kézbesítését követően 2021. május 3-án indult peres eljárásban a választottbírói eljárás alperesei - az érvénytelenítési per felpereseiként - olyan érvénytelenítési keresetet indítottak, amellyel az érvénytelenítési okokat egymáshoz képest látszólagos halmazában jelölték meg. Érvénytelenítési okot állítottak azzal az indokolással, hogy a felek közötti jogvitát ítélettel feloldó választottbíróság azért nem hozhatott volna döntést, mert a jogvita a tárgya miatt nem tartozott volna választottbírói útra.

Érvénytelenítési okot indokolva állították a választottbírói eljárás alperesei e perben, hogy az ügyük előterjesztéséhez és a tisztességes eljáráshoz való jogukat a választottbíróság az eljárási cselekményeivel megsértette.

[30] Az érvénytelenítési keresettel érvényesített jog alapjául szolgáló tényként idézték fel a választottbírói eljárás alperesei e perben, hogy 2017. december 12-én milyen tartalmú kivitelezési szerződést kívántak kötni egymással a felek. Felidéztek a választottbírói eljárás alperesei az érvénytelenítési keresettel azt is, hogy milyen tartalmú választottbírói kikötést rögzített az aláírt kivitelezési szerződés. Utaltak arra, hogy a választottbírói eljárás felperese a választottbírói eljárás megindítása előtt fizetési meghagyásos eljárást kezdeményezett velük szemben 2019. november 6-án. Az ellentmondásuk folytán alakult perré a törvénykezési hatalmat gyakorló bíróság előtt az a polgári eljárás. A választottbírói eljárás alperesei az e perbeli keresetindításukkal is állították, hogy fogyasztóként kötöttek szerződést a másik féllel.

Eszerint idézték fel, hogy az ellentmondás folytán perré alakult eljárásban a kerületi bíróság milyen tartalmú nyilatkozat megtételére hívta fel őket. A választottbírósági eljárás alperesei valóban úgy nyilatkoztak, hogy a szerződéses kikötést egyébként nem tekintették tisztességtelennek, ezért a perré alakult eljárást a választottbírósági szerződés perakadály jelentése miatt a kerületi bíróság megszüntette.

[31] Utaltak arra az érvénytelenítési per felperesei, hogy a választottbírósági eljárásban szakértők szakvéleményei is értékelték voltak bizonyítékként. Az e peres eljárásban keresetet indító felek az érvénytelenítési okot indokolva felidéztek a választottbírósági eljárás szakértői bizonyítással összefüggő eljárási cselekményeit is.

[32] A választottbíráskodásról szóló törvény rendelkezéseit alapul véve hivatkozott immár arra az érvénytelenítési kereset, hogy nem lett volna helye választottbírósági eljárásnak a fogyasztói szerződésből eredő jogvita feloldása érdekében. A jogvita a tárgya szerint, a magyar jog alapján választottbírói útra nem tartozhat. Mindezt attól függetlenül adták elő az érvénytelenítési keresettel a választottbírósági eljárás alperesei, hogy egyébként korábban törvénykezési hatalmat gyakorló bíróság előtt is, de a választottbíróság előtt is elismerték volna a választottbírósági kikötés, azaz a választottbírósági szerződés kötelmi hatályú kötőerejét, maguk is jogvita feloldását kérték viszontkeresettel a választottbíróságtól.

[33] Érvénytelenítési okként hivatkoztak arra, hogy az ügy előterjesztésének jogát sértette meg a választottbíróság azzal, ahogy szakértői bizonyítással összefüggő indítványt mellőzött, a mellőzés okát nem megfelelően és nem teljeskörűen indokolta meg. Ez egyébként eljárási szabálysértés is lenne e felek jogi érvelésével. Érvénytelenítési okot indokolva idézték fel e per felperesei a két szakvélemény tartalmát, állításuk szerint ugyanis a szakvéleményekkel összefüggésben a felek között nagy volt a véleménykülönbség. A szakvélemények benyújtását követően is jelentkeztek azonban még további hibajelenségek, de az ehhez köthető szakértői bizonyításra irányuló indítványnak a választottbíróság indokolatlanul nem adott helyt. Az ügy előadásához fűződő eljárási jog megsértését és ellehetetlenítését jelentette az érvénytelenítési per felperesei szerint az, hogy a teljesítmésmegtagadás jogának, illetőleg a viszontkeresettel érvényesített jogok alapjául szolgáló tények bizonyítását, azaz az állítások úgynevezett szakmai megalapozását a választottbíróság nem tette lehetővé. Az érvénytelenítési per felperesei szerint egy helytelen, nyilvánvalóan ellentmondásos és hiányos tényállásra alapítottan volt a felek szerződéses jogvitája feloldott az ítélettel. Úgy értelmezték az ügy előadásához fűződő jogot, hogy az valójában elválaszthatatlanul kapcsolódott volna az ítélet megfelelő indokolását elváró törvényes követelmény teljesítéséhez. Az érvénytelenítési per felperesei okiratok tartalmát jelölték meg bizonyítékként.

[34] E per felperesei szerint annak lehetett jelentősége az e perbeli jogvita feloldásánál, hogy a felperesek vélt kötelmi hatállyal adták ki korábban jognyilatkozataikat. Vitatták, hogy a perindítás hatályainak beállítását követően pergátló ok akadályozhatta az érvénytelenítési kereset érdemi megítélését. E per felperesei korábban érvénytelenítési keresetet nem indítottak, érvénytelenítési keresetet jogerős ítélet még nem bírált el.

[35] Az érvénytelenítési kereset jogi érvelése utalt arra, hogy a 2018. január 1-jén hatályba lépő jogszabályi rendelkezés, a választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény (Vbt.) 1. § (3) bekezdése valóban nem ronthatja le korábban megtett anyagi jogi jognyilatkozatok kötelmi hatályát. A felek választottbírósági szerződést egy választottbírósági kikötésként a 2017. december 12-én aláírással

ellátott kivitelezési szerződéssel együtt kívántak kötni. A 2017. december 12-én aláírással ellátott kivitelezési szerződés azonban a végleges tartalmát csak 2018. január-február hónapban nyerte el, ekkora alakult ki a szerződéses kötelelem tényleges tartalma. Ekkor lehetett abban a helyzetben a két felperes, hogy döntsön arról, valóban az állami törvénykezés helyett a választottbírói út lesz igénybe vehető a szerződéses jogviták megítélésére. A felperesek a végleges szerződéses tartalmat csak 2018. január-február hónapokban alakíthatták ki, szerződéses akaratuk így lehetett teljes. A felperesek ekkor lehetettek abban a helyzetben, hogy döntsenek a választottbírói út elfogadásáról is.

[36] A Vbt. 66. § harmadik fordulata a felperesek további jogi érvelése szerint azonban Alaptörvényt sértő, alkotmányellenes, ezért a felperesek az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25. § (1) bekezdése szerint kérték, hogy e per bírósága kezdeményezze a jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását. Az alaptörvény-ellenességre vonatkozó jogi érvelés összhangban lett volna azzal, ahogy a felperesek egyébként az elsődleges jogállításukkal az érvénytelenítési okot igazoltnak nevezték.

[37] A felperesek jogi érvelése szerint a Vbt. 66. §-a és a Vbt. 1. § (3) bekezdése nem derogálhatják az alaptörvényi és az európai fogyasztóvédelemre irányuló jogokat, amelyek megjelennek az Alaptörvényben is. Nem is vezethetnek diszkriminációra, hátrányos megkülönböztetésre a fogyasztók között aszerint, hogy mikor kötöttek választottbírói szerződést. A feleknek kötetmi hatállyal felruházni kívánt jognyilatkozatai voltak, de ezek nem állhatnak ellentétben a Vbt. 1. § (3) bekezdésével.

[38] A felperesek a másodlagosan állított érvénytelenítési ok szerint hivatkoztak arra, hogy a szakértői bizonyítás a felek szerződéses jogvitája szerinti ügy szívében lett volna. Ezt ignorálta a választottbírói ítélet egy olyan indokolása, ami általános, egyetlen mondattal intézte el a bizonyítási indítványt, indokoltan tartva ezzel a mellőzését. Az Eljárási Szabályzat 40. §-ára hivatkozás azonban téves értelmezésen alapul. A választottbírói ítélet az Eljárási Szabályzat 40. § szerinti eljárási cselekményeivel ugyanis arra kapott volna lehetőséget, hogy lefolytasson olyan bizonyítást is, amit a fél nem megfelelően, vagy nem megfelelő tartalommal, illetőleg egyáltalán nem indítványozott. Az Eljárási Szabályzat 40. §-ára hivatkozás helyes értelme az lehet, hogy a felek közötti jogvita feloldása érdekében akkor is lefolytatható volt bizonyítást a választottbírói ítélet, ha a felek azt nem akarják. Az Eljárási Szabályzat 40. §-ára alapított indokolás nem jelenthette volna azt, hogy egy mondattal egy bizonyítási indítvány mellőzését megindokolja a választottbírói ítélet. Az Eljárási Szabályzat 40. §-a azért is volt adott tartalommal megfogalmazott az állandó választottbírói ítélet szabályzatában, mert fokozott felelősség terheli a választottbírókat, hiszen elsőfokon, de az ítélt dolog hatályával, véglegesen oldanak fel szerződéses jogvitákat. Az Eljárási Szabályzat 40. §-ának helyes értelmezése szerint a választottbírói ítéletnek lehetősége van arra, hogy elszakítsa eljárási cselekményeit a fél indítványától.

[39] E per felperesei nem vitatták, hogy 2018-ban többször megerősítették a felek a szerződésüket. Való tény így az, hogy 2018-ban kapta meg végleges tartalmát a felek szerződése. Való tény, hogy a felperesek nem kifogásolták a választottbírói ítélet hatáskörét. A választottbírói ítéletnek minősülő választottbírói ítélet kikötés nem volt kifogásolt tisztességtelenségi okra hivatkozással. A felek között így a felperesek jogi érveléséből adódóan 2018-ban jöhetett létre véglegesen a választottbírói ítélet szerződés, ekkor lehet megkötöttnek minősíteni a választottbírói ítélet szerződést. 2018. január 1-je után azonban érvényesen nem köthettek a felek választottbírói ítélet szerződést. Kötetmi hatállyal felruházni kívánt jognyilatkozatokat a felperesek valóban tettek, ezt nem vitatták,

azonban a kötelmi hatályt a Vbt. 1. § (3) bekezdése kizárta 2018. január 1 -je után a semmisségi ok jelentésével. Abban az esetben, ha 2018. január 1-je után megtett kötelmi jogi jognyilatkozatokat pedig úgy kellene értelmezni, hogy azok csak fenntartották volna a 2017. decemberben aláírással ellátott kikötés, azaz a választottbírói szerződés hatályát, akkor az alkotmányellenességgel indokolt, a Vbt. 66. §-ára vonatkozó jogi érvelésüket ismételték meg a felperesek, hiszen diszkriminatív lenne az ilyen jogalkalmazás, időben nem lehet különbséget tenni fogyasztók között.

[40] A felülvizsgálati bíróság utasítására folytatott tárgyalás alapján a felperesek szerint az Alkotmánybíróság jogellenesen tagadta meg a törvényszéki előterjesztés érdemi vizsgálatát, ezért az Európai Unió Bírósága eljárásának kezdeményezésének van helye. Az Alkotmánybíróság határozata tényszerűen és objektíven hibás, a bírói normakontroll kifejezetten a Vbt. támadott rendelkezésének megsemmisítésére, nem másra irányult, Az egyik lehetséges magyarázat szerint az Alkotmánybíróság nem értette meg az indítvány szövegét. A másik lehetséges magyarázat szerint az egyébként megértett indítványt az Alkotmánybíróság megengedhetetlen módon átminősítette, így - gyakorlatában nem példa nélkül - elkerülte az érdemi állásfoglalást, megtagadta a hatásköre gyakorlását, ami pedig a jogszolgáltatás megtagadása.

[41] Az érvénytelenítési per alperese vitatta, hogy érvénytelenítési ok minősítené a választottbírói meghozott ítéletét. A kereseti jogállítással szembeni jogtagadás hivatkozott arra, hogy az ellenérdekű felek többször tettek olyan anyagi jogi jognyilatkozatot, amellyel a felek közötti jogvita választottbírói útra tartozását ismerték el, maguk is a választottbírói eljárást tartották igénybe vehetőnek, egyedül lehetségesnek. Az érvénytelenítési kereset állítása valójában a felperesek korábbi anyagi jogi nyilatkozatával ellentétben áll, azt tagadja.

[42] Az érvénytelenítési per alperese szerint ítélt dolognak minősül az, hogy a felek közötti szerződéses jogvita valóban választottbírói útra tartozott. Egy ilyen érvénytelenítési ok állításából, az ítélt dolog hatálya miatt, a jogerő jogi tényéből következik, hogy a keresetlevelet hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve vissza kellett volna utasítani, mert ugyanabból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog iránt indított keresetet a választottbírói eljárás két alperese. A választottbírói eljárás alperesei az állami törvénykezést gyakorló bíróság előtti jogvita-megítélés rendje helyett kifejezetten maguk választották, maguk is elismerték korábbi nyilatkozataikkal a választottbírói eljárást, a kötelező választottbírói utat.

[43] Vitatta az érvénytelenítési per alperese, hogy a választottbírói eljárás alperesei az ügyüket ne adhatták volna elő a választottbírói eljárásban. A kereseti jogállítással szembeni jogtagadás is felidézte, milyen eljárási cselekményekkel folyhatott szakértői bizonyítás. Az érvénytelenítési per alperese szerint a választottbírói eljárás valójában „időhúzó manővereknek” nem adott lehetőséget a mellőzéssel. Bizonyítási eszközt e perben eshetőlegesen jelölt meg az érvénytelenítési per alperese, így állítva, hogy indokolt lehet az érvénytelenítési per érdemi tárgyalásán a választottbírói eljárásban feloldott jogvitához kapcsolódóan véleményt nyilvánító két szakértő meghallgatása is. Az érvénytelenítési per alperese is okiratok tartalmát jelölte meg egyébként bizonyítékként.

[44] Az alperes vitatta, hogy alkotmányellenes szabály lenne alkalmazandó e perbeli jogvita feloldásánál, indokolatlannak tartotta az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését. Az ellenérdekű felek pervitelét egyébként joggal való visszaélésnek is nevezte. Az ellenérdekű felekkel részben egyezően adta elő az érvénytelenítési kereset megítélését lehetővé tevő tényeket azzal, hogy a 2017. december 12-én már valóban létrejöttek nevezett szerződés vállalkozói szolgáltatását

szabályozó műszaki tartalom 2018. februári meghatározása jelentette a 2017. december 12-i szerződés megerősítését. A műszaki tartalom meghatározásán túl nem tértek el a korábbi szerződéses rendelkezésektől, a 2017. december 12-i szerződéses irat volt irányadó a felek kötelmében a választottbírói szerződés kötőerejével együtt. Az alperes fizetési meghagyásos eljárást azért indított az ellenérdekű felekkel szemben, mert szintén mérlegelte az időközben hatályba lépett Vbt. rendelkezéseit, így lehetőséget kívánt adni a másik két félnek arra, hogy a fogyasztóvédelmi érdekeiket érvényre juttathassák, tekintettel arra is, hogy a választottbírói eljárás valóban egy gyorsított eljárás, de drágább is ahhoz képest, mint az állam törvénykezési hatalmának gyakorlásával lefolytatott polgári eljárás. E per felpereseinek érdekében állhatott volna az is, hogy fogyasztói titulusuk szerint az úgynevezett rendes bíróság előtti eljárás folytatását kérik. Ezzel ellentétben azonban ők maguk kérték – a választottbírói szerződés eljárási akadály jellegére hivatkozással - a perré alakult eljárás megszüntetését. A felperesek maguk adták ki egyébként olyan nyilatkozatot később, amely azt tanúsította, hogy teljesítőképeseek. A választottbírói eljárás nagyobb költségeit is tudták vállalni.

[45] A 2018. februári ütemterv valóban műszaki tartalmat határozott meg végül, így téve teljessé és véglegessé a kivitelezési szerződés tartalmát. A választottbírói eljárás előtti védekezésükkel a megrendelők viszont maguk tagadták ennek ilyen jellegű értelmezését. E per felperesei egyértelműen kinyilvánították, hogy választottbírói eljárás előtt kívántak védekezni, noha lett volna a lehetőségük az állami törvénykezés keretei közötti védekezésre. Ok, azaz az érvénytelenítési per felperesei terelték végül választottbírói útra a felek szerződéses jogvitáját az alperes szerint.

[46] A Kúria jogértelmezését egyértelműnek nevezte a védekezés, hiszen akkor, ha egy fogyasztó nem kíván hivatkozni a választottbírói kikötés tisztességtelenségére, a választottbírói szerződés ilyen tartalmú meghatározása őt is köti. A fogyasztók e per alperese szerint nyilvánvalóan nem voltak elzárva attól, hogy a választottbírói kikötés tisztességtelenségére hivatkozzanak. A fogyasztói érdekeik ezzel védve lettek volna, de ők tudatosan nem kívántak élni a fogyasztóvédelem adta lehetőségekkel.

[47] A felek közötti szerződéses jogvita a teljesítés hibája miatt alakult ki, a teljesítés hibájára alapítottan tagadta meg a két felperes a díj megfizetését, noha a jogvitával érintett szolgáltatásrészre teljesítés-igazolások is rendelkezésre álltak. Az alperes szerint lehetetlen lett volna a jogvita tárgyává tett szolgáltatásrészrel összefüggésben szakértői bizonyítást lefolytatni egy évvel korábbi állapotra kiterjedően. Két szakvélemény is rendelkezésre állt, ez az alperes szerint alappal lehetővé tette a választottbírói döntést.

[48] A felülvizsgálati bíróság utasítására folytatott tárgyaláson az alperes az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését változatlanul alaptalannak, a per további elhúzását célzónak tartotta. Nem volt szükséges szerinte az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése sem. Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése pedig nem szolgálhat az Alkotmánybíróság döntésével szembeni jogorvoslati eszközként.

[49] Az érvénytelenítési kereset a másodlagos kereseti jogállítással nem alapos.

[50] A bíróság a 9.G.40.603/2023/16/1. számú ítélettel a Vbt. 47. § (2) bekezdés b) pont ba) alpontjára, illetőleg a 47. § (2) bekezdés a) pont ab) alpontjára alapítottan indított és tárgyalt keresetet a felülvizsgálati bíróság utasítására folytatott tárgyaláson korábban is a felek előadása, a peres irathoz csatolt okiratok, illetőleg a választottbírói eljárás iratai szerint meghatározható tények alapján

ítélte meg. E döntést meghatározóan a felülvizsgálati bíróság Gfv.VI.30.044/2022/6. számú végzéssel bírálta volna el a keresethalmazatot alapító elsődleges jogi tényt úgy, ahogy egy végzés indokolásával „megítélte”: a választottbírósági szerződés a felek között 2017. december 12-én létrejött, a választottbíróság eljárását a Vbt. 1. § (3) bekezdése sem zárta ki, a Vbt. 1. § (3) bekezdésének és 66. §-ának kúriai együttes értelmezéséből ugyanis az következik, hogy a jogalkotó nem kívánta kizárni a 2018. január 1-je előtt kötött választottbírósági szerződések alapján a fogyasztókat a választottbírósági eljárásból, csak azt tiltotta meg, hogy ezt követően ilyen megállapodást kössenek. A felülvizsgálati bíróság értelmezte a Vbt. 66. §-ának eredetileg elfogadott, közlönyállapot szerinti szövegét, amely még nem tartalmazta az 1. § (3) bekezdésére történő visszautalást, a Vbt. hatálybalépése előtt azonban e szabályt módosították, és a 2017. évi CXXXVI. törvény 100. § (4) bekezdése szerinti szöveggel lépett hatályba, amelyben már szerepel az 1. § (3) bekezdésére utalás. A hatályba lépett szabályozás szerint tehát csak a 2018. január 1-jét követően kötött választottbírósági szerződésekben nem lehet fogyasztói szerződésből eredő jogvitát választottbíróság elé utalni. A 2017. évi CXXXVI. törvény 100. §-ához fűzött előterjesztői indokolás a kúriai értelmezés kiemelésével egyértelműen hangsúlyozza is: „Az új választottbírósági törvény alapján nincs helye választottbírósági eljárásnak fogyasztói szerződésből eredő jogvita esetén. A módosítás biztosítja, hogy ez a rendelkezés csak az új törvény hatálybalépését követően kötött szerződések esetén zárja ki a választottbírósági eljárást, és a hatálybalépés előtti választottbírósági kikötéseket ne tegye érvénytelenné.” A kúriai értelmezés ezért arra az eredményre vezetett volna, hogy a jogalkotó egyértelmű szándéka szerint tehát a 2018. január 1-e előtt kötött választottbírósági szerződések alapján a választottbíróság fogyasztói szerződésből eredő jogvitában is eljárhat. A felülvizsgálati bíróság az eljárás folytatására utasítást úgy adott, ahogy az érvénytelenítési per bírósága köteles volt elbírálni a felperesek másodlagos jogállítással meghatározott keresetet is.

[51] A felülvizsgálati bíróság végzése nem volt viszont ítélethatályú határozat, az utasítástól eltérő jogi tényekre és új jogi érvelésre alapítottan hozhatta meg az érvénytelenítési per bírósága az elsődleges kereseti jogállítást ismét megítélő határozatát, el nem térve részben a felülvizsgálati bíróság végzésében rögzített jogi érveléstől sem, de a jogszabály előterjesztői indokolásától sem.

[52] Figyelembe vett volt így az, hogy a Kúria a jogerős végzés indokolásával jogkérdést úgy ítélte meg, hogy 2017. december 12-én a felek írásban választottbírósági szerződést kötöttek, a kijelölt választottbíróság hatásköre ekkor minden, a kötelmi jogviszonyukból eredő jogvitára kiterjedt.

[53] A kúriai utasításra folytatott tárgyaláson az érvénytelenítési per bírósága részben kiegészítette a hatályon kívül helyezett ítélet indokolását az érvénytelenítési kereset másodlagos jogállítására kiterjedően is, noha a látszólagos keresethalmazat jelentése az volt, hogy egyetlen jogállítást megítélésével is megítélte a kereset akkor, ha az elsődleges kereseti állítás és kérelem bírói elismerése eredményezi az érvénytelenítést. Részben kiegészítette a per bírósága az elsődleges keresettel állított jogi tény megítélő indokolást is.

[54] A Kúria ezután a 9.G.40.603/2023/16/1. számú jogerős ítéletet a benyújtott felülvizsgálati kérelem keretei között immár nem egy végzés indokolásával, hanem végül egy ítélethatályú határozattal, azaz a Gfv.III.30.352/2023/7. számú részítélettel felülvizsgálta, és azt a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okból jogszabálysértőnek találta.

[55] A részítélet jogi indoklása arra utalt, hogy látszólagos keresethalmazat alapvető perjogi természete az, hogy akár vaglyagosan, akár eshetőlegesen jelöli meg a felperes az egyes keresetek

viszonyát, ezzel a látszólag halmazában indított keresetek közül a felperes nem kéri valamennyi, csak a tárgyalt keresetek egyikének teljesítését, eshetőleges keresetek tekintetében egyúttal meghatározza a keresetek vizsgálatának kért sorrendjét is. A látszólagos keresethalmazban előadott keresetek ezért - előterjesztésük és elbírálásuk kért jellege miatt - egymást kölcsönösen kizárják, egyidejű létezésük a perben csak átmeneti, kielégítést a bíróság ítéletével csak az egyik nyerhet. Amennyiben a felperes eshetőlegesen terjeszti elő az egyes kereseteket, avagy egyazon keresetet több alternatív, de egymást kizáró Jogcímen”, ezzel meghatározza azok elbírálásának sorrendjét is. Az így előadott kereset esetén a bíróság akkor dönthet érdemben a sorrendben nem első helyen álló keresetről, ha a megelőző keresetet megalapozatlannak találja [2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 3. a) ponthoz, 6. ponthoz tartozó indokolás, Gfv.VII.30.342/2019/13.]. Mindezekből következően - tekintet nélkül arra, hogy az elsőfokú ítélet indokolása a másodlagos keresettel kapcsolatban is tartalmazott megállapításokat, azaz valójában jogi indokolást - kizárólag az elsődleges kereset volt tekinthető elsőfokon elbíráltnak.

[56] A jogerős felülvizsgálati részítélet az elsődleges kereseti jogállítást úgy ítélte meg, hogy a felek választottbíróság elé vitt jogvitája választottbírósági útra tartozott, nem merülhet fel a választottbírósági ítélet végrehajtásának enélkül jelentkező akadálya.

[57] A Vbt. jogvita feloldásánál alkalmazott rendelkezéseinek alaptörvény-ellenességét a Kúria nem észlelte, ezért nem adott helyt a felperesek által a jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló alkotmánybírói eljárás kezdeményezése, illetőleg emiatt az eljárás felfüggesztése iránt előterjesztett kérelemnek.

[58] A felperesek másodlagos jogállítása arról, hogy az ügy előterjesztéséhez és a tisztességes eljáráshoz való joguk sérült, és emiatt állítható lenne a választottbírósági ítélet érvénytelenítésének alapja, nem volt e perben „elbíráltnak tekintett” a jogerős kúriai részítélettel. A felülvizsgálati részítélet az elsődleges keresetet elutasította, tartalma szerint előírva, hogy az érvénytelenítési per bírósága érdemben köteles elbírálni a felperesek másodlagos kereseti jogállítását.

[59] Az érvénytelenítési per bírósága a felülvizsgálati bíróság részítéletével el nem bírált, a Vbt. 47. § (2) bekezdés a) pont ab) alpontjára alapítottn indított és többször tárgyalt keresetet változatlanul a felek előadása, a peres irathoz csatolt okiratok, illetőleg a választottbírósági eljárás iratai szerint meghatározható tények alapján volt köteles ezért ismét elbírálni.

[60] E per tárgyalása után az való tényként volt változatlanul figyelembe vett az érvénytelenítési jogvita feloldásánál, hogy félként a választottbírósági eljárás alperesei az ügyüket képesek voltak előterjeszteni. Az érvénytelenítési perben az nem volt megítélendő, hogy mennyiben volt mérlegelt tényállítás, illetőleg állításokat a választottbírósági ítélet mennyiben nem vett alapul, hogyan adott jogvita kérdésekre értékelhető választ, fél által elfogadható indokolást. Az ítélet indokolása akkor lehetett volna hiányos, ha abból a felek nyilatkozatai alapján azonosított jogvita keretei nem olvashatók ki, a jogvita feloldásának módja és eredménye nem tűnik ki, a jogerő jogi hatályának tartalma nem azonosítható, nem vonatkoztatható a keresettel érvényesített jogra.

[61] Nem az Alaptörvény határozott meg követelményeket választottbíróság eljárására, hanem a választottbírói megbízás, a választottbírósági szerződés, a Vbt., az állandó választottbíróság eljárási szabályzatának előírásai. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben rögzített tisztességes eljárás követelménye a törvénykezési hatalmat gyakorlóval szemben állítható. Egy választottbíróságon, a választottbírókon azonban a szerződéses kötelezettséget lehet számon kérni.

[62] E perben bizonyítottan a választottbíróság az érvénytelenítési per felpereseinek az ügyük előterjesztéséhez, az úgynevezett tisztességes eljáráshoz való jogot nem sértette meg az ítélethozatalával sem, az eljárási cselekményeivel sem.

[63] A választottbírósági tanács a szakértő kirendeléséről, szakértői meghallgatásra irányuló bizonyítási indítványok mellőzéséről belső meggyőződése szerint szabadon dönthetett, mérlegelési jogát gyakorolhatta, a mellőzés oka az ítélet indokolásának egészéből megállapítható, az a Vbt. 47. § (2) bekezdés a) pont ab) alpontjával nevesített érvénytelenítési okot nem eredményez.

[64] Az ügy érdemére döntő befolyással bíró műszaki kérdések tekintetében elfogadható és szakmailag megalapozott bizonyítékok teljességének kérdésében a választottbíróság dönthetett, bizonyítás kiegészítésének indokoltságát az érvénytelenítési per bírósága nem írhatja elő, nem bírálhatja felül. A bizonyítási cselekményekről a döntés joga a választottbíróság hatáskörébe tartozó volt, illetőleg az is maradt.

[65] Ügy előadásához való jog megsértését az nem jelentheti, hogy az érvénytelenítési per felperesei szerint más, azaz kiegészített tényállásra kellett volna alapítani a választottbírósági ítéletet. A választottbíróság az indokolási kötelezettséget az ítélet szerkezete és tartalma szerint sem sértette meg. Bizonyítási indítványok mellőzése nem járhat a választottbírósági eljárásban az úgynevezett tisztességes eljáráshoz való jog megsértésével.

[66] A másodlagos jogállítással indított és tárgyalt kereset nem volt alapos, ezért azt az érvénytelenítési per bírósága - a felülvizsgálati bíróság utasítását változatlanul végrehajtva - a meghozott ítélettel elutasította.

[67] Miután a jogerős részítéletével a felülvizsgálati bíróság a látszólagos halmazatban álló keresetek egyikét (az elsődleges keresetet) bírálta el végleges jelleggel, az úgynevezett azonos petitummal előterjesztett keresetek közötti összefüggésre tekintettel nem döntött az így elbírált keresethez kapcsolódóan a korábbi eljárási szakaszokban felmerült perköltségről, arról az eljárást befejező határozatban kellett a bíróságnak rendelkeznie a végleges pernyertesség alakulása szerint. A látszólagos keresethalmazatban előadott érvénytelenítési okok egyike eszerint a továbbiakban már nem volt vizsgálható, ezt immár az ítélt dolog hatály kizárta, erre figyelemmel a felülvizsgálati eljárásban felmerült eljárási költség elkülöníthető volt (szemben a többi, a megelőző eljárási szakaszokban felmerült perköltségelemtől), ezért az eredményes felülvizsgálati kérelem alapján a felpereseket kötelezte a felülvizsgálati határozat az alperes jogi képviselétével felmerült, áfával növelt 635.000,- forint ügyvédi munkadíjból és a megfizetett ... forint felülvizsgálati eljárási illetékből álló felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére [Pp. 81. §, 83. §, 87. § (1) bekezdés, 32/2003. (VIII. 22.) 2. § (1) bekezdés a) pont].

[68] Az érvénytelenítési per bírósága ezután a perköltség megfizetésére a pervesztes felpereseket a Pp. 83. § (1) és 87. § (1) bekezdés alapján kötelezte. Az alperes perköltsége volt számítandó a perbeli jogi képviselőre kifizetett ... forint + áfa megbízási díj, és ... forint + áfa tárgyalási naponként számolt megbízási díj összegével; a 9.G.40.664/2021. számú eljárási cselekmények miatt kifizetett ... forint ügyvédi munkadíjjal; a Gfv.VI.30.044/2022/6. számú végzéssel megállapított ... forint perköltséggel; a 9.G.40.603/2023. számú eljárási cselekmények miatt kifizetett ... forint ügyvédi munkadíjjal; az alaptörvényellenesség vizsgálatára indított alkotmánybírósági eljárásban felmerült ... forint + áfa ügyvédi munkadíjjal.

[69] A Kúria Gfv.VI.30.044/2022/6. számú végzésével a felülvizsgálati eljárásban a felperesek javára megállapított költséget e felek a pervesztességük miatt maguk viselik.

Budapest, 2024. szeptember 12.

Bulletin – A Kereskedelmi Választottbíróság online folyóirata

Felhívás Szerzőknek

A Bulletin – a Kereskedelmi Választottbíróság online folyóirata – 2024. évben azzal a céllal indult útjára, hogy digitális korunkban szorosabb kapcsolatot alakítson ki a választottbíráskodás felhasználói – egyrészt a hazai és külföldi vállalkozások, másrészt a választottbíráskodással foglalkozó elméleti, illetve gyakorló szakemberek – között.

A Bulletin Szerkesztőbizottsága folyamatosan várja a választottbíráskodás iránt elkötelezett, e jogintézmény hazai fejlődéséért és népszerűsítéséért tenni akaró szerzők tanulmányait, cikkeit és egyéb írásait – magyar és angol nyelven – az alábbi rovatokba.

Tanulmányok

A Tanulmányok rovat célja a tudományos igényességgel megírt, hosszabb terjedelmű kéziratok közzététele. A Tanulmányok rovatba küldött kéziratok optimális terjedelme 1 szerzői ív (40.000 leütés), melytől +/- 50%-os mértékű eltérés megengedett.

Joggyakorlat

A Joggyakorlat rovat a választottbíráskodással kapcsolatos hazai-, illetve külföldi jogalkotás, valamint nemzetközi és hazai bírói, választottbírói fórumok által hozott fontosabb döntések bemutatására kíván lehetőséget nyújtani. A Joggyakorlat rovatba küldött kéziratok optimális terjedelme 0,5 szerzői ív (20.000 leütés).

Szemle

A Szemle rovat magyar és idegen nyelvű, választottbíráskodással foglalkozó könyvekről, egyéb kiadványokról készített ismertetések, recenziók közzétételére, valamint aktuális hazai és külföldi rendezvények, konferenciák bemutatását célozza. A rovatba szánt kéziratok optimális terjedelme 0,5 szerzői ív (20.000 leütés).

Formai követelmények

Kérjük szerzőinket, hogy – a Szerkesztőbizottság munkájának megkönnyítése érdekében– közlésre szánt kézírataikat a <https://mkik.hu/bulletin> oldalon található formai követelmények betartásával küldjék meg a Szerkesztőbizottság részére.

A kéziratokat az alábbi e-mail címre várjuk: a vb@mkik.hu címre.

A Szerkesztőbizottság